

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KARAPINAR (KONYA) İLÇESİ'NİN COĞRAFİ ETÜDÜ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman
Yrd.Doç.Dr. Recep BOZYİĞİT

Hazırlayan
Gülhan AYDIN

KONYA - 2006

ÖNSÖZ

Coğrafya araştırmaları günümüzde, insan ve çevre arasındaki ilişkileri analiz ederek, toplumsal sorunların çözümüne yönelik bilimsel sonuçlar ortaya koyar. Bu sonuçlara ulaşabilmek için ülkemizin doğal ve beşeri unsurlarını iyi analiz etmek gerekir. Bu düşüncelerin ışığı altında değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT'in önerileri doğrultusunda “Karapınar İlçesi'nin (Konya) Coğrafi Etüdü” konusunu tez çalışması almış bulunmaktayım.

Araştırmamız giriş bölümünde; araştırma sahasının yeri, sınırları ve başlıca coğrafi özellikleri, önceki çalışmalar, amaç, materyal ve metot kısımlarından oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde, fiziki coğrafya özellikleri konu edilmiştir. Bu çerçevede sahanın jeolojik, jeomorfolojik, iklim, hidrografik, toprak ve bitki örtüsü özellikleri genel hatları ile ortaya konulmuştur. İkinci bölümde, Karapınar İlçesi'nin beşeri coğrafya özelliklerinden tarım, hayvancılık, sanayi, ulaşım, ticaret ve turizm konuları coğrafya biliminin ilkeleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında ise, Karapınar İlçesi'nin fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafyası ile ilgili bilgiler sonuç başlığı altında, bu bilgilere dayanılarak geleceğe yönelik yapılması gerekenler de öneriler başlığı altında sunulmuştur.

Araştırma konusunun seçiminden çalışmalarımızın her çeşit safhasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT'e; farklı konularda bilgilerine başvurduğum ve bizlerin yetişmesinde emeği geçen değerli hocalarımdan Prof. Dr. Akif AKKUŞ'a, Yrd. Doç. Dr. Nuri İNAN'a, Yrd. Doç. Dr. Adnan PINAR'a, Yrd. Doç. Dr. Doğan BULDUR'a, Yrd. Doç. Dr. Ayhan AKIŞ'a, Dr. Tahsin TAPUR'a, Dr. Caner ALADAĞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca çalışmamızla ilgili her türlü dokümanter temininde yardımcı olan kamu kurum ve kuruluşlarına, arazi çalışmalarımız esnasında çalışmalarımıza katkı sağlayan Karapınar TEMA Vakfı İlçe Başkanı Musa CEYHAN ile Karapınar halkına ve çalışmamda bana desteğini esirgemeyen eşim Ersan AYDIN'a teşekkür etmeyi görev sayarım.

Gülhan AYDIN

Konya-2006

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	x

GİRİŞ.....	1
1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri.....	1
2. Araştırmanın Amacı.....	5
3. Materyal ve Metot.....	5
4. Önceki Çalışmalar.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	9
1.1. Jeolojik Özellikler.....	9
1.1.1. Tersiyer.....	9
1.1.2. Kuvaterner.....	11
1.2. Jeomorfolojik Özellikler.....	13
1.2.1. Obruk Platosu ve Obruklar.....	13
1.2.2. Dağlık Sahalar.....	15
1.2.3. Ovalık Saha.....	18
1.3. İklim Özellikleri.....	19
1.3.1. İklim Elemanları.....	20
1.3.1.1. Sıcaklık.....	20
1.3.1.1.1. Don Olaylı Günler.....	21
1.3.1.2. Basınç ve Rüzgarlar.....	21
1.3.1.2.1. Basınç.....	21
1.3.1.2.2. Rüzgar.....	22
1.3.1.3. Nem ve Yağışlar.....	24
1.3.1.3.1. Nispi Nem.....	24
1.3.1.3.2. Yağış.....	25
1.3.2. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi.....	26
1.3.3. Su Bilançosu.....	27
1.4. Hidrografik Özellikler.....	28
1.5. Toprak Özellikleri.....	29
1.6. Bitki Örtüsü Özellikleri.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	33
2.1. Nüfus	33
2.1.1. Nüfus Artışı	33
2.1.2. Nüfusun Özellikleri	35
2.1.2.1 Kentsel Nüfus ve Kırsal Nüfus	35
2.1.2.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Gruplarına Dağılımı	38
2.1.2.3.Aile Büyüklükleri.....	43
2.1.2.4 Nüfusun Eğitim Durumu.....	44
2.1.2.5. Nüfusun Sağlık Durumu	47
2.1.2.6. Nüfusun İşgücü Durumu.....	47
2.1.3. Nüfus Hareketleri	51
2.1.3.1. Doğum ve Ölüm Oranları	51
2.1.3.2. Göçler	52
2.1.4. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları	53
2.2. Yerleşme	53
2.2.1. Yerleşme Tarihi	53
2.2.2. Yerleşme Şekilleri	55
2.2.2.1. Kırsal Yerleşmeler	56
2.2.2.1.1. Köy Yerleşmeleri.....	56
2.2.2.1.1.1. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler.....	56
2.2.2.1.1.2. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler	57
2.2.2.1.1.3. Yerleşme Dokularına Göre Köyler	58
2.2.2.1.1.4. Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Köyler	59
2.2.2.1.2. Belediye Örgütlü Köy Yerleşmeleri (Kasaba).....	60
2.2.2.1.3. Köy Altı Yerleşmeleri.....	61
2.2.2.2. Kentsel Yerleşme	62
2.2.2.2.1. Karapınar Şehri.....	63
2.2.2.2.1.1. Şehirsel Fonksiyonlar	63
2.2.2.2.1.1.1. Hizmet Fonksiyonu	63
2.2.2.2.1.1.2. Yönetim Fonksiyonu.....	64
2.2.2.2.1.1.3. Ticaret Fonksiyonu	64
2.2.2.2.1.1.4. Sağlık Fonksiyonu	65
2.2.2.2.1.1.5. Kültürel Fonksiyonlar	65
2.2.2.2.1.1.6. Tarım Fonksiyonu	66
2.2.2.2.1.1.7. Sanayi Fonksiyonu.....	66
2.2.2.2.3 Yerleşmede Mesken Tipleri.....	66
2.2.2.2.3.1. Köy Meskenleri.....	66
2.2.2.2.3.2. Şehir Meskenleri.....	68
2.2.2.2.4. Yerleşmelerin Eski ve Yeni Adları.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	70
3.1. Tarım	70
3.1.1. Genel Bakış	70
3.1.2. Araziden Yararlanma Durumu.....	72
3.1.3. Başlıca Tarım Ürünleri	74
3.1.3.1. Tahıllar.....	74
3.1.3.2. Endüstri Bitkileri.....	75
3.1.3.3. Yem Bitkileri	75
3.1.3.4. Sebzecilik.....	75
3.1.3.5. Meyvecilik	77
3.2. Hayvancılık.....	78
3.2.1. Genel Bakış	78
3.2.2. Küçükbaş Hayvancılık.....	79
3.2.3. Büyükbaş Hayvancılık.....	80
3.2.4. Kümes Hayvancılığı	81
3.2.5. Arıcılık.....	81
3.2.6. Ormancılık.....	81
3.5. Sanayi	82
3.6. Ulaşım.....	82
3.7. Ticaret.....	83
3.8. Turizm	85
 SONUÇ ve ÖNERİLER.....	86
KAYNAKLAR.....	89
FOTOĞRAFLAR.....	94

ÖZET

Bu çalışmada Karapınar İlçesi'nin Coğrafi Etüdü incelenmeye çalışılmıştır. İlçe arazisi Mesozoyik, Tersiyer ve Kuvaterner'e ait farklı birimlerden oluşmuştur. Araştırma sahasının doğusunda, Karacadağ volkanik kütlesi; güneybatısında, Osmancık Dağı, İlçe merkezinin kuzeybatısında, Üzecek Dağı yer almaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 10,1 °C, yıllık ortalama yağış 285,2 mm.'dir. Etüt sahasının ovalık kesimlerinde alüvyal, dağlık kesimlerde kireçsiz kahverengi orman toprakları yaygındır. Ovalık sahalarda step, dağlık sahalarda ise ardıç ve meşe ağaçları görülür. Erozyon kontrol sahasında ise 1960'lı yıllardan sonra yapılan çalışmalar sonucunda; akasya, ığde, kayısı, badem, şeftali ve kavak gibi ağaçlar topluluklar halinde görülür.

Karapınar İlçesi'nin, 2000 yılı itibariyle toplam nüfusu 55 734, İlçe merkezinin nüfusu ise 35 285'dir. Nüfusunun % 49,7'sini erkek, % 50,3'ünü kadın nüfus oluşturur. İlçe'de 1 şehir, 4'ü belediye örgütlü köy yerleşmesi olmak üzere toplam 19 köy yerleşmesi vardır. Karapınar'daki köy yerleşmeleri toplu yerleşme tipinde olup, kerpiç meskenler çoğunluktadır.

Araştırma sahasının kırsal kesiminde geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İlçe merkezinde hizmetler sektörü (% 46,7) önemli gelişme göstermiştir. Hizmet sektörünü, tarım (% 36,4) sektörü takip eder. İlçe'de sanayi gelişmediği için, sanayi sektörü % 16,8'lik oranıyla son sırada yer alır.

ABSTRACT

In this study, it has been studied Geographical Work Study of Karapınar Sub-province. Land of the sub-province consists of different units belonging to tersier and kaaterner. Karacadağ volcanic mass takes place in the East of the research area, Osmancık Mountains in the southwest, Üzecek Mountain in the Northwest of central sub-province. Annual average temperature is 10.1 °C, annual average precipitation is 285.2 mm. On the bottom lands and alluvium mountainous parts of study area, soil lacking in lime and calcium is common. And on the bottom areas and steppe mountainous areas, juniper and oak trees are seen. And in the erosion control area, as a result of studies performed after 1960s; wattle, oleaster, apricot, almond, peach and poplar trees are seen in communities.

Total population of Karapınar sub-province from 2000 is 55734, population of central sub-province is 32.285. 49.7% of population consists of men and 50.3% of it consists of women. There are 19 village settlements in the sub-province that one of them is the city and other 4 of them are municipality organizational village settlement. Village settlements in Karapınar are in the type of collective settlement and houses made of sun-dried bricks are in a majority.

Means of livelihood in the rural area of research is agriculture and stockbreeding. Services sector in the central sub-province represented an important development (46.7%). Agriculture follows the service sector (36.4%). Industrial sector takes place with the 16.8% rate, as industry in the sub-province did not develop.

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Karapınar’da Güneşlenme Sürelerinin Aylara Dağılışı (1963-2000).....	19
Tablo 2. Karapınar’da Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1963-2000)	20
Tablo 3. Karapınar’da Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılımı	21
Tablo 4. Karapınar’da Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1962-2000).....	21
Tablo 5. Karapınar’da Ortalama Aktüel Basıncın Aylara Dağılışı (1975-2000).....	22
Tablo 6. Karapınar’ın Aylık Rüzgar Frekansları (1975-2000).....	23
Tablo 7. Karapınar’da Aylık Ortalama Rüzgar Hızları (1975-2000)	24
Tablo 8. Karapınar’da Ortalama Nisbi Nemin Aylara Dağılımı (1962-2000)	25
Tablo 9. Karapınar’da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı (1963-2000)	25
Tablo 10. Karapınar’da Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1963-2000).....	26
Tablo 11. Karapınar’ın De Mortonne (1923) ve Erinç (1965) Formüllerine Göre Aylık Yağış Etkinliği.....	26
Tablo 12. Karapınar’ın Su Bilançosu Tablosu	27
Tablo 13. Sayım Yıllarına Göre Karapınar’ın Nüfus Değişimi (1927-2000).....	33
Tablo 14. Karapınar’da Şehrsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1935-2000).....	36
Tablo 15. Karapınar İlçesi’ndeki Yerleşmelerin Nüfus Değişimleri (1970-2000).....	38
Tablo 16. Karapınar’da Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (1960-2000).....	39
Tablo 17. Karapınar’da Şehir ve Köy Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı (1960-2000).....	40
Tablo 18. Karapınar İlçe Merkezinde Şehrsel Nüfusun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000).....	41
Tablo 19. Karapınar’da Şehrsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)	42
Tablo 20. Karapınar İlçe Merkezinde Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000)	43
Tablo 21. Karapınar’ın İlçe Merkezinde Sayım Yıllarına Göre Nüfusun Öğrenim Durumu (1980-2000).....	44
Tablo 22. Karapınar İlçe Merkezi’nde Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2000).....	44
Tablo 23. Karapınar İlçesi’ndeki Okul, Derslik, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (2004).....	46
Tablo 24. Karapınar İlçe Merkezinde Faal Olan ve Olmayan Nüfus Miktarı (12-64+ Yaş arası) (2000)	48
Tablo 25. Karapınar İlçe Merkezinde Faal Olmayan Nüfusun Gruplandırılması (12-64+ Yaş Arası), (2000)	48
Tablo 26. Karapınar İlçe Merkezinde Nüfusun İşgücü Durumuna Göre Dağılımı (2000).....	49

Tablo 27. Karapınar İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı (2000)	50
Tablo 28. Karapınar'daki Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Sınıflandırılması	56
Tablo 29. Karapınar'daki Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılımı	58
Tablo 30. Karapınar'daki Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı	59
Tablo 31. Karapınar'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı	59
Tablo 32. Karapınar'da Yayla Yerleşmelerinin Bağlı Olduğu Köyler (2005)	61
Tablo 33. Karapınar'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı (2004)	70
Tablo 34. Karapınar'da Arazi Kullanım Şekli (2004)	71
Tablo 35. Karapınar'da Ekili – Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2005)	72
Tablo 36. Karapınar'da Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretiminin Yıllara Göre Değişimi (1998 – 2005)	74
Tablo 37. Karapınar'da Endüstri Bitkilerinin Ekim Alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (1998 – 2005)	75
Tablo 38. Karapınar'da Bazı Sebze Türlerinin Ekiliş Alanları ve Üretim Yıllarına Göre Dağılımı (1998 – 2005)	76
Tablo 39. Karapınar'da Meyve Tür. Göre Ağaç Sayısı ve Üretim Miktarlarının Yıllara Göre Değişimi (1998 – 2005)	77
Tablo 40. Karapınar'da Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlerle Göre Dağılımı (1998 – 2005)	79
Tablo 41. Karapınar'da Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlerle Göre Dağılımı (1998 – 2005)	80
Tablo 42. Karapınar'da Kümes Hayvancılığının Türlerle Göre Dağılımı (2002 – 2005)	81
Tablo 43. Karapınar'da Arıcılık Verileri (2001-2005)	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.....	2
Şekil 2. Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası.....	4
Şekil 3. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası.....	10
Şekil 4. Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası	16
Şekil 5. Karapınar’da Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı	21
Şekil 6. Karapınar’da Yıllık Rüzgar Gücü	23
Şekil 7. Karapınar’da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1963-2000)	25
Şekil 8. Karapınar’da Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1963-2000)	26
Şekil 9. Karapınar’ın Su Bilançosu Diyagramı (Thornthwaite göre).....	27
Şekil 10. Araştırma Sahasının Toprak Haritası.....	30
Şekil 11. Sayım Yıllarına Göre Karapınar’ın Nüfus Değişimi (1927-2000)	35
Şekil 12. Karapınar’da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Dağılımı (1935-2000).....	37
Şekil 13. Karapınar İlçe Merkezinin Nüfus Piramidi (2000).....	41
Şekil 14. Karapınar’da Şehirsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000).....	42
Şekil 15. Karapınar İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı	50
Şekil 16. Karapınar’daki Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Dağılımı	57
Şekil 17. Karapınar’daki Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı.....	58
Şekil 18. Karapınar’daki Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı.....	59
Şekil 19. Karapınar’da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı.....	60
Şekil 20. Karapınar Köylerinde Mesken Planı (Reşadiye Mahallesi).....	67
Şekil 21. Araştırma Sahasındaki Köyaltı Yerleşmelerin Dağılışı Haritası	68
Şekil 22. Karapınar’da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı (2004)	70
Şekil 23. Karapınar’da Ekili – Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2005)	72
Şekil 24. Araştırma Sahasının Arazi Kullanım Haritası	73
Şekil 25. Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası.....	84

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1. Yeni Oluşmaya Başlayan Bir Obruk	94
Foto 2. Giderek Genişleyen Averen Obruğunun Dik Yamaçları	94
Foto 3. Araştırma Sahasındaki Zincancı Obruğu.....	95
Foto 4. Araştırma Sahasındaki Obruk Göllerinden, Meyil Gölü	95
Foto 5. Araştırma Sahasındaki Obruk Göllerinden, Çıralı Gölü.....	96
Foto 6. Araştırma Sahasının Kuzeydoğusunda Yer Alan Karacadağ	96
Foto 7. Araştırma Sahasının Kuzeybatısındaki Üzecek Dağı	97
Foto 8. Araştırma Sahasının Güneyindeki Ketir Tepesi	97
Foto 9. Araştırma Sahasında Kum Rölyef Şekillerinden Bir Barkan	98
Foto 10. Araştırma Sahasındaki Meke Tuzlası'nın Kuzeyden Görünüşü.....	98
Foto 11. Karapınar'ın 8 km.Doğusunda Yer Alan Acıgöl.....	99
Foto 12. Acıgöl'ün Kıyı Kesimlerinde Traverten Oluşumu	99
Foto 13. Obruk Platosunda Bitki Örtüsü ve Gerisinde Averen Obruğu	100
Foto 14. Obruk Platosu'nda Step Bitki Topluluğuna Ait Formasyonlar	100
Foto 15. Araştırma Sahasında Büyük Çıralı Yaylası'ndaki Meskenler	101
Foto 16. Zincancı Obruğu Kuzeyindeki Büyük ve Küçük Çıralı Yaylaları.....	101
Foto 17. Erozyon Sahasındaki Terk Edilen Kındam Yaylası	102
Foto 18. Karapınar'ın Ali Tepesi'nden Görünüşü	102

GİRİŞ

1. Araştırma Sahasının Yeri Sınırları ve Başlıca Coğrafi Özellikleri

Araştırma Sahası, Konya il merkezinin 95 km doğusunda yer alır. İlçe, Konya il sınırları içerisinde kalır. Kuzeyinde, Aksaray; kuzeydoğusunda, Emirgazi; doğusunda, Ereğli; güneyinde, Karaman; batısında, Konya (Karatay) ve Çumra bulunur (Şekil1). Yüzölçümü 2675 km²'dir.

Etüt sahasının doğusunu Karacadağ, kuzey kesimlerini Obruk Platosu çevrelemektedir. İlçe sınırları içindeki en önemli iki dağlık kütle Karacadağ volkanı ve Üzecek Dağı'dır. İlçedeki en yüksek tepe, Karacadağ üzerinde bulunan Kurşuncukale Tepesi (2025 m.)'dir. Daha sonra sırasıyla, Meke'nin güneyindeki Küçükmedet Tepesi (1302 m.) ve onun güneyindeki Ayırtmeke Tepesi (1278 m.) en önemli yükseltilerdir.

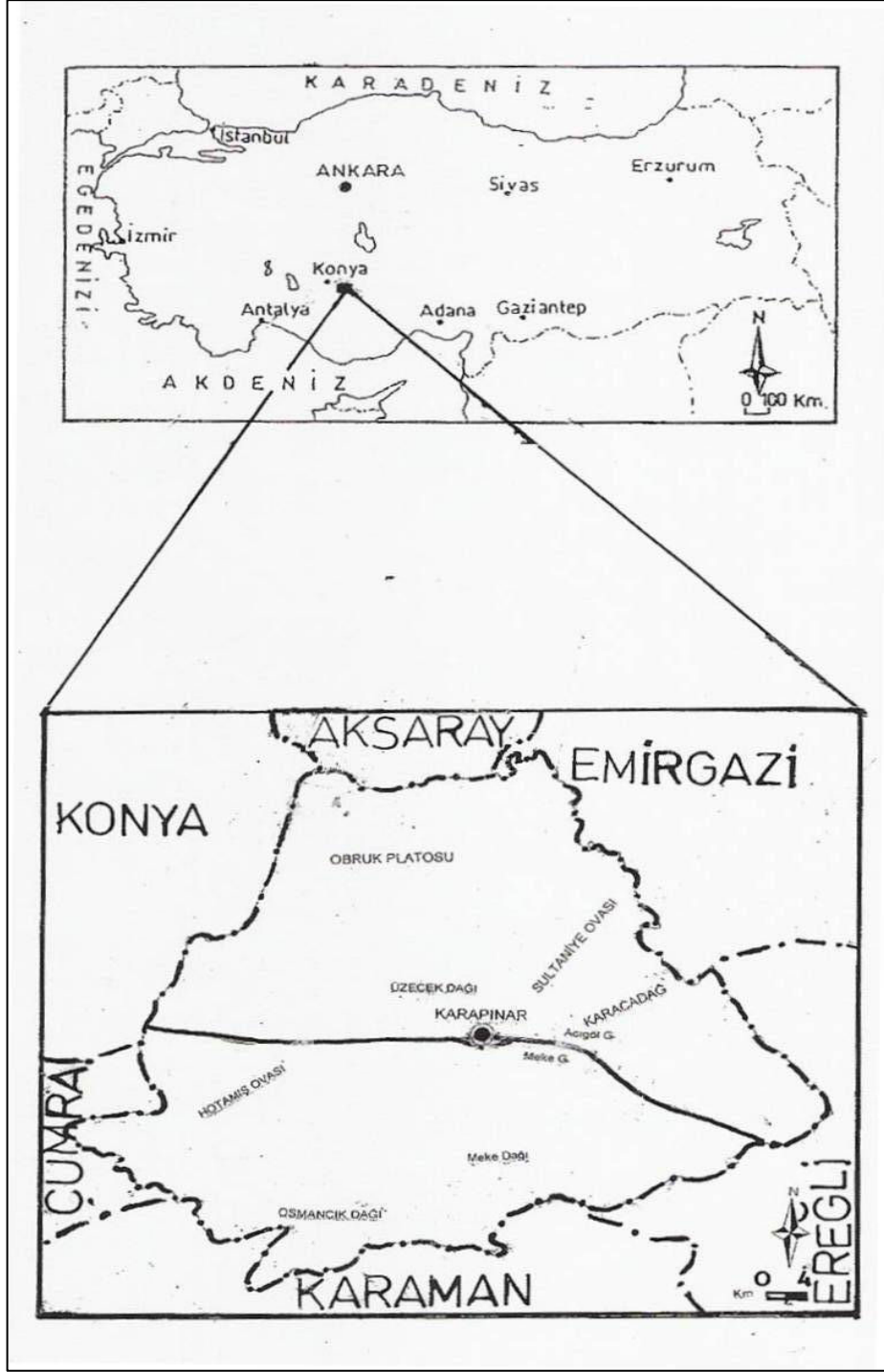
Karapınar İlçesi sınırları içerisinde kalan sahada Tersiyer ve Kuvaterner'e ait formasyonlar yer almaktadır. Bu formasyonlar Hersiniyen Orojenezinden etkilenmiş, ve Alp Orojenezi ile esas şeklini almıştır.

Araştırma sahasının ana morfolojik ünitelerini dağlık ve ovalık sahalar ile aşınım yüzeyleri (platolar) oluşturmaktadır. İlçenin doğusundaki Karacadağ ile kuzeybatısında yer alan Obruk Platosu arasındaki alanda denizden ortalama 1000 m. yükseltisi olan Sultaniye Ovası yer almaktadır. Kabaca çevredeki yüksek kesimlerle ova tabanı arasındaki nispi yükselti farkı ortalama 1000 m. civarındadır.

Yörede iklim özellikleri açısından karasal iklim hüküm sürmektedir. Yazları çok sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Karapınar ve çevresinde yıllık ortalama sıcaklık 10.1 °C; yıllık ortalama yağış 285,2 mm olarak tespit edilmiştir. Ayrıca yörede yarı kurak, su fazlası olmayan ve karasal şartlara yakın (DB₁db₃) iklim tipi görülmektedir.

Araştırma sahası hidrografik açıdan Türkiye'nin en fakir sahalarından biridir. Yağışların az olması ve akarsuların azlığı ile dikkati çeken bir alandır. Yerüstü sularına baktığımızda mevsimlik akarsular ve küçük göller yer almaktadır. Kuzgun D., Ak D., Kayalı D., Oğlanveren D. ve Andıklı dereleri kış ve bahar aylarında akış gösterirken, yaz mevsiminde tamamen kurumaktadır. Bu sahada dikkati çeken volkanik yapıya sahip, Acı göl ve Meke gölü ile Meyil ve Çıralı Obruk gölleri bulunmaktadır.

Karapınar İlçe'sinin kuzey ve kuzeybatısında Obruk Platosu'nun içine girdiği oldukça geniş bir alanda kahverengi topraklar; Karacadağ'ın yamaçlarında ve vadi tabanlarında alüvyal topraklar, İlçe'nin güney ve güneydoğusunda regoseller yaygındır.

Şekil 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

Araştırma sahasının ovalık kesimlerinde step, dağlık ve tepelik alanlarda bozulmuş çalı ve fundalıklar dikkati çekmektedir.

Karapınar İlçesi, doğal coğrafya özellikleri yanında beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri bakımından da farklılıklar göstermektedir.

2000 yılı nüfus verilerine göre; Karapınar İlçe merkezinin nüfusu 35 285, köy ve kasabaların nüfusu 20 449 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sahası içerisinde 1 şehir, 4 kasaba, 19 köy yerleşmesi olmak üzere toplam 24 devamlı yerleşme ünitesi vardır. Kasaba merkezlerinde belediye örgütü bulunmaktadır. Kasabaların bir kısmı birden fazla mahalle yerleşmelerinden meydana gelmiştir. Ayrıca, Karapınar 158 yayla yerleşmesi ile Türkiye’de dikkat çekici bir özelliğe sahiptir.

Karapınar’ın M.Ö. 2000 yıllarında Hititliler tarafından kurulmuş olduğu tarihi kayıtlarda geçmektedir. İlçenin tarihi İpek yolu üzerinde bulunması, Anadolu’da kervansaraya sahip nadir beldelerden biri haline gelmesinde etkili olmuştur. İlçe’nin kaderini değiştiren olay ise Yavuz Sultan Selim’in Mısır ve Hicaz taraflarını Osmanlı topraklarına katmasıdır.

1514 yılında Karapınar’da bir derbent köyü kurulmuştur. Ancak daha sonra terkedilmiştir. Bugünkü Karapınar’ın temelleri, burada Kanuni Sultan Süleyman döneminde başlanıp, II. Selim döneminde tamamlanan bir külliyeinin yapılması ile olmuştur. Daha sonra Kıbrıs’ın fethedilmesi ile Karapınar’ın bulunduğu sahanın önemi artmıştır. Yolculuk esnasında her türlü ihtiyacın karşılanabileceği bir şehir haline getirebilmek amacıyla kurulmuştur. Niğde ve Aksaray şehirlerinden zorunlu iskana tabi tutulan esnaf ve sanatkarlar, Karapınar’a ne kadar önem verildiğini göstermektedir. Karapınar, ulaşım şartlarının doğurduğu bir ihtiyaçtan dolayı, fiziki faktörlerin olumsuzluğuna rağmen Osmanlı’lar tarafından kurulmuştur.

Karapınar, Osmanlı ordusunu doğu seferlerinde konaklama yeri olmuş. Sultan Selim’in eserleri görülünce buraya Sultaniye ismi verilmiştir. 1868 yılında bir fermanla ilçe olmuş, 1882 yılında Belediye teşkilatı kurulmuş, 1934 yılında Sultaniye ismi Karapınar olarak değiştirilmiştir.

Karapınar İlçesi’nin nüfusu 2000 yılı sayımlarına göre 55 734’dür. Ancak kırsal ve kentsel alanda ekonomik kaynakların yetersizliği nedeni ile dışarıya göç vermektedir. Göçler kırsal kesimden ilçe merkezine olduğu gibi, ilçe dışına da, (İzmir, Konya, İstanbul, Ankara) olmaktadır. Nüfus ilçe sınırları içerisinde dengesiz dağılmıştır. Nüfus ovalık kesimlerde yoğunluk kazanırken, dağlık ve toprakların verimsiz olduğu kesimlerde son derece azdır.

Şekil 2. Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası

Karapınar İlçesi'ndeki ekonomik faaliyetlerin başında tarım gelmektedir. Ovalık kesimlerde buğday, arpa, fasulye, mercimek, şekerpancarı,...v.b. gibi tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Bunun yanı sıra özellikle yaylalarda hayvancılık faaliyeti ön plana çıkmaktadır. İlçe merkezinde önemli bir sanayi tesisi yoktur. Sanayi daha çok küçük atölyelerde yapılmaktadır.

Ayrıca Karapınar ve çevresi doğal ve tarihi zenginlikleri açısından önemli turizm potansiyeline sahiptir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmamızda, Karapınar İlçe'sinin doğal, beşeri ve ekonomik faktörleri etüt edilerek İlçe ile ilgili ekonomik ve fiziki planlama kararlarına somut katkı sağlamak hedeflenmiştir. Bu güne kadar ülkemizde, bir bölgedeki coğrafi faktörler dikkate alınmadan yapılan doğal ve beşeri unsurlara bağlı planlamaların başarıya ulaşma şansları az olmuştur. Bundan dolayı herhangi bir yerde yapılacak planlamalarda, coğrafi özelliklerin dikkate alınması daha gerçekçi sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır.

3. Materyal ve Metot

“Karapınar İlçesi'nin (Konya) Coğrafi Etüdü” konulu çalışmamızda esas uygulanan metot, gezi-gözlem yöntemi olmuştur. Bu yöntemi uygulamadan önce araştırma sahasına yönelik kamu kuruluşlarının yayınladığı dokümanter verilerden yararlanma yoluna gidilmiştir. Bu konuda Harita Genel Komutanlığı'nın 1/100000 ölçekli topoğrafya haritalarının saha ile ilgili paftaları; M.T.A.'nın jeoloji ve hidrojeoloji rapor ve haritaları; D.İ.E.'nin istatistik bültenleri; köy envanter etütleri; D.S.İ.'nin yer altı ve yerüstü sularına ait seviye ve akım rasatları; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı yayınlarından toprak ve arazi kullanım haritaları kullanılmıştır. Ayrıca Karapınar İlçesi ve yakın çevresini kapsayan makale tez, rapor gibi eserler taranarak faydalanılmıştır. Bunların dışında eğitim, sağlık, tarım konularında İlçe ve İl müdürlüklerinden istatistik verilerin elde edilme yolu tercih edilmiştir.

Çalışmalarımızın ikinci aşamasında arazide gerçekleştirilen gezi-gözlem metodu çerçevesinde, mülakat ve gözlem yöntemleri ile bilgi edinme yolu seçilmiştir. Önceden hazırlanan mülakat soruları İlçe sınırları dahilindeki yerleşmelere yapılan periyodik gezilerle veri elde etme yolu tercih edilmiştir.

Araştırmanın son bölümünde ise dokümanter veriler yukarıda açıklanan yollarla sağlandıktan sonra coğrafya ilminin temel düşünce ilkeleri ile açıklama tekniklerine bağlı kalınarak tez çalışması bu günkü şekline dönüştürülmüştür.

4. Önceki Çalışmalar

Karapınar İlçesi ve yakın çevresi karstlaşma yönünden önemli bir yapıya sahip olduğundan, değişik araştırmacılar tarafından çeşitli zamanlarda bir çok çalışma yapılmıştır. Saha ile ilgili yapılmış çalışmalar, kronolojik sıralamaya göre incelenecektir.

Lahn (1940), “Konya Mıntıkasında Karst Hadiseleri ve Bunların Ziraat Bakımından Ehemmiyeti” adlı makalesinde, Obruk göllerinin menşeinin karst hadiselerinden ibaret olup, yeraltı sularının Pliyosen kalkerini tahribinden oluştuğunu belirtmiştir. Obruk göllerinin yer altı su şebekesine varacak kadar derinleştiğini, kuru kalan obrukların ise henüz bu şebekeye ulaşmadığını ortaya koymuştur.

Okay (1967), Konya Havzası’ndaki obruklarla ilgili hidrojeoloji çalışmasında, Obruk Platosu’ndaki kalkerleri Neojen kireçtaşları olarak belirtmiştir. Obruk Platosundaki kalkerlerden Neojen kireçtaşları olarak bahsetmiş ve obruğun karstik menşeli bir çukurdan ibaret oluşum olduğunu, jeolojik lisanla, bir diğer isminin, dolin olması gerektiğini ileri sürmüştür.

Sungur (1971), “Konya-Ereğli Havzaları’nda Bulunan Genç Volkanik Araziler” konulu makalesinde volkanik faaliyetler ve bunların jeolojik yaşları arasındaki ilişkiyi konu almış ve Karacadağ, Karadağ ve Karapınar çevresindeki volkanik şekilleri coğrafi yönden incelemiştir.

Sür (1972), İç Anadolu’nunu genç volkanik alanlarını incelediği çalışmasında, Karapınar çevresindeki yeni volkanik şekillerin Pleyistosen’de ki volkanik faaliyetin 7. safhasında günümüzdeki görünümünü kazandığını belirtmiştir.

Eroskay (1976), Konya obruklarının oluşumunu etkileyen faktörlerle ilgili araştırmasında, obrukların büyük bir kısmının kırık hatlar üzerinde olduğunu , hatta obrukların oluşumunda derinlik faylarının önemli olduğunu belirtmiştir.

Gündüz (1980), “Bütün Yönleriyle Karapınar” adlı kitabında Karapınar’da ilk yerleşmelerin M.Ö. 3000-2000 yıllarına kadar indiğini belirtmiştir. Aynı zamanda Karapınar’ın fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerini oldukça ayrıntılı bir şekilde incelemiştir.

Tarım Bakanlığı (1984), Karapınar’daki rüzgar erozyonuna karşı alınması gereken tedbirler üzerinde durmuştur. 1960 yıllarda göç tehlikesi ile karşı karşıya kalan ilçenin, güney-güneybatısında 4 300 dekar alanı kaplayan kara kumulu tespit edilmiştir. Erozyonla

birlikte toprakların verimini azaldığı, kumul tepelerinin yükseldiği görülmüş. Bu yüzden birinci aşamada buranın kontrol altına alınarak İlçe'nin geleceğinin kurturulması amacıyla erozyonla mücadele çalışmalarına başlandığı belirtilmiştir.

Ardos (1986-1987), “Hotamış Bataklığı (Konya) ve Yararlanma İmkanları” ile ilgili makalesinde, göller ve bataklıkların kurutulmasından sonra, dip kısımların ıslahı ve ziraate elverişli hale getirilmesinin önemli olduğunu böylece bölgenin, hem toprak hem de beşeri açıdan pek çok probleminin çözümleneceği belirtmiştir.

Erol (1991), “Konya-Karapınar Kuzeybatısında Yer Alan Obrukların Eski Konya Gölü ile İlişkileri” adlı makalesinde, karstik yer altı sularının Obruk Platosu altında yatay mağara sistemleri ve onlar üzerinde ovaları oluşturduğunu daha sonraki dönemlerde taban suyunun alçalmasıyla mağara tavanlarının çökmesiyle dik obrukların oluştuğunu belirtmiştir.

Biricik (1992), “Obruk Platosu ve Çevresinin Jeomorfolojisi” adlı eserinde, Karacadağ'ın kuzeybatısındaki volkanik arazide obrukların bulunduğunu, bunların volkanik olaylarla meydana gelmediğini belirtmiştir. Ancak Karapınar-Ereğli yolunun kuzeyindeki Acıgöl'ün volkanik patlamalarla meydana gelmiş bir çukurluk olup daha sonra karstik olaylarla şekillendiğini belirtmiştir.

Özgüner ve diğ. (1994), “Konya-Karapınar-Sultaniye ovası grabeni ve civarının jeolojisi ve tuzlu su seviyelerinin $\text{Na}_2 \text{SO}_4$ tuzu açısından değerlendirilmesi” adlı çalışmada ovada açılan on adet yaklaşık 50m. derinliğindeki sondajlarda ortalama dört adet tuzlu su seviyesi kesilmiş olup tuzluluk miktarlarının yeraltına doğru azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Gümüštepe (1994), “Konya Ovası'nda Geçici Kır Yerleşmeleri ve Yayla Yaşamı” adlı makalesinde, hayvancılığın en önemli faaliyet olduğu, Obruk Platosu ve Karapınar civarında yaylacılığın özel bir görüntü olduğunu ifade eder. Aynı zamanda zirai amaçla yapılmış olan “Tol”lerin ise kısaca “ekinlik evi” olarak tabir edilen sahadaki bir köy altı iskan şekli olduğunu belirtmiştir.

Sür (1994), “Türkiye’de Volkanizma ve Volkanik Yerşekilleri” ile ilgili araştırmasında Karacadağ'ın yapısını, andezit, volkanik tüf, aglomera ve saf indifa mahsülü bazaltların oluşturduğunu belirtmiştir.

Gündüz (1994), “Yeşeren Çöl Karapınar'da Erozyon” isimli araştırmasında, Karapınar'ın yurdumuzun en az yağış alan bölgelerinden olduğunu senelik yağış ortalamasının 25-300 mm civarında olduğunu hakim rüzgar yönünün güney-kuzey istikametinde olduğunu belirtmiştir. 160 000 dekar proje sahasındaki araziler

problemlerine göre 4'e ayrılmıştır. Her problemlili baha üzerinde ayrı ayrı çalışmalara başlandığını belirtmiştir.

Bağcı ve diğ. (1996), “Konya-Karapınar Bölgesinin Vejetasyonu” adlı makalesinde Karapınar ve çevresinin rüzgar erozyonuna maruz kalan bir bölge olmasının burayı önemli kıldığını belirterek araştırma alanında ova ve alçak dağ stebinin hakim olduğunu belirtmiştir.

Küçükdağ (1997), “Karapınar Sultan Selim Külliyesi” adlı kitabında, Karapınar’ın Orta Anadolu’yu Hicaz bölgesine bağlayan en kısa yol üzerinde bulunmasından dolayı; Osmanlı döneminde İmar ve İskanına önem verilerek bir takım eserler yapıldığını, Sultan Selim Külliyesi’nin Orta Anadolu’da XVI. yüzyıl Osmanlı devri klasik mimarisinin önemli örneklerinden biri olduğu belirtilmiştir.

Çevik (1998), “Türkiye’de Rüzgar Erozyonu ve Çölleşme Sorunu” adlı makalesinde dünya çölleşme haritasında , Orta Anadolu ve çevresinin çölleşmeye çok duyarlı bölge olarak gösterildiğini belirtmiştir.

Canik, Arıgün (2001), “Karapınar-Kızören (Konya) Dolayındaki Obrukların Oluşumu ve Karapınar Volkanizmasının Bu Olaya Etkisi” adlı araştırmasında, obrukların oluşmasında Pliyosen yaşlı göl çökelleri içinde önemli bir kalınlık sunan kireçtaşlarının varlığının etkili olduğunu belirtmiştir.

Göçmez ve diğ. (2001), “Karapınar Çevresinde Yeni Ouşan Obruk” adlı çalışmasında , son olarak Mayıs 2000 tarihinde Karapınar’ın 5 km. kuzeybatısında, Üzecek Dağı güneyinde yeni bir obruğun (Yavşan obruğu) oluştuğunu belirtmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

1.1. Jeolojik Özellikler

Karapınar İlçesi ve yakın çevresini oluşturan arazi; Tersiyer ve Kuvaterner'e ait formasyonların geniş alan kapladığı bir sahadır. Bu formasyonlar, Hersiniyen Orojenezin'den etkilenmiş ve Alp Orojenezini ile esas şeklini almıştır.

Etüt sahamızın da içinde bulunduğu İç Anadolu, Paleozoyik'ten günümüze kadar çeşitli evrelerden geçmiştir. Anadolu Yarımadası esas şeklini Tersiyer'de almıştır. Ancak Pliyosen'de, İç Anadolu'da büyük bir göl oluşmuş, daha sonraki iklim değişiklikleri sonucu bu göl yavaş yavaş kurumıştır. Karapınar çevresinde özellikle Merdivenli yayla çevresindeki tabakalarda tatlı su canlılarına ait kavkı ve kabukların görülmesi, burada oluşmuş Pliyosen gölünün günümüze ulaşan kalıntılarıdır.

İnceleme alanının en alt birimini Miyosen – Pliyosen yaşlı, Cihanbeyli formasyonu oluşturmaktadır. Oldukça geniş alanda gözlenen birim; beyaz, açık gri renkli kireçtaşları, marn, killi kireçtaşları ve tuf karışımından oluşmaktadır. Kireçtaşları yatay tabakalı, erime boşlukludur. Formasyonun kalınlığının 1000 m. civarında olduğu hesaplanmıştır (Ayhan, A. ve diğ., 1986, s.44). Araştırma sahasında özellikle Obruk Platosu üzerinde oldukça geniş bir alan kaplar. Kireçtaşlarının erimesi sonucu büyük ve derin obruklar oluşmuştur. Yörede obruk oluşumu halen devam etmektedir (Foto 1).

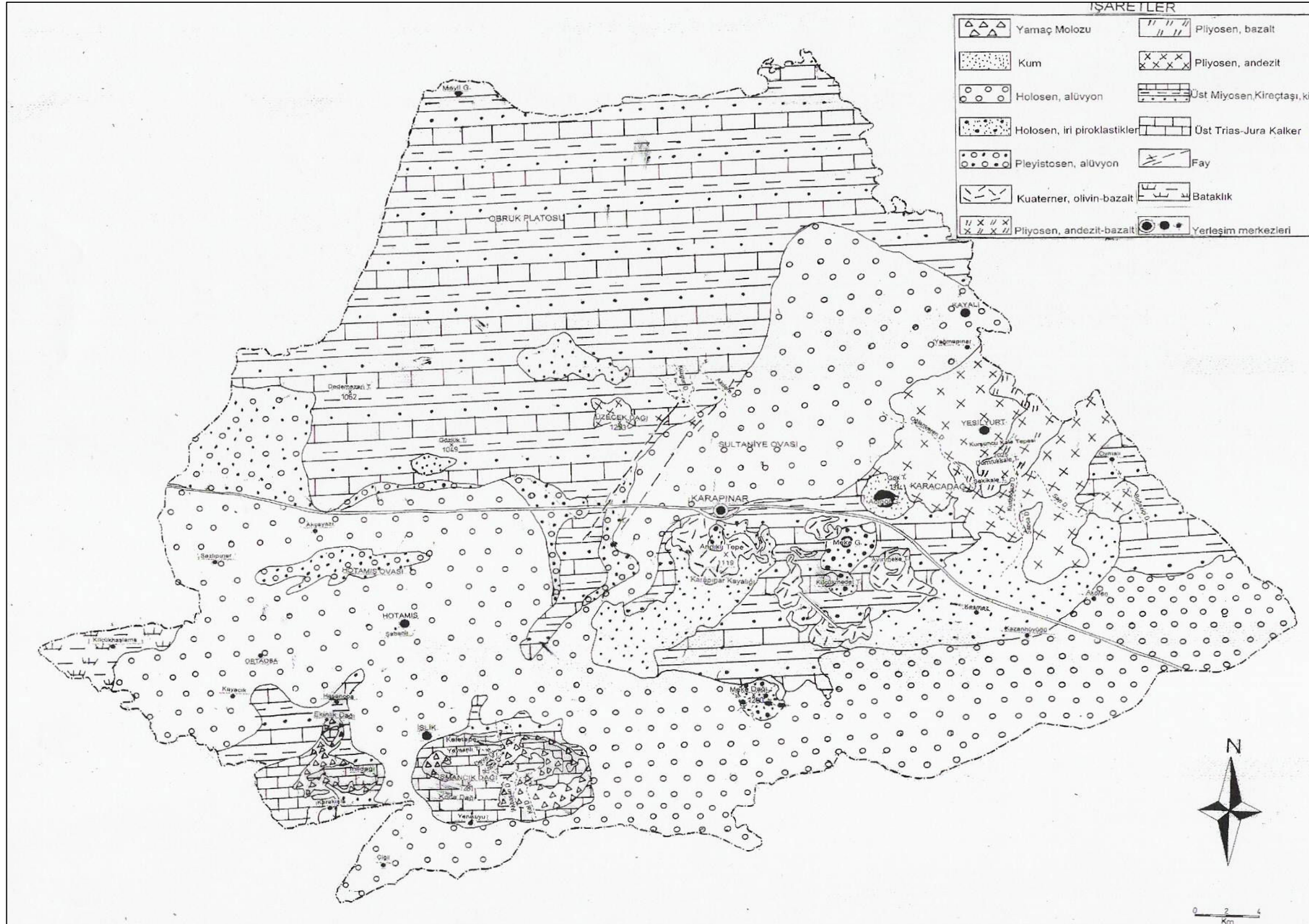
Neojen'de oluşan şiddetli bir volkanizma ile de zayıf fay zonları boyunca andezit ve bazalt çıkışları meydana gelmiş, bunların üzerine uyumsuz olarak Kuvaterner yaşlı volkano-sedimanter birimler oluşmuştur (Özgüner, A.M. ve diğ., 1991).

Araştırma sahasını oluşturan Karapınar İlçesi ve çevresinde Tersiyer ve Kuvaterner'e ait araziler yaygındır. Bu araziler, göstermiş oldukları özellikler açısından birbirinden ayrılırlar.

1.1.1. Tersiyer

İnceleme sahasının kuzey kesimlerinde killi kireçtaşı, marnlı kireçtaşı ve tuf karışımından oluşan Cihanbeyli formasyonu geniş sahalar kaplamaktadır. Bu formasyon, Obruk Platosu'nun sahamıza giren kesimlerinde mostra vermektedir.

Çalışma sahasındaki volkanik faaliyetler, Üst Oligosen'e incek kadar eski olduğu bilinmekle beraber, daha geniş kapsamlı volkanizmanın Üst Miyosen'de başladığı ve esas faaliyetin Pliyosen'de ve kısmen de Kuvaterner'de devam ettiği anlaşılmıştır. Bu volkanizma ile Karacadağ volkanitleri ile Üzecek Dağı andezitleri teşekkül etmiştir (Sür, Ö., 1972).

Sekil 3. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası

Etüt sahasında Karacadağ'ın güney ve doğusunda Neojen'de oluşan bazaltlar mevcuttur. "Mikroskop incelemeleri sonucunda elde edilen bulgulara göre, olivin bazalt olarak isimlendirilen bu bazaltlar, dağınık yayılım gösterir" (Ayhan, A. ve diğ., 1986).

Karacadağ'ın güneybatı eteklerinde kratersiz volkan konileri bulunmaktadır. Sekikale Tepesi (1 975 m.) çevresinde asitik karakterdeki lavlar topoğrafyaya hakimdir. Priklostik maddelerle bazaltlar ise daha batıda görülmektedir (Biricik, A. S., 1992).

Miyosen'de yayılış gösteren andezit, Karacadağ'ın güney, kuzey bölümlerinde ve Karapınar İlçesi'nin 7 km. kadar kuzeybatısındaki Üzecek Dağı'nda (1 293 m.) görülür. "Üzecek Dağı andezitlerinin hangi birimleri kestiği görülmemektedir. Üzecek Dağı'ndaki mostra kalınlığı yaklaşık 200 m. kadar ve herhangi bir yanal değişim göstermez" (Özgüner, A.M. ve diğ.,1991).

Üzecek Dağı volkan konisini oluşturan traki-andezitler, Karapınar'ın güneyindeki Karapınar kayalıklarına benzemektedir. Demirli, manganezli, termal sular, Karapınar kayalıklarındaki asitik kayaçların yüzeyini kırmızı ve siyaha boyamıştır. Böylece adete bir bazalt görünümü almıştır (Biricik, A.S., 1992).

1.1.2. Kuvaterner

Karapınar ve çevresinde, Pliyosen-Kuvaterner yaşlı bazalt andezit türde volkanik birimler ile Kuvaterner yaşlı sedimentler yer almaktadır. Bu genç volkanikler, maar şeklinde kraterler, bazaltik curuf konileri, andazitik lav kubbeleri ve lav akıntılarında izlenir (Sür, Ö., 1972).

İri piroklastikler, tipik olarak Karacadağ ve Karapınar'ın güneyi ile Karacadağ'ın doğusundan Hasandağ'ına kadar uzanan alanda görülür.

Piroklastik volkan konilerinin bazıları olivin bazalt oluşumuna neden olmuşlardır. Koniler, SÜR'e göre; Würm öncesi oluşuklarıdır. Çünkü Würm'de oluşan göl, volkanik örtüyü etkilemiş ve bir takım kıyı şekilleri meydana getirmiştir.

Kuvaterner yaşlı bazik küller, Karacadağ'ın doğu ve güneydoğusunda görülür. Piroklastik volkan konilerinin etrafını çevreler. Gri-boz dış görünüm renkli olup taneler kül boyutunda ve birbirleri ile iyi tutturulmamış durumdadır (Ayhan, A. ve diğ., 1986).

Yavşanlık mevkiinde ve kuzeyinde graben içinde bazalt akıntıları oluşmuştur. Kayalı Köyü'nün hemen doğusunda bazalt lavı mostralarının en üst seviyelerde graben kenarında yer aldığı görülmektedir.

Etüt sahasında Koymat Yaylası civarında bol fosilli, çakıl, çakıllı kum ve kumlardan oluşan birime: bu yere atfen "Koymat Yayla Formasyonu" denmiştir. İnceleme alanı içinde Üzecek Dağı'nın kuzey ve kuzeybatısında Ayırtmeke Tepe'nin güneydoğu ile

Karapınar'ın güneyinde dar bir alanda görülmektedir. Bu formasyon alttaki İnsuyu Formasyonu üzerine uyumsuz olarak gelmiştir. Koymatyayla formasyonu içinde bol miktarda Dreisseina ve planorbis fosillerinin olduğu arazi çalışmalarımız esnasında gözlenmiştir. Sahada Merdivenli Yayla çevresinde görülmektedir. Formasyonun yaşı pleyistosen olarak belirlenmiştir.

Eğilmez Köyü civarında mostra verdiği için “Eğilmez Formasyonu” adı verilen formasyon, Merdivenli yaylanın 2 km kadar kuzeydoğusundaki Kapıtaş yaylası ile Kocadere yaylası arasında görülmektedir. İnce kum, silt taneleri CO₃'lu bir matriks ile tutturulmuş olup Eski Konya Gölü çanağında çökelmiştir. Stratigrafik ilişkilerine göre, birimin yaşının Pleyistosen olduğu tespit edilmiştir (Ayhan, A. ve diğ., 1986).

“Çakıl, çakıllı kum, ince kum, silt ve kil, yaygılarından oluşan, özellikle çakıllı ve kumlu düzeyler içerisinde iyi korunmuş veya kırıntılar halinde Dreiseseina kavkıları içeren birime “Hotamış Formasyonu” adı verilmiştir” (Ayhan, A. ve diğ., 1986). Bu birim içindeki kum barları, Konya-Karapınar karayolunun hemen kuzeyinde ve bu yola paralel bir dil şeklinde, yer yer kesikli olarak hemen hemen doğu batı yönünde uzanan formasyonun yaşının Pleyistosen olduğu saptanmıştır

Karapınar İlçesi'nin güney ve güneybatısında durağan ve hareketli kumul bankları güncel oluşumlar olarak dikkati çeker. Bu kumul alanı yaklaşık 16 km²'lik bir alan kaplamaktadır. Kısmi bitkilendirme ile stabilize hale getirilen bu kumluk alanlar, çoğunlukla yavaş yavaş kuzeydoğuya ilerleyen yüksek ve alçak kum bankları ile örtülmüştür. Bankları oluşturan kumlar, daha çok ince, orta taneli ve yuvarlaklaşmış, %70 CaCO₃ olan elemanlardır. İnceleme alanı içindeki bankların yükseltileri 3 m ile 10 m arasında değişmektedir (Özgüner, A.M., ve diğ., 1991).

Araştırma sahasında Holosen yaşlı alüvyonlar geniş alan kaplamaktadır. Sultaniye Ovası ve Karapınar'ın güney ve batısında ki arazide görmek mümkündür. Alüvyonlar son derece gevşek çakıl, kum, kil, silt gibi unsurlardan oluşmuştur.

Acı göl ile Göktepe arasındaki 1 km²'lik bir alanda görülen alüvyon yelpazesi, değişik boyuttaki andezit-bazalt çakıllarının, çeşitli etkenlerle buraya taşınması ile oluşmuş ve halen oluşmaktadır.

Araştırma sahasında Osmancık Dağı, İnliadağ ve Ekinlik Dağı çevresinde yamaç molozları görülmektedir.

Çalışma sahasının ana tektonik yapısını, KD-GB gidişli “Karapınar Fayı” oluşturur. İnceleme alanını boydan boya kat eden Karapınar Fayı, eğim atımlı normal bir faydır. Fay doğusundaki kısım çökerken, batısı yükselmiştir. Karapınar Fayı'nın batısında ise, bu faya

paralel gidişli diğer bir eğim atımlı normal fay bulunur. Bu faylar, Kuvaterner yaşlı alüvyonları kesmekte ve yöredeki obrukların büyük bir bölümü Karapınar Fayı'nın batısında yer almaktadır (Göçmez, G. ve diğ., 2001).

1.2. Jeomorfolojik Özellikler

Karapınar ve çevresi, yeryüzü açısından dikkat çekici farklılıklar arz etmektedir. Bu şekillerin oluşumunda ve gelişiminde jeolojik ve iklimik faktörlerin etkileri görülür.

Etüt sahasında dikkati çeken ana morfolojik unsurları, 3 ana başlık altında incelemek mümkündür.

1-Obruk Platosu ve Obruklar

2-Dağlık ve Tepelik Sahalar

3-Ovalık sahalr

1.2.1. Obruk Platosu ve Obruklar

Obruk Platosu, Karapınar'ın kuzeyindeki karst jeomorfolojisi bakımından zengin bir rölyefe sahiptir. Bu sahanın genel jeolojik yapısını kireçtaşları, marn, kil, killi ve marnlı kireçtaşları ile tuf karışımı oluşturmaktadır.

Obruk Platosunun inceleme sahamızda kalan kesimlerinde karst topoğrafyasına ait polye, uvala, dolin, obruk, düden ve mağara gibi birçok şekil görülse de doğal görünüm ve orijinallik açısından en ilginç şekiller obruklardır. Bu şekiller oluşumları ve özellikleri ile Erinç (1960), Erol (1990) ve Biricik (1992) tarafından ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tuz Gölünün güneyinde bulunan Obruk platosu, adını üzerinde çok sayıda bulunan obruklardan almıştır. Tuz Gölü Havzası ile Konya Havzasını birbirinden ayıran Obruk Platosu, genel olarak dalgalı bir aşınım yüzeyine tekabül eder. Plato doğu-batı yönünde 75-80 km. uzunluğa, kuzey-güney yönünde 35-65 km. genişliğe sahiptir (Biricik, A.S., 1992).

Obruk Platosu'nun temeli göl çökellerinden oluşmuştur. Genelde Neojen'de oluşmuş bu çökeller kalker, marn, kil, kumtaşı, konglomera ve tuzlu kil gibi tabakalardır. Yüzeyde ve yüzeye yakın yerlerde kalkerin fazla bulunması sonucu başta obruk olmak üzere polye, uvala, dolin ve düdenler oluşmuştur.

Obruk Platosu genel olarak 1100-1150 m.'ler arasında değişen dalgalı arazi özelliği gösterir. Plato, kuzeydeki Tuz Gölü'nden 250 m., güneydeki Konya Havzası'nın tabanından ise 150 m. daha yüksektir. Platoyu oluşturan tabakalar genelde yatay duruşludur. Plato üzerindeki akarsular, genellikle kısa boylu, cılız ve sel karakterinde olup, kuzey yönde akmaktadır (Şahin, C. ve diğ., 2004).

Obruk Platosu'nun güneydoğusunda çok sayıda küçük volkan konileri bulunmaktadır. Bunlar kırık hatları üzerinde sıralanmıştır. Maarlar ve maar gölleri de

burada bulunan diğer volkanik şekillerdir. Meke gölü ve Acıgöl bunların en önemlileridir.

Karapınar'ın kuzey ve kuzeybatısında yer alan Obruk Platosu üzerinde çok sayıda yayla yerleşmesi bulunmaktadır*.

Araştırma sahasındaki obruklar** gerek görünümleri, gerekse de kurak alanda karstik yeraltı sularından yararlanma yönünden en önemli kaynaklardır.

Karapınar-Kızören arasındaki obrukların oluşumunu etkileyen en önemli faktörler; kaya türü, yer altı suyunun akım yönü ve CO₂ gazıdır. Üzecek Dağı ve Karapınar dolayındaki volkanların çıkarttığı CO₂'i çözerek karbonik asitçe zenginleşen yeraltı suyu, obrukların oluşumunda etkili olmuştur. Asitik özellikteki yeraltı suyunun güneyden kuzeye doğru akım boyunca kireçtaşına etki ederek, eritmektedir. Böylece yükselen karstlaşma ve iç karstlaşma olayı sonucu yeraltında büyük boşluk ve mağaralar oluşmaktadır. Bu mağara ve boşlukların çökmesi sonucu da obrukların oluştuğunu söyleyebiliriz (Foto 2) (Çetindağ, B.1985).

Araştırma sahasındaki obruklar konusunda ayrıntılı çalışma yapan Biricik'e göre obruklar üç sıra halinde; kuzeybatı-güneydoğu yönünde, güneybatı-kuzeydoğu doğrultulu ve bu hatların dışında kalanlar olarak gruplandırılmışlardır (Biricik, A.S., 1992, s.82).

“Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda kalan Obruklar:

I. dizidekiler: Kuru Obruk, Meyil Obruğu, Ak Obruk.

II. dizidekiler: Karain Obruğu, Hamam Obruğu, Kızıl Obruk, Celal Obruğu, Kurk Obruk, Yeni Opan Obruğu, Yarım Obruk, Derin Obruk. Fincan Obruğu, Potur Obruğu, Kangallı Obruğu, Zincancı Obruğu ve Çıralı Obruğu (Foto 3).

III.dizidekiler: Yunus Obruğu, Kayalı Obruğu.

Güneybatı-Kuzeydoğu doğrultusunda yer alan obruklar: Çifteler Obrukları (I-II), Cehennem Deresi Obruğu ve Dikmen Obruğu'dur.

Bunların dışında bölgede küçüklü büyüklü isim verilmemiş dağınık, yayılmış bir çok çöküntü bulunmaktadır. Karkın Obruğu, Güvercinli Obruğu, Yılanlı Obruk, Öz Obruk bunların belli başlılarıdır (Biricik, A.S. 1992, s. 82).

Araştırma sahasında en dikkati çeken obruklar; Meyil, Çıralı ve Yavşan obruklarıdır.

* Bu yayla yerleşmelerine Yerleşme Coğrafyası konusunda ayrıntılı olarak yer verilecektir

** Obruğu çeşitli araştırmacılar farklı şekilde tanımlamışlardır. Bunlardan Chauput (1936) derin bir çukur dipsiz bir kuyu; Şeber (1964), obruğu; kalkerli arazilerde yer altı mağaralarının çökmesi sonucunda veya kimyasal aşınmayla gelen değişik derinlikte, yamaçları çok dik ve geniş çaplı bir kuyu; Erol (1969), Obrukların derin ve akıntılı bir karstik taban suyunun kimyasal etkileri sonucunda oluşan mağara çökmesiyle oluştuğunu; Biricik (1992), karstik olaylarla oluşmuş derin doğal çukurluklara obruk, adını vermiştir. Ayrıca Dolin-Obruk ayrımı konusuna da değinerek, karstik çukurlukların derinliği, taban çapının veya taban uzun eksenin 1/10'undan az ise dolin, fazla ise obruk olacağını belirtmiştir.

Meyil Obruğu, Karapınar'ın 35 km. kuzeybatısındaki Meyil Yaylası'nda yer alır. Neojen'e ait farklı litolejilerdeki tabakalar içinde oluşmuştur. Güneybatıya eğimli olan kalker, marn, kumlu kil tabakaları bunlardandır. Sert, yumuşak tabakaların üst üste bulunduğu doğu, batı ve kuzey yamaçlar daha diktir. Elips biçimindeki obruğu doğu-batı yönündeki uzun eksenini 650 m., kuzey güney yönündeki eksenini 600 m. en derin yeri 40 m. olup gölün doğu kesimidir. Buna karşılık gölün batısı daha az derindir (Foto 4) (Biricik , A.S., 1992, s. 83).

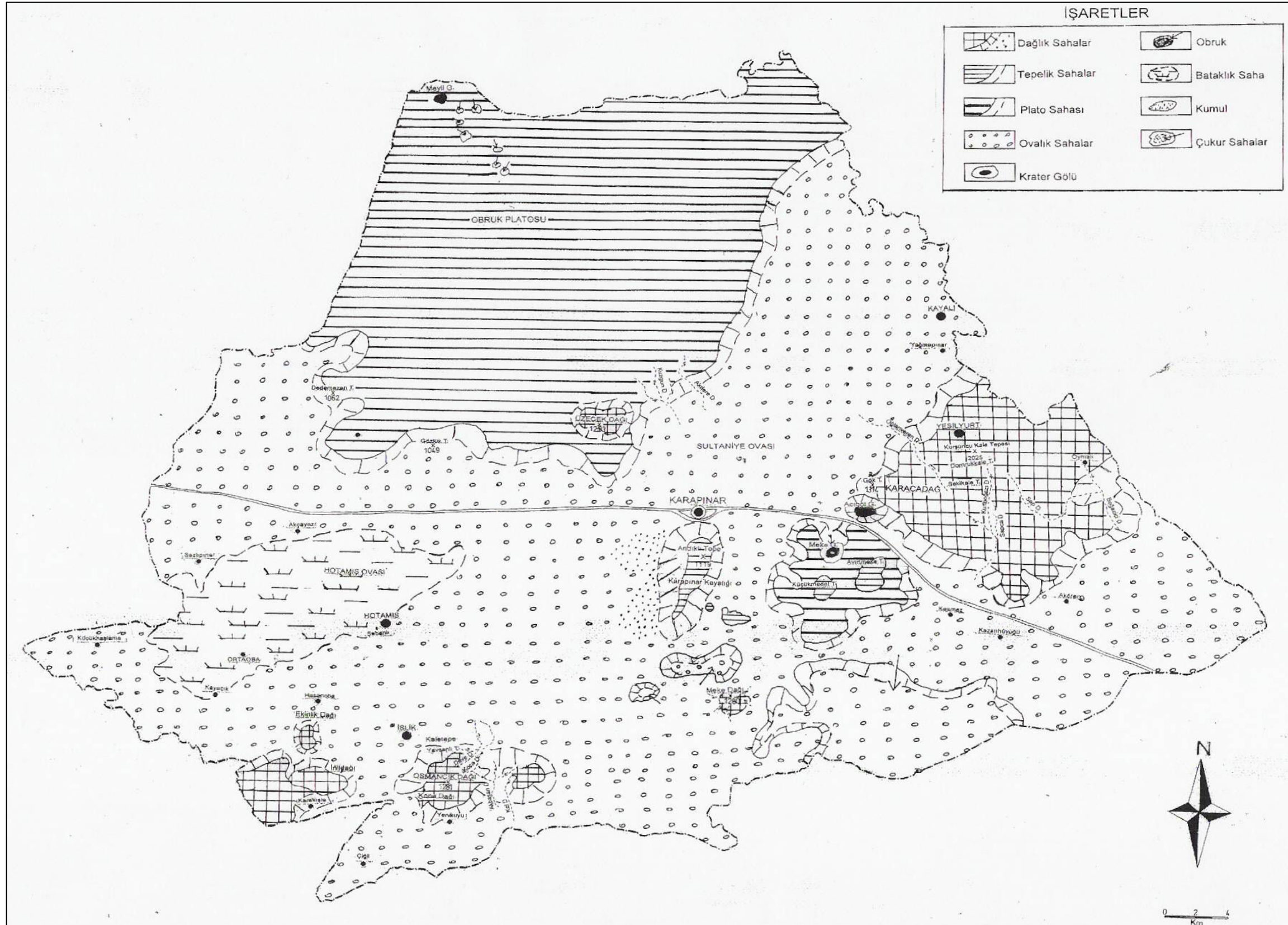
Çıralı Obruğu, Karapınar'ın 26 km. kuzeybatısındaki, Büyük Çıralı Yaylası'nın 300 m. kadar batısında bulunur. Obruğun batı yamacından patika bir yolla aşağıya inilir. Obruğun ağız çapı 375 m., gölün maksimum derinliği 35 m., deniz seviyesine göre üst yüzey yükseltisi 1070 metredir (Biricik , A.S., 1992, s.92). Çıralı Obruğunun yamaçlarında oluşan boşlukların eski yerleşim izleri olduğu, buralarda bazı alet ve madeni paraların bulunduğu yöre halkı ile yapılan mülakatlarla belirlenmiştir (Foto 5).

Yavşan Obruğu, oluşum bakımından oldukça yenidir. Karapınar'ın 5 km. kuzeybatısında ki, Yavşan Çukuru Yaylası'nın 1 km doğusunda yer almaktadır. Oluşumu büyük patlama sesleriyle başlamıştır. Oluşumundan yedi gün sonra yapılan ölçümlerde obruğun kuzeydoğu-güneybatı kesiminde çapı 8 m. Kuzeybatı-Güneydoğu 7,40 m. olduğu belirlenmiştir. Ölçümler sırasında yan duvarların göçmesi sonucu oluşan sesler, obruğun oluşumunun devam ettiğini göstermiştir. Aralık 2000 tarihinde yapılan ölçümlerde Obruk çapının kuzeydoğu-güneybatı kesitinde 17.5 m., kuzeybatı-güneydoğu kesitinde 16.5 m.'ye çıktığı belirlenmiştir (Göçmez,G. ve diğ., 2001).

1.2.2. Dağlık Sahalar

Araştırma sahasında dağlık sahaların oluşumunda en önemli etki volkanizmadır. Volkanizma sırasında çıkan andezit ve bazaltlar soğuyarak etrafına göre yüksek dağları oluşturmuştur.

İnceleme alanında en önemli olan dağlık kütle, Karacadağ volkanidir. Sultaniye Ovası'nın batısındaki Üzecek Dağı, Karapınar'ın güneybatısındaki Osmancık Dağları, Karapınar'ın güneyinde ki Meke Dağı diğer önemli dağlarıdır.

Şekil 4. Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası

Karacadağ, Karapınar Ovası'nın güney ve doğusunu oluşturan en büyük ve en eski volkanik kütleyi Karacadağ oluşturur. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan İç Anadolu volkan grubu arasında yer alır. "Karacadağ volkanik kütlesi 30 km. uzunlukta ve 15 km genişliktedir. Andezit, volkanik tuf, aglomera ve son indifa ürünü bazaltlar, Karacadağ'ın yapısını oluşturur" (Foto 6), (Sür, A. ve diğ., 2002).

Karacadağ bir sıradağ görünümü verirken üzerinde yükseklikler, volkanik sivriler halinde olan tepeler çoktur. En yüksek yer Kurşuncukale tepesi (2025 m.)'dir. Dik yamaçlar ve tepeler arasında derin vadiler bulunmaktadır.

Karacadağ, Karapınar çevresinde bariz olmak üzere tipik kalkan şekilli bir volkan yapısı meydana getirir. Güneybatı kesimi daha eski olan andezitler, kuzey ve kuzeydoğu kısımların daha yeni bazaltlar ve bazaltik tüfler teşkil eder. Üst Pliyosen veya Pliyosen sonlarında meydana gelen indifalarla ortaya çıkmıştır.

Üzecek Dağı (1293 m.), Karapınar'ın kuzeybatısında elips şeklinde bir volkan konisidir. Sultaniye Ovası'nın batısında traki-andezitlerden oluşmuş bir volkan konisidir. Bu koniyi oluşturan traki-andezitler Karapınar güneyindeki Karapınar kayalıklarındakilere benzemektedir. Volkan konisinin uzun kısmı güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda 12 km. kadardır (Foto 7).

Osmancık Dağı (1281 m.), Karacadağ ve Karadağ arasında Hasan Dağı ile Karadağ silsilesini tamamlayan küçük bir dağdır. Karapınar'ın güneyinde İslık Köyü'nün doğusundan başlayıp güneybatı doğrultusunda uzanarak Karadağ'la birleşmektedir.

Meke Dağı, Etüt sahasında piroklastik konilere örnek teşkil eder. Erinç (1971)'e göre; buradaki şekiller oldukça yenidir. Karapınar'ın güneydoğusunda yer alan Meke Dağı (1280 m.) dik yamaçlarında tipik baromcoslar (Volkan konisi yamaçlarındaki ışınsal sel yarıntıları) oluşmuştur.

Karapınar çevresindeki tepelik sahalar, Pleyistosen'de meydana gelen volkanik faaliyetlerle birkaç safhada oluşmuştur. Bu genç volkan tepeleri, Karacadağ volkanik kütlesinin güney kısmında görülür. Bu sahadaki volkan koni ve kraterleri güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda Andıklı Tepe (1119 m.) Meke'nin güneyindeki Küçük Medet Tepesi (1302 m.) ve onun güneyindeki Ayırtmeke Tepesi (1278 m.) şeklinde sıralanır (Karadoğan, S., 2001).

Karapınar ilçe merkezinin doğu ve güneydoğusundaki ovalık kesimden bariz bir yükselti ile ayrılan sahada, Meke ve Acıgöl bulunmaktadır.

1.2.3. Ovalık Saha

Araştırma sahasında Karapınar Ovası ile Konya Kapalı Havzası'nın tabanındaki ovalık alanlar yer almaktadır. Karapınar (Sultaniye) ovası, ilçenin kuzeydoğusunda kendi adı ile anılan bir ovadır. Denizden ortalama yükseltisi 1000 m. olan Karapınar Ovası'nın güney ve doğusunda Karacadağ volkanik kütlesi, batısında ise Obruk Platosu yer alır. Ovanın kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzunluğu 30 km., genişliği 10-12 km.'dir (Buldur, A.D., 2001).

Karapınar çevresinde, eski Konya Gölünün tabanındaki kumulların kapladığı saha dikkati çekmektedir. Üst Pleyistosen ve Holosen'de meydana gelen iklim değişimleri, beşeri faaliyet sonucunda ortaya çıkmış olan kum rölyefi ekonomik durumu olumsuz yönde etkilemiştir (Erinç, S., 1963, s.113).

Erozyon Sahası

Türkiye'de en fazla rüzgar erozyonu alanı % 69,22 ile Konya ili içersinde bulunmaktadır. Karapınar İlçesi ise Türkiye rüzgar erozyonu alanlarının % 22,1'ini teşkil etmektedir (Özdoğan, N., 1976).

Karapınar Ovası'nda hakim rüzgarlardan birisini oluşturan, SW sektörlü rüzgarlar taşınmaya uygun yapıda ve boyuttaki malzemeleri bu sahalardan havalandırarak NE yönüne taşımaktadır. Taşınan malzemeler volkanik tepelerin ve özellikle Karapınar kayalığının gerisinde biriktirilerek çeşitli kum, rölyef şekilleri oluşturmuştur. Zaman zaman güçlü SW sektörlü rüzgarlar Karapınar kayalığını da aşarak hem volkanik taşlık üzerinde birikim şekilleri oluşturmuş, hem de kum yığınlarını Karapınar önlerine kadar getirebilmiştir (Foto 8) (Karadoğan, S., 2001).

Karapınar oldukça sıcak ve kurak bir özelliğe sahiptir. Bunun yanı sıra şiddetli rüzgarlara maruz kalmaktadır. Ancak çölleşmenin başlamasında bu iki şart yeterli değildir. Özellikle insan faaliyetleri daha çok etkili olmuştur. Çünkü sahadaki bitki örtüsünün aşırı otlatma ve yakacak olarak sökülmesi bu toprakların rüzgar etkisine daha açık duruma getirmiştir. Bunun yanı sıra çıplak arazi üzerinde tarım araçlarının kullanılması da bir etkidir. Böylece zamanla rüzgar erozyonuna ve göl yatağını oluşturan materyalin yüzeye çıkarak kumulların oluşmasına neden olmuştur (Foto 9).

Kumulların Karapınar Şehri'ni tehdit etmesi sonucu 1962 yılında Konya Toprak-Su VI. Bölge Müdürlüğü tarafından çalışma başlatılmıştır.

Önce 160 000 dekarlık proje alanı tel çitle çevrilerek korumaya alınmış, yapılan toprak etütlerine göre arazi sınıflandırılmış ve saha problemlerine göre, kum eksibeleri sahası (43 000 ha.), hareketli kumul sahası (40 000 ha.), erozyona duyarlı düz topraklar

(32 000 ha.) ile Ketir Tepesi (1500 ha.) olarak ayrılmıştır. Yapılan çalışmalar sonuç vermiş ve kumul sahaları orman örtüsü ile kaplanmıştır. Koruma altında tutulan saha millipark görünümü kazanmıştır.

Proje alanı yapılan çalışmalar sonucu yeşil vaha haline dönüştürülmesi açısından diğer ülkelere örnek teşkil edecek boyuttadır.

1.3. İklim Özellikleri

İklim, coğrafi çevreyi ve insan yaşamını çok yakından kontrol eden bir etmendir. Yalnız insanın yaşayışı değil, ekonomik etkinlikleri üzerinde de büyük etkiye sahiptir (Erol, O., 1993). Bu çerçevede iklim özellikleri, araştırma sahasının beşeri ve ekonomik coğrafya olaylarının açıklanmasında yardımcı olacaktır.

Karapınar'ın iklim özelliklerinin tespitinde, Karapınar İlçe Meteoroloji İstasyonu ile D.M.İ.G.M.'nün uzun yıllara ait rasatlarından faydalanılmıştır.

Karapınar ve çevresinin ikliminin ortaya çıkmasında planeter ve coğrafi faktörlerin etkileri görülmektedir.

Planeter faktörlerden olan güneşleme süresi, Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli artış gösterir. Maksimum güneşlenme Temmuz ayındadır. Temmuz-Eylül ayları arasında bariz azalma göstermektedir. Eylül'den Ekim ayına geçişte büyük düşüş gösterir (Tablo 1).

Tablo 1. Karapınar'da Güneşlenme Sürelerinin Aylara Dağılışı (1963-2000).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O.
Saat, dak.	3.04	4.28	6.07	7.35	8.42	10.46	11.39	11.18	10.01	6.57	4.34	2.40	7.19

Kaynak: D.M.İ.G. 2002

Araştırma sahası; Kış mevsiminde kutbi, Yaz mevsiminde ise tropikal hava kütlelerinin etkisi altında kalır. Kış mevsiminde Türkiye üzerinde Sibirya doğuşlu kontinental polar (cP) hava kütlesi, Baltık ve Atlantik kaynaklı maritim polar (mP) hava kütleleri etkili olmaktadır (Türkeş, M., 1990, s.39).

Yazın Orta Avrupa'dan gelen soğuk hava kütleleri, Karadeniz'den geçerken ısınır ve nem kazanır. Kuzey Anadolu Dağları'nda o nemi bıraktıktan sonra, İç Anadolu'dan geçerken alttan ısınmaya bağlı olarak serince fakat yağışsız bir hava hali oluşur. Aynı hava kütlesi ilkbaharda daha nemli olduğu için İç Anadolu'da alttan ısınarak kümülönimbus bulutları, yani yağış oluşur (Erol,O., 1993, s.256).

Araştırma sahamız da yağışın en yüksek değere ulaştığı ay Mayıs'tır. Kırkikindi yağışları dediğimiz yağışlar, ilkbahar mevsiminde yağışın en yüksek değere ulaşmasını sağlamaktadır.

Etüt sahasında iklim özelliklerini etkileyen coğrafi faktörlerin başında karasallık gelmektedir. Fiziki özellikler bakımından oldukça sade bir özelliğe sahip olan sahada Karacadağ kütlesi dışında yüksek dağlık kütle yoktur. Aynı zamanda çevrede havadaki nem miktarını arttırıcı etkiye sahip doğal göl veya barajlar bulunmaması da yağış miktarının az olmasında önemli bir etkindir. Karapınar İlçesi'nin büyük bir bölümünü ovalık saha oluşturmaktadır. Etrafına göre alçakta kalan bu alanda yağış oranı buna bağlı olarak oldukça düşüktür. Çünkü bu sahada etkili olan hava kütleleri çevredeki yüksek alanlara yağış bırakmaktadır. Buna bağlı olarak sahada yarı kurak, karasal bir iklim görülmektedir.

Karapınar İlçesi'nin iklim özelliklerini, iklim elemanlarını inceleyerek ortaya koymaya çalışacağız.

1.3.1. İklim Elemanları

1.3.1.1. Sıcaklık

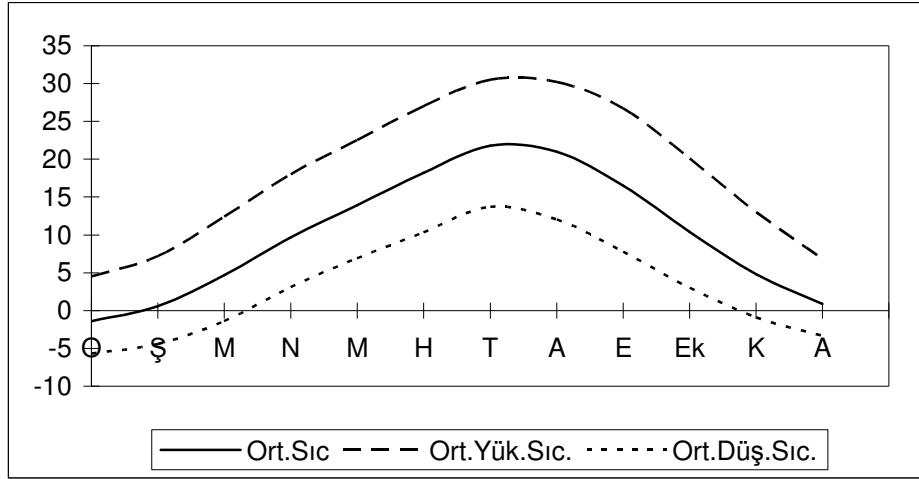
Karapınar'da yıllık ortalama sıcaklık 10.1 °C'dir. Aylık ortalama sıcaklık eğrisinin yıl içerisindeki seyrine bakıldığında; en soğuk ayın Ocak (-1.4 °C), en sıcak ayın ise Temmuz (21.8 °C) olduğu görülmektedir (Tablo 2, Şekil 5). Ocak ayından Temmuz ayına kadar sıcaklık değerleri sürekli artış, Temmuz ayından itibaren ise sürekli bir azalış dikkati çekmektedir.

Etüt sahasında ortalama yüksek sıcaklıklar ortalama sıcaklıklarda olduğu gibi Ocak ayından Temmuz ayına kadar sürekli artış göstererek, Temmuz'da maksimum değere ulaşır (Tablo 2). Temmuz'dan itibaren tedricen azalan ortalama yüksek sıcaklıklar, Ekim'den Kasım ayına geçişle büyük düşüş gösterir. Ortalama düşük sıcaklıkların, ortalama ve ortalama yüksek sıcaklıkların yıl içerisindeki seyrine uyum gösterdiği görülür (Tablo 2, Şekil 5).

Tablo 2. Karapınar'da Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı (1963-2000).

İst./Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O.
Ort.Sic. °C	-1.4	0.6	4.7	9.7	13.9	18.2	21.8	21	16.5	10.4	4.8	0.9	10.1
Ort.Yük.Sic. °C	4.5	7.2	12.4	18	22.5	27	30.5	30.2	26.7	20.1	13	6.8	18.2
Ort.Düş.Sic. °C	-5.7	-4.4	-1.4	3.1	6.9	10.3	13.7	12	7.8	3	-0.9	-3.3	3.4

Kaynak: D.M.İ.G., 2002

Şekil 5. Karapınar'da Ortalama, Ortalama Yüksek ve Ortalama Düşük Sıcaklıkların Aylara Dağılışı

Sıcaklığın mevsimlere dağılışına baktığımızda, en soğuk mevsimin Kış (0.0 °C), en sıcak mevsimin ise Yaz (20.3 °C) olduğu görülür. Sonbahar'ın (10.5 °C) , İlkbahar'a (9.4 °C) göre daha sıcak olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Karapınar'da Ortalama Sıcaklıkların Mevsimlere Göre Dağılımı

Mevsimler				
Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Yıllık Ort.
0.0 °C	9.4 °C	20.3 °C	10.5 °C	10.1 °C

1.3.1.1.1. Don Olaylı Günler

Etüt sahasında yılın 9 ayında don olaylı gün yaşandığı tespit edilmiştir. Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında ise don olaylı güne rastlanmamıştır. Karapınar'da don olaylı gün sayısı 119.1 gündür. Yıl içerisinde en fazla don olaylı güne Ocak ayında rastlanır. Bu ayı Aralık ve Şubat ayları izler (Tablo 4).

Tablo 4. Karapınar'da Don Olaylı Günlerin Aylara Dağılımı (1962-2000).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.T.
Gün Sayısı	24.7	21.6	19.0	6.5	0.5				0.4	6.2	17.9	22.3	119.1

Kaynak: D.M.İ.G., 2002

1.3.1.2. Basınç ve Rüzgarlar

1.3.1.2.1. Basınç

Karapınar'da ortalama basınç 902.0 mb'dir. Ekstrem aylar arasındaki basınç farkı 6.0 mb olarak belirlenmiştir. Yıl içerisinde en düşük aylık ortalama basınç Temmuz'da (899.0), en yüksek basınç ortalaması Kasım ayına (905.0) rastlar. Yörede Ocak ayından

Nisan ayına kadar tekrar düşen basınç, Nisan'dan itibaren yükselir. Mayıs'tan itibaren tekrar düşmeye başlayan basınç, Temmuz'da minimuma iner. Temmuz-Kasım arasında yükselişe geçen basınç, Kasım'da maksimuma ulaşır. Aralık ayında tekrar düşüşe geçer (Tablo 5).

Karapınar'da ortalama basınç, Sonbaharda en yüksek değerlere ulaşırken, en düşük değerler yaz mevsiminde görülür (Tablo 5).

Tablo 5. Karapınar'da Ortalama Aktüel Basıncın Aylara Dağılışı (1975-2000).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O.
Mb.	903.6	902.4	900.9	900.9	901.0	900.4	899.0	899.9	902.5	904.7	905.0	904.0	902.0

Kaynak: D.M.İ.G., 2002

1.3.1.2.2. Rüzgar

Karapınar'da rüzgarların yıl içindeki ortalama esme sayıları incelenirse Ocak ayında en yüksek frekansa 5.2 ile S yönlü rüzgar sahiptir. En düşük 1.3 ile ENE yönlü frekanstır. Şubat ayında en yüksek 4.7 frekansı ile S yönlü rüzgarlardır. Şubat'ta en düşük frekans yine 1.3 ile ENE yönlü rüzgarlardır.

Mart ayında da en yüksek frekansa sahip yön 4.8 ile S sektörlü rüzgara ait iken, en az frekans Ocak ve Şubat aylarındaki gibi (1.4) ENE yönlüdür. Nisan ayında en yüksek frekans 4.7'lik frekansla S yönlü rüzgarlardır. Mayıs ayında en yüksek frekansa 3.8'lik değer ile yine S yönlü rüzgarlar hakimdir. En düşük 1.6'lık değeri ile ENE ve ESE yönlü rüzgarlar sahiptir.

Haziran ayında 3.3'lük değerle N ve S rüzgarları eşit gibi gözükse de, N yönünde daha fazla sayıda estiği için baskın olan rüzgarlar N yönlü rüzgarlardır. En düşük frekans ise 1.6'lık oran ile E yönlü rüzgarlardır.

Temmuz ayında da bir önceki aydaki gibi 3,5 frekans ile N ve S yönlü rüzgarlar en yüksek frekanstadır. Ancak N yönünden daha fazla sayıda esmesi daha etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarır. En düşük frekans ile 1.6'lık oranı ile E ve ESE yönlü rüzgarlardır. Ağustos ayında ise 3.6'lık değerle yine N yönlü rüzgarlar en etkili olan rüzgarlardır. En düşük rüzgar frekansı 1.1'lik oranı ile SE yönlü rüzgarlardır.

Eylül ayında ise 3.2'lik oranı ile S yönlü rüzgarlar etkili iken en düşük frekansa 1.1'lik oranı ile ESE yönündeki rüzgarlar sahiptir. Ekim ayında bir önceki ay gibi en yüksek frekans 3.5'lük oranı ile S yönlü rüzgarlardır. Bu ayın en düşük frekansı ile 1.2'lik oranı ile yine ESE yönlü rüzgardır. Kasım ayında ise 4.7 ile S yönlü rüzgarlar en yüksek

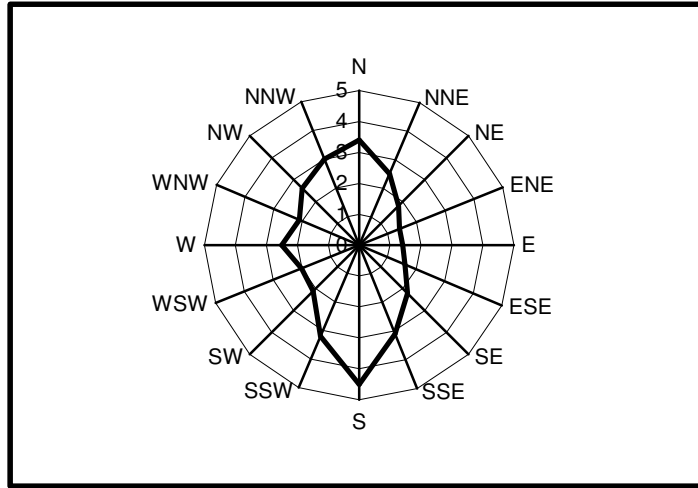
frekansa sahipken en düşük 1.2'lik oranı ile ESE yönlü rüzgarlardır. Aralık ayında en yüksek frekans (4.8) S, en düşük E (1.0) yönlü rüzgarlardır.

Tablo 6. Karapınar'ın Aylık Rüzgar Frekansları (1975-2000).

Yönlr	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O
N	3.6	3.9	3.4	3.6	3.1	3.3	3.5	3.6	3.1	3.0	3.3	3.3	3.4
NNE	2.3	2.5	2.7	2.4	2.4	2.6	3.1	2.9	2.4	2.2	2.0	2.0	2.5
NE	1.7	1.7	1.7	1.8	1.9	2.1	2.1	1.8	1.9	1.6	1.4	1.3	1.8
ENE	1.3	1.3	1.4	1.6	1.6	1.8	1.5	1.6	1.5	1.3	1.3	1.1	1.4
E	1.4	1.5	1.6	1.4	1.7	1.6	1.6	1.4	1.2	1.4	1.2	1.0	1.4
ESE	1.5	1.4	1.7	2.2	1.6	2.0	1.6	1.2	1.1	1.2	1.2	1.7	1.6
SE	2.1	2.0	2.4	3.8	2.3	2.7	2.4	1.1	1.8	2.0	2.0	1.8	2.2
SSE	3.3	3.5	3.5	3.2	2.6	2.1	2.7	1.9	2.1	2.4	3.5	3.1	3.1
S	5.2	4.7	4.8	4.7	3.8	3.3	3.5	3.0	3.2	3.5	4.7	4.8	4.5
SSW	3.0	3.8	3.5	3.9	3.1	2.6	2.9	2.8	2.3	2.5	2.9	3.3	3.2
SW	2.1	1.8	2.4	2.8	2.4	2.1	2.5	2.0	2.0	2.0	1.8	1.7	2.1
WSW	1.6	1.8	2.3	2.5	2.3	2.4	1.4	1.9	2.1	1.7	1.5	1.4	2.0
W	1.7	2.1	2.3	3.4	3.1	2.8	3.1	3.2	2.6	1.8	1.6	1.4	2.5
WNW	1.5	2.2	2.3	2.5	2.7	2.8	2.5	2.0	1.9	1.8	1.4	1.7	2.1
NW	2.5	3.5	3.1	2.9	2.4	3.0	3.1	2.7	2.3	2.1	1.9	2.2	2.6
NNW	3.2	3.3	3.5	3.2	2.7	2.8	3.2	3.1	2.5	2.3	2.8	3.3	3.0

Kaynak: D.M.İ.G., 2002

Rubinstein formülüne göre; birbirinden farklı iki hakim rüzgar yönü ve frekansı olduğu tespit edilmiştir. I. yön S'den 22.5 ° W yönünden eserken %39'luk bir frekansa sahiptir. II. yön N'den 13.5 ° E yönlü olarak %32.3'lük frekansla esmektedir. Karapınar'da N rüzgarları egemendir. N sektörlü rüzgarlar kış mevsiminin dışında diğer mevsimlerde etkili olan rüzgardır (Yaman, A., 2001, s.251) (Tablo 6).

Şekil 6. Karapınar'da Yıllık Rüzgar Güllü

Karapınar ve çevresinde aylık rüzgar hızları incelendiğinde (Tablo 7); aylık ortalama rüzgar hızları az olup, aylar arasında büyük farklar görülmemektedir. Karapınar'da aylık rüzgar hızına ait maksimum değer, 2.8 m/sec. ile Nisan ayına aittir. Minimum değer ise, 2.0 m/sec. ile Ekim ayına rastlar. Maksimum ve minimum ortalama

rüzgar hızları arasındaki fark, 0.8 m/sec'dir. Aylık rüzgar hızları mevsimlere göre farklılık göstermektedir. İlkbahar, rüzgar hızının en fazla olduğu mevsim olup, bunu Yaz, Kış ve Sonbahar mevsimleri takip eder.

Tablo 7 . Karapınar'da Aylık Ortalama Rüzgar Hızları (1975-2000).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Y.O.
m/sec.	2.3	2.5	2.6	2.8	2.4	2.5	2.5	2.2	2.1	2.0	2.1	2.1	2.4

Kaynak: D.M.İ.G., 2002

Hakim rüzgarın yazın N 13.5 °E yönünden % 67 gibi oldukça büyük bir frekansla estiği saptanmıştır. Buna karşılık kışın güney sektörlü rüzgarlar, birinci derecede etkili olmaktadır (Yaman, A., 2001, s.251).

Yazın esen rüzgarlar kum rölyefi üzerinde daha etkilidir. Çünkü rüzgarın şiddeti kadar, zeminin kuru olması da kumulların hareket etmesinde önemli bir etkindir. Meteorolojiden alınan verilere göre, kurak ve sıcak olan devrede Karapınar'da kuzey rüzgarları egemendir. Ancak zaman zaman ve yıl içerisinde yüksek şiddetle esen güney rüzgarları da önemli etkiye sahiptir.

Karapınar İlçesi ve çevresinde etkili olan rüzgarın yönleri burada bulunan kumulların uzanışını da belirlemiştir. Arazi çalışmalarımız esnasında Ketir Tepe önlerindeki kumulların NNW-SSE yönlü oldukları gözlenmiştir.

1.3.1.3. Nem ve Yağışlar

1.3.1.3.1. Nispi Nem

Karapınar'a ait aylık ortalama nisbi nem miktarının aylara dağılışı incelendiğinde, Ocak ayından Temmuz ayına kadar nisbi nemde sürekli azalma, Ağustos'tan Aralık ayına kadar ki dönemde ise sürekli çoğalma görülür (Tablo 8).

Nisbi nemin en yüksek olduğu aylar, Aralık ve Ocak; en düşük olduğu aylar, Temmuz ve Ağustos'tur.

Yörede, ortalama bulutlu gün sayısı yıllık 164.8 gün, bulutlu gün sayısının en fazla olduğu ay Mayıs (20.0 gün), en düşük olduğu ay ise Ağustos (5.6 gün)'tur. Karapınar'da açık günlerin yıllık toplamı 141.7 gündür. Açık günlerin en fazla olduğu ay 25.3 ile Ağustos, en az olduğu aylar Aralık ve Ocak (3.4 gün) olmuştur. Kapalı gün sayısı yıllık 58.8 gündür. Kapalı gün sayısı en fazla olan ay Aralık (12.0 gün) en az olduğu aylar, Temmuz ve Ağustos (0.1 gün) olarak tespit edilmiştir. Sisli gün sayısı yıllık toplam 62.7 gündür. Sisli günlere en fazla Aralık (21.1 gün), en az Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında rastlanır.

Tablo 8 . Karapınar’da Ortalama Nisbi Nemin Aylara Dağılımı (1962-2000)

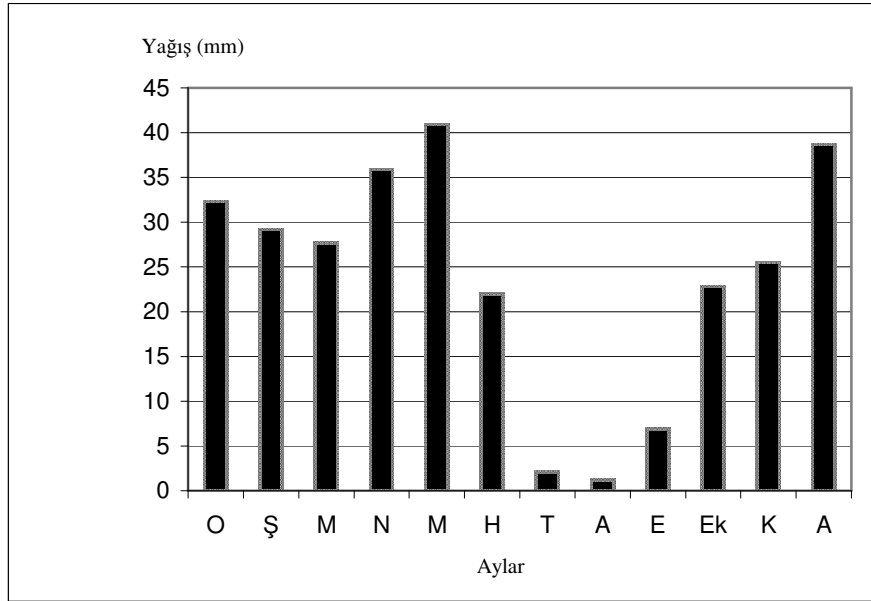
Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O.
%	78	75	68	62	59	52	46	46	51	61	71	78	62

Kaynak: D.M.İ.G, 2002**1.3.1.3.2. Yağış**

Karapınar İlçesi karasal iklimin hüküm sürdüğü, yazların sıcak ve kurak geçtiği bir sahada yer almaktadır. Karapınar’da yıllık ortalama yağış miktarı 285,2 mm’dir. Türkiye ortalamasının oldukça altında yağış alan etüt sahamız yağışın aylara dağılışındaki düzensizliği ile de dikkati çeker.

Tablo 9. Karapınar’da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılımı (1963-2000)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O.
mm	32.3	29.2	27.7	35.9	40.9	22	2.1	1.2	6.9	22.8	25.5	38.7	285.2

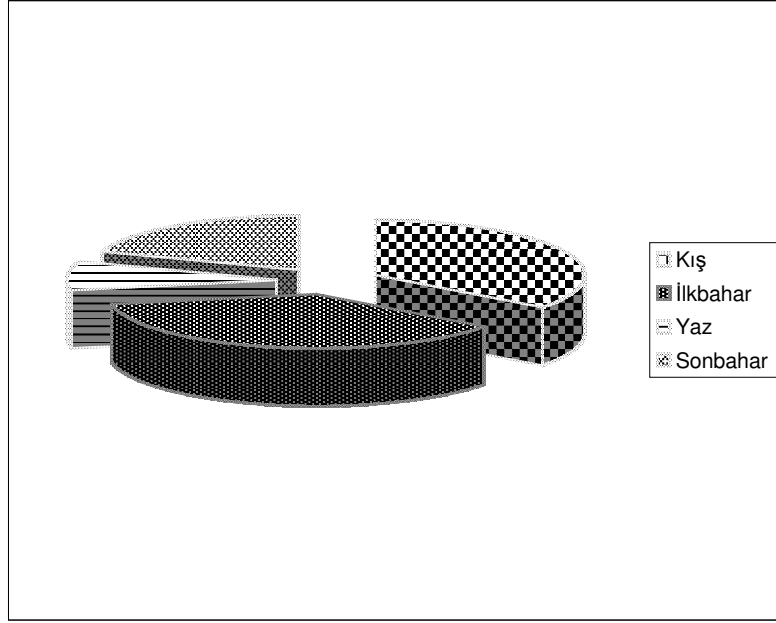
Kaynak: D.M.İ.G, 2002**Şekil 7 .** Karapınar’da Yıllık Ortalama Yağışın Aylara Dağılışı (1963-2000)

Etüt sahasında en yağışlı ay Mayıs (40.9 mm), en az yağış alan ay ise Ağustos (1.2 mm)’tur. Mayıs ayının en yağışlı ay olmasında kırkikinci yağmurlarının etkileri görülür. Mayıs ayından itibaren düşüşe geçen yağış, Temmuz ve Ağustos aylarında en az seviyelere düşer. Eylül ayından itibaren artarak yılın en yağışlı ikinci ayı olan Aralık’ta 38.7 mm’ye ulaşır. Bu veriler ışığında en yağışlı mevsim İlkbahar en kurak mevsim ise Yaz’dır. İlkbahar mevsimini Kış ve Sonbahar mevsimi takip eder (Tablo 10, Şekil 8).

Tablo 10. Karapınar’da Yıllık Ortalama Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1963-2000)

Mevsim	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
mm	100.2 (35.2)	104.5 (36.6)	25.3 (8.8)	55.2 (19.3)

Karapınar’da yağış miktarının azlığı, yağışın aylara ve mevsimlere göre dağılışındaki düzensizlik bitki örtüsü ve toprak nemini olumsuz yönde etkilemiştir.

Şekil 8 . Karapınar’da Yağışın Mevsimlere Dağılışı (1963-2000)

1.3.2. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi

Erinç (1965) formülüne göre; Karapınar’da Aralık ve Ocak ayları çok nemli (ÇN), Şubat ayı nemli (N), Mart ve Nisan ayları yarı nemli (YN)’dir. Mayıs ve Haziran ayları kurak (K), Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları tam kurak (TK) olmaktadır. Ekim ayı kurak (K), Kasım ayı ise yarı kurak (YK)’tır.

De Mortonne (1923) formülüne göre; Karapınar’da Aralık, Ocak ve Şubat ayları nemli (N), Mart, Nisan ve Mayıs ayları yarı nemli (YN), Haziran ayından Eylül ayının sonuna kadar kurak (K), Ekim ayında yarı kurak (YK), Kasım Ayında yarı nemli (YN) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Karapınar’ın De Mortonne (1923) ve Erinç (1965) Formüllerine göre aylık yağış etkinliği

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Y.O.
Erinç (1965)	ÇN	N	YN	YN	K	K	TK	TK	TK	K	YK	ÇN	YK
De Martonne(1923)	N	N	YN	YN	YN	K	K	K	K	YK	YN	N	YK

1.4. Hidrografik Özellikler

Karapınar İlçesi hidrografik açıdan Türkiye'nin en fakir sahalarından birisidir. İnceleme sahasında yerüstü sularından mevsimlik akarsular ile küçük göller bulunmaktadır. İnceleme sahasında daimi akarsu bulunmamaktadır. Kış ve bahar aylarında yatağında su bulunduran Kuzgun D., Ak D., Kayalı D., ve Andıklı dereleri yaz mevsiminde tamamen kurumaktadır.

Karapınar ve çevresinde küçük alanlı, fakat oluşum itibari ile volkanik ve karstik etkilerle oluşmuş göller bulunmaktadır. Volkanik etkilerle oluşmuş göllerden Meke ve Acıgöl en dikkat çekenlerdir.

Meke Gölü: Karapınar'a 8 km. uzaklıkta Meke Tuzla gölü, volkanik bir patlama sonucu meydana gelmiştir. Bu göl, daire şeklinde olup, gölün alanı 500 m²'dir. Göl derinliği iklim koşullarına bağlı olarak değişme göstermekle beraber en sığ kesimleri kuzeydoğu ve güney kesimleridir (Biricik, A. S., 1992).

Göl iki aşamalı volkanik faaliyet sonucu oluşmuştur. Birinci volkanizma olayında gölün bulunduğu çukurluk oluşmuş ikinci volkanizma esnasında ortasındaki volkanik tepe oluşmuştur. Tepe tüflü bir yapıya sahip olduğundan, yağın yağmur sularını kısa sürede emdiği için aşınmadan günümüze kadar gelebilmiştir (Foto10).

Acı Göl: Karapınar'ın 10 km. doğusunda ve Karapınar-Ereğli yolunun kuzeyindedir. Kabaca elips şeklindedir. Gölün derinliği hakkında kesin bir sonuç alınmamış olmakla birlikte derin olduğu (100 m ?) ancak güney kesiminin sığ, merkezi ve kuzeye yakın yerlerinin daha derin olduğu tahmin edilmektedir. Suları sodalıdır. Yeraltı sularından beslendiği için gölün seviyesi zaman zaman değişmektedir. Göl kıyısında traverten oluşumları dikkati çekmektedir. Gölün çevresinde piroklastik malzeme görülmektedir (Foto 11,12).

Araştırma sahasında karstik etkilerle oluşmuş Obruk gölleri de bulunmaktadır. Bunlardan Çıralı ve Meyil Obruk gölleri gerek oluşum, gerekse insanlara sağladığı faydalar açısından önem arzeden göllerdir.

Meyil Obruk Gölü: Meyil Obruğu, Karapınar'ın 35 km. kuzeybatısındaki Meyil Yaylası'nda yer alır. Neojen'e ait farklı litolojilerdeki tabakalar içinde oluşmuştur. Güneybatıya eğimli olan kalker, marn, kumlu kil tabakaları bunlardandır. Sert, yumuşak tabakaların üst üste bulunduğu doğu, batı ve kuzey yamaçlar daha diktir. Elips biçimindeki obruğu doğu-batı yönündeki uzun eksenini 650 m., kuzey güney yönündeki eksenini 600 m. en derin yeri 40 m. olup gölün doğu kesimidir. Buna karşılık gölün batısı daha az derindir (Biricik , A.S., 1992, s. 83).

Çıralı Obruk Gölü: Çıralı Obruğu, Karapınar'ın 26 km. kuzeybatısındaki, Büyük Çıralı Yaylası'nın 300 m. kadar batısında bulunur. Obruğun batı yamacından patika bir yolla aşağıya inilir. Obruğun ağız çapı 375 m., gölün maksimum derinliği 35 m., deniz seviyesine göre üst yüzey yükseltisi 1070 metredir (Foto 10) (Biricik , A.S., 1992, s.92).

Obruk göllerinin su analiz raporlarına göre Meyil hariç diğer obruk gölleri sularının içilebilir olduğu, ancak bunların arıtılarak içilmesinin daha uygun olacağı belirtilmiştir.

İnceleme alanında bulunan; Acıgöl ve Meke gölü ise sularının acı olmasından dolayı içme ve sulama suyu olarak kullanılmamaktadır.

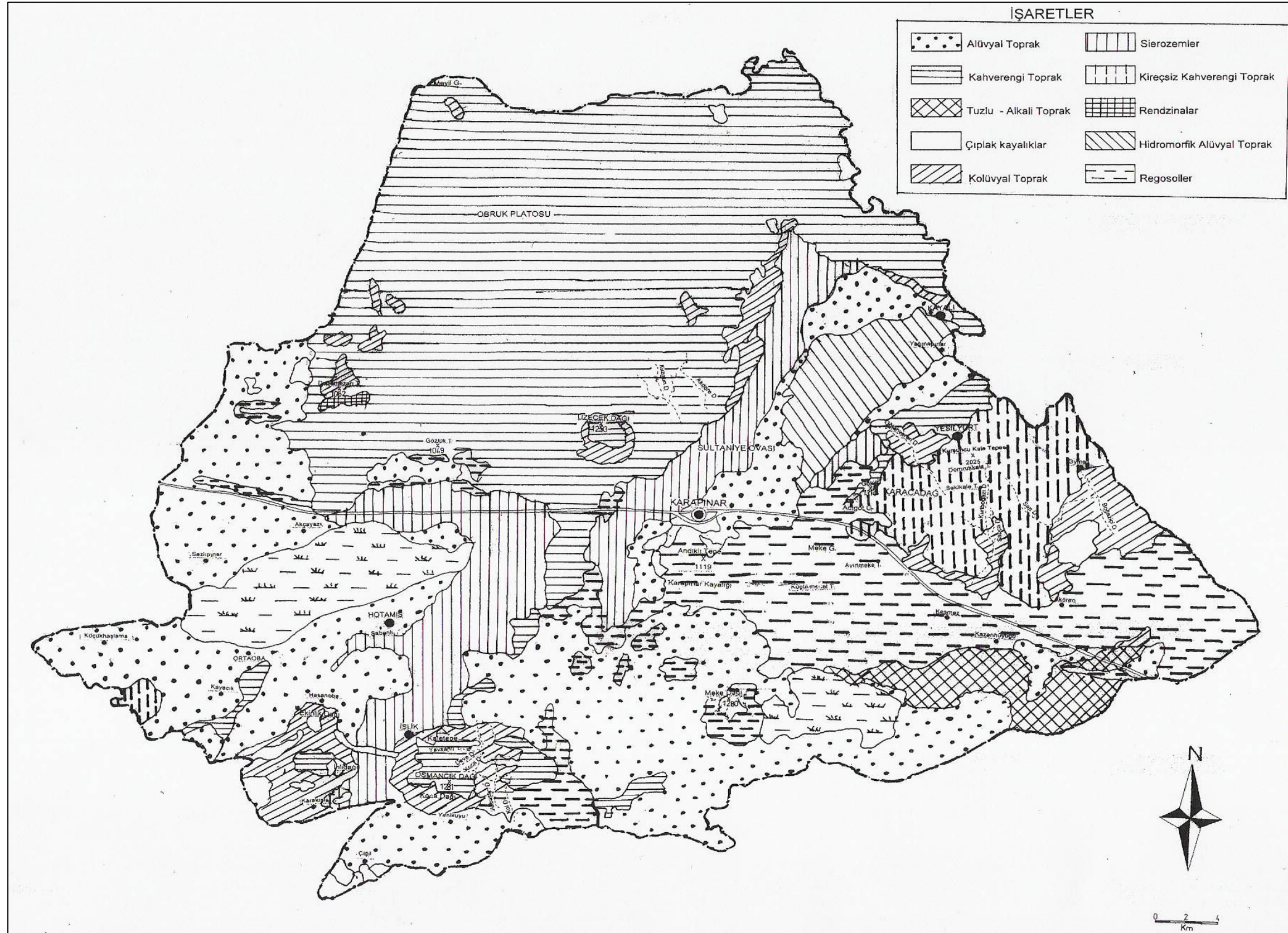
Yeraltı suları ile ilgili D.S.İ. IV. Bölge Müdürlüğü'nün verdiği bilgiye göre İlçe'nin merkezinden başlayıp, Merdivenli yaylasına kadar olan batı ve güneybatı bölümünde büyük bir yeraltı su rezervi bulunmaktadır. Kuyular açılmış çıkarılan sularla sulu tarım yapılmaktadır.

1.5. Toprak Özellikleri

Araştırma sahası toprak çeşitleri bakımından zengindir. Etüt sahasında 8 farklı toprak tipi tespit edilmiştir. Ova tabanlarında ve vadi tabanlarında, alüvyal; eğimli sahalarda, kolüvyal; etrafına göre yüksek yerlerde kireçsiz kahverengi topraklar; volkanik yapıya sahip olan arazi üzerinde, regoseller; plato sahasında ise kahverengi topraklar görülmektedir (Şekil 10).

İnceleme sahasında; kil, kum ve mil gibi gölsel depoların tabanda bulunduğu, üzerlerinde alüvyal topraklar ve volkanik kül ve tüf gibi malzemelerin bulunduğu bir toprak özelliği görülmektedir.

Araştırma sahasının güney ve güneydoğusunda gevşek materyal üzerinde zayıf gelişmiş topraklar olan regoseller görülmektedir.

Şekil 10. Araştırma Sahasının Toprak Haritası (T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1/100.000 Ölçekli ve Arazi Kullanım Haritasından Faydalanılarak Hazırlanmıştır).

Etüt sahasının kuzey ve kuzeybatısında Obruk Platosu'nun da bir kısmının içine girdiği oldukça geniş bir alanda kahverengi topraklar görülmektedir. Sahada görülen topraklar kireç ve potasça zengin, organik madde ve fosfor bakımından fakirdir. Aynı zamanda yüksek oranda sodyum tuzları içeren bu topraklar tarımsal yönden fazla değerli değildir. Bu alanda, dağların yüksek kesimlerinde de kahverengi topraklara rastlanmaktadır.

Araştırma sahamızdaki en önemli dağlık kütle olan Karacadağ'ın kuzey, batı, güneybatı, güneydoğusunda alüvyal topraklar görülmektedir. Aynı zamanda İlçe'nin batı ve güney kesimlerinde ki ovalık sahada da alüvyal topraklar tespit edilmiştir.

Karapınar İlçesi'nin güneydoğu kesiminde tuzlu-alkali topraklar oluşmuştur.

Karacadağ, Üzecek Dağı, Osmancık Dağı ve İnli Dağı gibi dağların yamaçlarını oluşturan kesimler de kolüvyal topraklar görülmektedir.

Etüt sahasında çıplak kayalık olan yerlerde göze çarpmaktadır. Meke Dağı'nda bunu bariz şekilde görmek mümkündür. Ayrıca Karacadağ'ın güneydoğusundaki tepelik sahada, İnli Dağı ve Ekinlik Dağı üzerinde de çıplak kayalık olan arazi tipi mevcuttur.

Araştırma sahasında yer alan toprakların en önemli sorunları drenaj ve erozyondur. Bitki örtüsünden yoksun sahalarda topraklar, su ve rüzgar erozyonuna uğramaktadır. Buna bağlı olarak toprak giderek verimsizleşmektedir. Sahasındaki toprakların en genel özelliği organik madde bakımından fakir ve verimsiz olmalarıdır.

1.6. Bitki Örtüsü

Karapınar ve çevresindeki düz sahalarda step bitki örtüsü görülürken, dağlık ve tepelik alanlarda bozulmuş çalı ve fundalıklar dikkati çekmektedir. Yağışın az ve düzensiz düşmesi, yaz kuraklığı, toprak örtüsünün organik maddece fakirliği gibi sebeplerden dolayı otsu formasyonlar daha çok bitki örtüsüne hakim olmuştur (Foto 14).

Karapınar İlçesi'nin düzlük sahalarında step bitki örtüsü içinde kara yavşan (*Artemisia scoparia*) hakimdir. Step topluluğu içinde, Ayrik (*Agropyron cristatum*), Sığırdili (*Anchusa hybrida*), Geven (*Astragalus strigillosus*), Hazeran, Mor çiçek (*Bromus madritensis*, *Consolida orientale*), Boz ot (*Marrubium parviflorum*), Gelincik (*Papaver argemone*), Boy otu (*Trigonella aurentica*) gibi bitkiler daha yaygın görülür.

Ayrıca kum oranının yüksek, rüzgarla kolayca hareket eden kuru topraklarda ise, Deve Dikeni (*Alhagi pseudoalhagi*), Kekik (*Thymus sipyleus*) ve Uyuzotu (*Scabiosa ucranika*), yaygındır (Çetik, A.R.,1985, s.83).

Karapınar İlçe sınırları içerisinde kalan Üzecek Dağı, Karacadağ ile Obruk Platosu üzerinde bozulmuş çalı ve ağaçcıklara rastlanmaktadır. Karacadağın farklı yükseltilerinde yer yer adi ardıç (*Junigerus Comumunis*), meşe çalılıkları (*Osvarcus*) görülür.

Karapınar Erozyon Kontrol Sahasında, 1960'lı yıllardan itibaren yapılan ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmaları sonucunda bitki örtüsü dikkat çekmektedir. Sahanın iklim ve toprak şartları dikkate alınarak ekimi yapılan akasya, ığde, kayısı, badem şeftali, kavak vb. gibi ağaçlar bugünkü görünümleri ile orman şeklini almıştır. Bu da Karapınar İlçesi'nin doğal bitki örtüsü içerisinde bir vahayı oluşturmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. NÜFUS

2.1.1. Nüfus Artışı

Türkiye’de bilimsel anlamdaki nüfus sayımları Cumhuriyet devrinde başlar. İlk periyodik nüfus sayımı 1927 yılında, ikinci genel sayım 1935 ‘te yapılmış daha sonra, her sonu 0 ve 5 ile biten yıllar (Ekim ayının son haftası) genel nüfus sayım yılı olarak kabul edilmiştir. Yasaya göre 1990 sayımı sonrasında, 0 ile biten yıllarda, yani on yılda bir yapılması kararlaştırılmıştır (Doğanay, H., 1994).

İlk sayım tarihi olan 1927 yılı Karapınar’a ait nüfus verileri bulunmamaktadır. 1935 yılında yapılan sayıma göre 18 677 kişi olan ilçe nüfusu, 1940 yılında 21 176’ya yükselmiştir. Geçen bu sürede nüfus 2 499 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 2,6 olmuştur. 1940-1945 yılları arasında nüfusta 19 kişilik bir düşme olmuştur. Dolayısıyla bu dönemde nüfustaki yıllık artış hızı düşerek % -0,02 olmuştur. 1945-1950 yılları arasında 3 813 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 3,6 seviyesine yükselmiştir (Tablo 13, Şekil 11) .

Tablo 13. Sayım Yıllarına Göre Karapınar’ın Nüfus Değişimi (1927-2000)

Sayım Yılı	Nüfus	Artış Miktarı (Kişi)	%’si	Yıllık Ortalama Artış %’si
1927	-	-	-	-
1935	18 677	-	-	-
1940	21 176	2 499	13,3	2,6
1945	21 157	-19	-0,1	-0,02
1950	24 970	3 813	18,0	3,6
1955	26 648	1 678	6,7	1,3
1960	29 360	2 712	10,1	2,0
1965	35 052	5 692	19,3	3,8
1970	41 160	6 108	17,4	3,4
1975	47 013	5 853	14,2	2,8
1980	55 428	8 415	17,8	3,5
1985	60 069	4 641	8,3	1,6
1990	44 254	-15 815	-26,3	-5,2
1997	44 069	-1 85	-0,4	-0,08
2000	55 734	11 665	26,4	8,8

Kaynak: D.İ.E. Sayım İstatistikleri

Karapınar'da 1950-1955 devresinde nüfusa 1 678 kişi eklenerek 26 648 olmuştur. Yıllık ortalama artış hızı ise % 1,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, yurt dışına olan göçler, kısmen nüfus artış oranının az olmasında etkili faktör olmuştur. 1955-1960 devresinde nüfus 2 712 kişi artmış ve yıllık ortalama artış hızı % 2,0 olmuştur. 1960-1965 yılları arasında ise 5 692 kişilik artış olmuş ve yıllık artış oranı % 3,8'e kadar yükselmiştir. 1965-1970 devresinde nüfus 6 108 kişi artarak yıllık ortalama artış hızı % 3,4 oranına yükselmiştir. Türkiye genelinde ise yıllık ortalama artış hızının (% 2,9) üzerinde bir orana yükselmiştir. 1970-1975 yılları arasında 5 853 kişi artarak yıllık ortalama artış hızı çok az değişmiş ve % 2,8'e düşmüştür (Tablo 13).

1975-1980 yıllarında nüfus 8 415 kişi artarak yıllık ortalama artış hızı % 3,5 olarak gerçekleşmiştir. 1980-1985 devresinde nüfus 4 641 kişi artmış, yıllık ortalama artış hızı %1.6'ya düşmüştür.

1985-1990 yılında nüfusta en büyük düşme yaşanmış ve bir önceki döneme göre nüfusta 15 815 kişilik bir azalma olmuştur. Yıllık ortalama artış hızı % -5,2'lere kadar düşmüştür. Bu azalmada 1989 yılında Karaman'ın il olması ve oraya olan göçler etkili olmuştur. Bir diğer sebep nüfus sayımlarında halkın kendi köy ve belediyelerinde sayılmak için ilçeyi terk etmelerinden ve ilçedeki istihdam yetersizliği yüzünden meydana gelen göç olaylarından kaynaklanmaktadır.

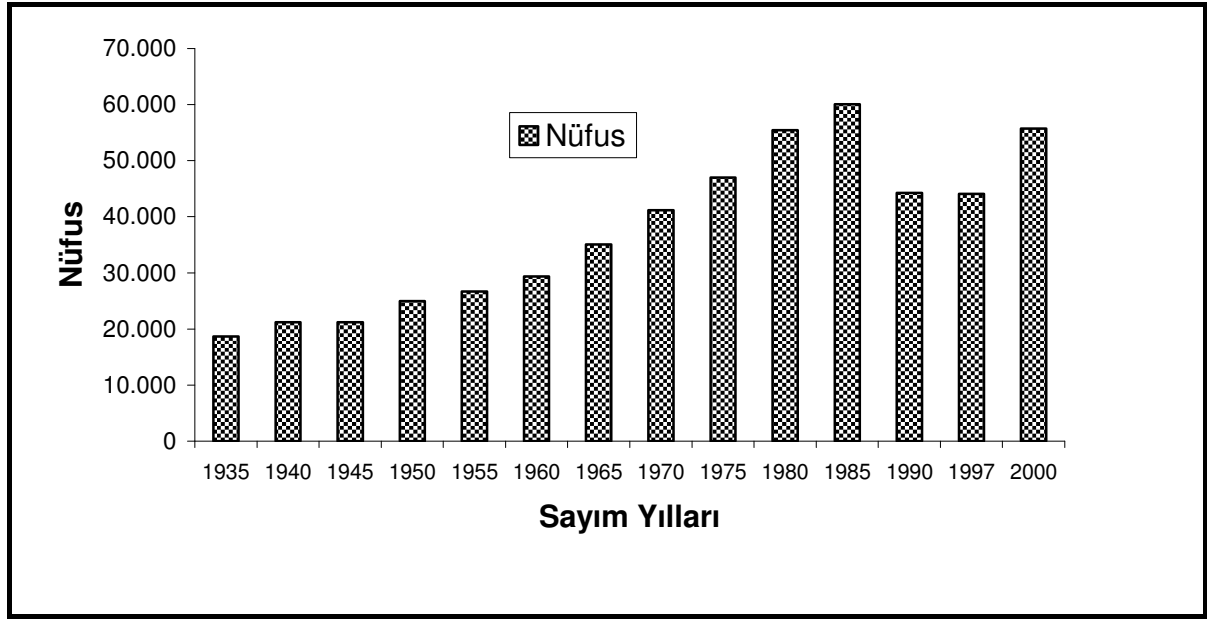
1997 yılında toplam nüfus 1990 yılına göre azalmıştır. 1990'da 44 254 kişi olan nüfus 1997'de 44 069'a kadar düşmüştür. Azalma daha çok köy nüfusunda olmuştur. Bunun sebebi, 1991 yılında Emirgazi'nin ilçe olmasıyla Karapınar'ın bazı köylerinin bu ilçeye bağlanmasıdır. Yıllık ortalama artış hızı % -0,08 olmuştur.

1997-2000 yılları arasında nüfus dikkat çekici bir artış göstermiştir. Karapınar'da 1997'den 2000 yılına kadar 3 yıllık dönemde sayım sonuçlarında 11 665 kişilik bir artış olmuştur. Yıllık artış hızı % 8,8 oranında gerçekleşmiştir. Sayım yılları arasında en fazla artışın meydana geldiği dönem olmuştur. Bu artış yalnız doğal nüfus artışıyla açıklanamaz. Merkezde ve köy nüfusundaki bu belirgin artıştaki en büyük sebep, sayım zamanı şehir veya köylerden buralara gelen yerli halktır. Sayım günü memleketlerinde sayılarak sonucun yüksek çıkmasına neden olmakta, daha sonra ikamet ettikleri yere dönmektedirler. Çeşitli sebeplerle yapılan mükerrer sayımlarda ilçenin nüfusunun fazla çıkmasında başka bir nedendir.

Karapınar'da ilk sayım verilerini elde ettiğimiz 1935 yılında 18 677 kişi olan nüfus % 298 artarak 2000 yılında 55 734 kişiye çıkmıştır. Ülke genelinde artış % 360 oranında

gerçekleşmiştir. Karapınar İlçesi'nin nüfus artış hızının Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Karapınar İlçesi'nin nüfus artışı ile ilgili genel bir değerlendirme yapacak olursak; 1985'e kadar nüfus artış göstermekte, ancak 1945 yılında ise bir düşüş göze çarpmaktadır. 1985 yılından itibaren ilçe nüfusundaki düşüş 1997 yılına kadar devam etmiştir. 1997–2000 yılları arasında nüfusun tekrar arttığı görülür.

Şekil 11. Sayım Yıllarına Göre Karapınar'ın Nüfus Değişimi (1927-2000)

2.1.2. Nüfusun Özellikleri

2.1.2.1 Kentsel Nüfus ve Kırsal Nüfus

Karapınar'ın şehir nüfusu, 1935-2000 yılları arasında sürekli bir artış göstermiştir. 1935 yılında şehir nüfusunun toplam nüfus içindeki payı % 26,0 iken, 2000 yılında bu oran % 63,3'e yükselmiştir. 1935-1985 yılları arasında şehir nüfusu, 4 869'dan 26 231'e yükselerek, % 438,7'lik bir artış gerçekleşmiştir.

Ancak 1985 yılında yapılan sayımda şehir nüfusunun artış hızının büyük oranda düştüğü görülmektedir. Bunda ilçeden diğer ilçe ve şehirlere göçler etkili olmuştur. 1989 yılında Karaman'ın il olması ve buraya olan göçler 1990 sayımlarında Karapınar'ın şehir nüfusunu büyük oranda etkilemiştir. Bu sayımlarda nüfus sadece 618 kişi artmıştır. Bu dönemde yıllık artış hızı % 0,4'e kadar düşmüştür (Tablo 14).

1997-2000 yılları arasında şehir nüfusunda artış tekrar yükselmiştir. Bu dönemde şehir nüfusu 28 074'ten, 35 285'e yükselmiş ve yıllık artış oranı ile en yüksek değere ulaştığı tespit edilmiştir. Karapınar'da şehir nüfusunda 1997-2000 yılları arasında ki dikkat çekici artışın nedeni çevre şehirlerde yaşayan yerli halktır. Sayım gününde memleketlerinde sayılarak sonucun daha yüksek çıkmasına neden olmaktadır (Tablo 14).

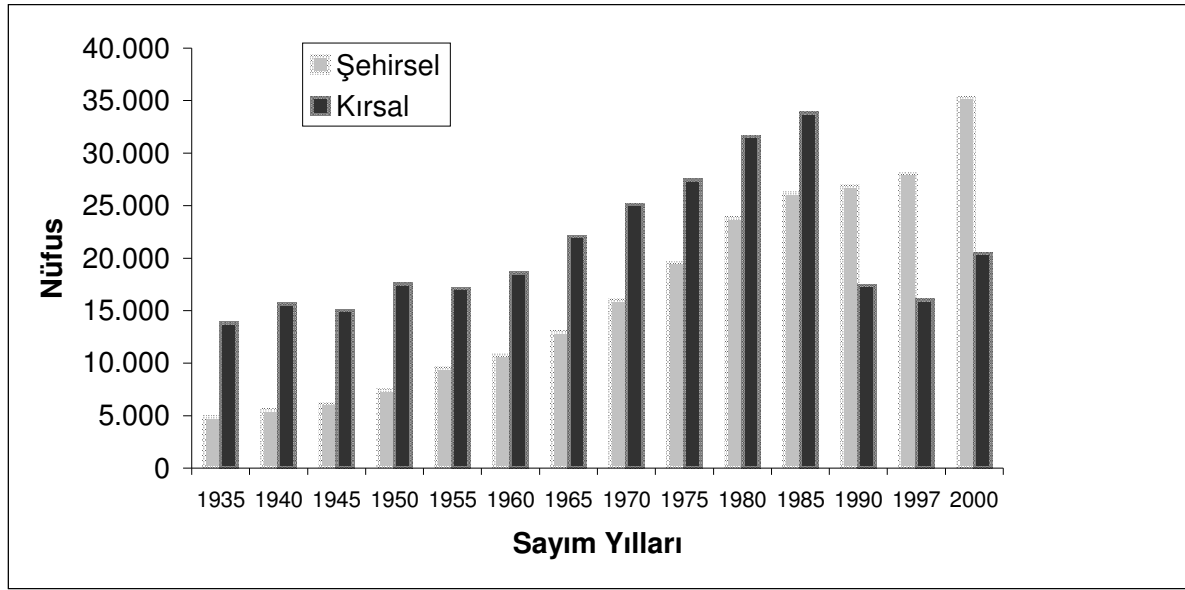
Karapınar'da kırsal nüfus 1935'ten 1985 yılına kadar genel olarak artış göstermiştir. Ancak 1940-1945 yılları arasında 15 644 kişiden 14 989 kişiye düşen kırsal nüfus, % -0,8'lik artış hızı gerçekleşmiştir. 1950-1955 yılları arasında da kırsal nüfus 17 547'den 17 133'e düşerek yıllık artış hızı % -0,4 olarak gerçekleşmiştir.

1935 yılında 13 808 olan kırsal nüfus, 1985'te 33 838 'e yükselmiştir. Bu dönemde kırsal nüfus % 145 oranında artmıştır. Yıllık ortalama nüfus artış hızı da % 2,9 olarak gerçekleşmiştir. 1985-1997 yılları arasında ise kırsal nüfusta belirgin bir düşüş göze çarpmaktadır. 1985 yılında 33 838 kişi olan nüfus, 1990 yılında 17 405'e düşmüştür. Bunda 1989'da Karaman'ın il olması buraya bağlanan köyler ile 1991 yılında Emirgazi'nin ilçe olmasıyla bazı köylerinin buraya bağlanması büyük etki yapmıştır. Yıllık ortalama artış hızı da % -4,3 olarak gerçekleşmiştir. 1997-2000 yılları arasında ise kırsal nüfus 15 995 kişiden 20 449 kişiye yükselerek % 27,8 oranında bir artış göstermiştir. Yıllık ortalama artış hızı da % 9,2'dir (Tablo 14, Şekil 12)

Tablo 14. Karapınar'da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Göre Durumu (1935-2000)

Sayım Yılı	Şehirsel Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %'si	Kırsal Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %'si	Toplam Nüfus	Yıllık Ort. Artış Hızı %'si
1927	-	-	-	-	-	-
1935	4 869		13 808		18 677	
1940	5 532	2,7	15 644	2,6	21 176	2,6
1945	6 168	2,2	14 989	-0,8	21 157	-0,02
1950	7 423	4,0	17 547	3,4	24 970	3,6
1955	9 515	5,6	17 133	-0,4	26 648	1,3
1960	10 767	2,6	18 593	1,7	29 360	2,0
1965	12 989	4,1	22 063	3,7	35 052	3,8
1970	16 045	4,7	25 095	2,7	41 160	3,4
1975	19 589	4,4	27 474	1,8	47 013	2,8
1980	23 825	4,3	31 603	3,0	55 428	3,5
1985	26 231	2,0	33 838	1,4	60 069	1,6
1990	26 849	0,4	17 405	-9,7	44 254	-5,2
1997	28 074	0,9	15 995	-1,1	44 069	-0,08
2000	35 285	8,5	20 449	9,2	55 734	8,8

Kaynak : D.İ.E. Sayım İstatistikleri

Şekil 12. Karapınar’da Şehirsel ve Kırsal Nüfusun Sayım Yıllarına Dağılımı (1935-2000)

Karapınar’da kırsal nüfus ile şehir nüfusunun toplam nüfusa oranında 1935’ten 2000 yılına kadar nasıl bir değişiklik olduğunu kısaca şu şekilde özetleyebiliriz:

1935’te 4 869 olan şehir nüfusu toplam nüfusun % 26,1’ini,

2000’de 35 285 olan şehir nüfusu toplam nüfusun % 63,3’ünü teşkil eder.

1935’te 13 808 olan kırsal nüfus toplam nüfusun % 73,9’unu,

2000’de 20 449 olan kırsal nüfus toplam nüfusun % 36,7’sini oluşturur (Tablo 14).

Buradan da anlaşıldığı gibi 1935’ten 2000 yılına gelinceye kadar Karapınar nüfusunda şehir nüfusunun oranının arttığını, kırsal nüfusun azaldığını görüyoruz. Aslında miktar olarak kırsal nüfusta artış olmuştur. Ama kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki oranı düşmüştür.

Karapınar İlçesi’ndeki yerleşmelerin nüfus değişimleri incelendiğinde (1970-2000): İlçe merkezinde artış, köy ve kasabaların bir kısmında negatif yönde bir değişim söz konusudur. Oymalı, Çiğil, Hasanoba, Küçükaşlama ve Yenikuyu köylerinde nüfusun azaldığı tespit edilmiştir (Tablo 15). Bu da kırsal kesimin göç verdiğini göstermektedir.

Tablo 15. Karapınar İlçesi’ndeki Yerleşmelerin Nüfus Değişimleri (1970-2000)

Yerleşim Adı	1970	1980	1990	2000	1970-2000 değişim yüzdesi
Karapınar	16 065	23 825	26 845	35 285	119,6
Akçayazı	474	734	556	571	20,4
Akören	616	850	677	662	7,4
Bağdaylı	447	494	446	-	-
Kesmez	423	695	897	1 121	165,0
Kıçıkışla	757	910	-	-	-
Oymalı	1 096	727	338	336	-69,3
Salur	911	1 244	1 221	-	-
Sazlıpınar	616	893	965	1569	154,7
Sırçalı	263	289	332	-	-
Gülören	684	678	-	-	-
Belkaya	2 966	4 173	-	-	-
Emirgazi	4 420	6 032	-	-	-
Demirci	845	1 446	-	-	-
Işıklar	1 936	1 465	-	-	-
İkilci	764	837	-	-	-
Karaören	410	392	-	-	-
Kayalı	1 891	1 952	3 499	4 654	146,1
Meşeli	280	220	-	-	-
Öbektaş	420	443	-	-	-
Taşpınar (Hotamış)	1 035	1 230	2 293	3 068	196,4
Çiğil	162	123	87	87	-46,2
Yamaçköy	316	400	-	-	-
Hasanoba	328	480	434	315	-3,9
İslik	857	1 239	2 295	2 231	160,3
Karakışla	191	256	209	226	18,3
Kayacık	364	438	439	475	30,4
Küçükaşlama	412	518	411	367	-10,9
Ortaoba	359	468	508	562	56,5
Şabanlı	454	538	642	623	37,2
Yenikuyu	398	434	7638	309	-22,3
Kazanhüyükü	-	-	-	152	-
Yağmıpınar	-	-	-	180	-
Yeşilyurt	-	-	-	2 941	-
Karapınar Toplamı	41160	55 428	44 254	55 734	35,4

Kaynak: D.İ.E. Sayım İstatistikleri**2.1.2.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Gruplarına Dağılımı**

Nüfusun içindeki kadın ve erkek oranları nüfusun cinsiyet oranını ifade eder. Herhangi bir yerdeki, kadın ve erkek nüfus oranları toplumsal bazı olaylardan nasıl etkilendiğini (savaş, göç, v.b.) ortaya koymak açısından önemlidir. Nüfusun cinsiyet yapısı üzerinde öncelikli etki doğan bebek sayısının kız veya erkek çocuk olmasıdır.

Ancak daha sonra göçler ve savaşlar nüfusun cinsiyet yapısı üzerinde daha fazla etkili olmaktadır (Doğanay, H., 1994, s.157). Göçlere katılanlar büyük oranda erkek olduğu için, yoğun olarak göç alan illerde belirgin bir erkek nüfus fazlalığı görülürken, göç veren kentlerde de durum bunun tersinedir. Savaş olan dönemlerde erkek nüfusunun az

olduğu görülmektedir. Çünkü savaşlarda ölenlerin çoğu erkektir (Şahin, C. Doğanay, H., Özcan, N.A., 2005, s.297).

Karapınar'da nüfusun cins yapısına baktığımızda, 1960-2000 yılları arasındaki sayım sonuçlarına göre; toplam nüfusta, genel olarak kadın nüfusun erkek nüfusundan daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 16).

Tablo 16. Karapınar'da Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (1960-2000)

Sayım Yılı	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	%'si	Kadın Nüfusu	%'si
1960	29 360	14 484	49,3	14 876	50,7
1965	35 052	17 453	49,8	17 559	50,2
1970	41 160	20 320	49,4	20 840	50,6
1975	47 013	23 071	49,1	23 942	50,9
1980	55 428	27 556	49,7	27 872	50,3
1985	60 069	28 859	48,0	31 210	52,0
1990	44 254	21 456	48,5	22 798	51,5
2000	55 734	27 696	49,7	28 038	50,3

Kaynak: D.İ.E. Sayım İstatistikleri

Karapınar İlçe nüfusunun cins yapısını şehir ve kırsal nüfusa göre incelediğimizde, bir takım farklılıklar göze çarpmaktadır. Şehir nüfusunda 1960-1965 döneminde az olan erkek nüfusun (% 49), 1970 yılında arttığını görmekteyiz (% 50,4). 1975 yılında tekrar kadın nüfus artmış, 1980 yılında erkek nüfus kadın nüfustan tekrar fazla olmuştur. Bu dönemden sonra ki yıllarda şehir nüfusunda, kadın nüfusu erkek nüfusuna göre hep fazla olmuştur (Tablo 17).

Kırsal nüfusta ise, 1960-2000 yılları arasında kadın nüfusun erkek nüfustan daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni; kırsal kesimdeki erkeklerin ekonomik şartlara bağlı olarak şehirlere göç etmesidir. Kırsal nüfusta, kadın nüfusun erkek nüfusuna oranla en fazla olduğu dönem, 1980-1985 ve 1985-1990 dönemleridir. Her iki dönemde de kadın nüfus oranı % 52,4'tür. Bu dönemlerde ülkemiz genelinde olduğu gibi Karapınar'da da çok sayıda erkek başka ülkelere çalışmak için göç etmiştir (Tablo 17).

Tablo 17. Karapınar’da Şehir ve Köy Nüfusunun Cinsiyete Göre Dağılımı (1960-2000)

Sayım Yılı	Şehir Nüfus Toplamı	Erkek Nüfusu	%’si	Kadın Nüfusu	%’si	Kır Nüfus Toplamı	Erkek Nüfusu	%’si	Kadın Nüfusu	%’si
1960	10 767	5 300	49,2	5 467	50,8	18 593	9 184	49,4	9 409	50,6
1965	12 989	6 488	49,9	6 501	50,1	22 063	10 965	49,7	11 098	50,3
1970	16 045	8 079	50,4	7 986	49,6	25 095	12 241	48,8	12 854	51,2
1975	19 589	9 718	49,6	9 871	50,4	27 474	13 353	48,6	14 071	51,4
1980	23 825	12 058	50,6	11 767	49,4	31 603	15 498	49,0	16 105	51,0
1985	26 231	12 744	48,6	13 487	51,4	33 828	16 115	47,6	17 723	52,4
1990	26 849	13 167	49,0	13 682	51,0	17 405	8 289	47,6	9 116	52,4
2000	35 285	17 498	49,6	17 787	50,4	20 449	10 198	49,9	10 251	50,1

Kaynak: D.İ.E. Sayım İstatistikleri

Karapınar nüfusunda kadın-erkek nüfusunun dağılımı incelenirken cinsiyet oranını (belli bir nüfus kitlesinde, 100 veya 1000 kadın başına düşen erkek sayısı) da belirlemek gerekir.

Nüfusta genel cins oranı : $\frac{P_m}{P_t} \times 100$ (veya 1000) formülü ile hesaplanır.

P_m= Erkek Nüfusu ve P_t= Kadın Nüfusu ifade eder (Doğanay H.,1994, s.156).

Bu formüle göre, Karapınar’da her 100 kadına düşen erkek sayısı, 1960 yılında 97, 1965 yılında 99, 1970 yılında 98, 1975 yılında 96, 1980 yılında 99, 1985 yılında 92, 1990 yılında 94, 2000 yılında 99’dur.

Bir ülkedeki sosyal ve ekonomik amaçlı planlamalarda, stratejilerin isabetli seçilebilmesi için nüfusun miktarı kadar önemli olan nüfus yaş yapısının da bilinmesi ve analiz edilmesi gerekir (Doğanay, H. 1994, s.157). Eğitim, sağlık, konut hizmetleri başta olmak üzere pek çok işlem planlamasında, dar analizli yaş gruplandırmasından yararlanılır. (Şahin C., Doğanay, H. Özcan, N.A. 2005, s.297). Dar aralıklı yaş gruplandırması; 0-4, 5-9, 10-14, 15-19, ...80-84 ve 85+ şeklinde yapılır. Ancak, nüfusta bağımlılık oranı ve çalışma çağındaki nüfusun belirlenmesi bakımından, 0-14 (çocuk nüfus), 15-64 (yetişkin nüfus) ve 65+(yaşlı nüfus) şeklinde geniş aralıklı gruplandırma yapılır (Doğanay, H., 1994, s.158).

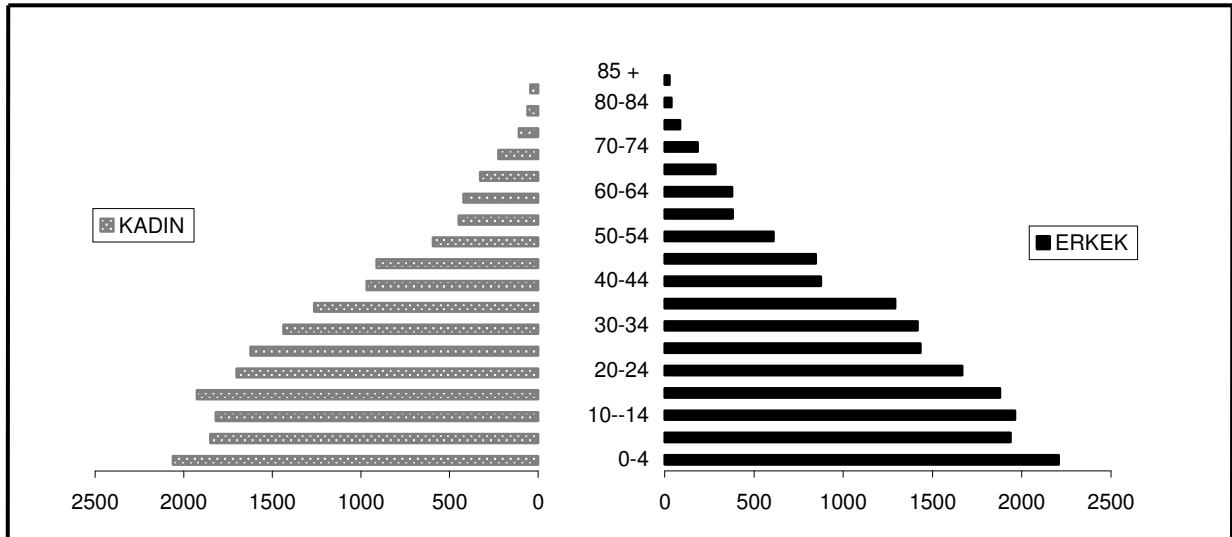
Nüfusu oluşturan grupların ayrıntılı olarak tanımlanabilmesi için, dar aralıklı gruplandırmanın yapılması gerekir bebek, çocuk, genç, orta yaşlı, yaşlı ve çok yaşlı nüfus sayısının bilinmesi, çeşitli konularda yapılacak olan çalışmalarda gereklidir (Şahin, C., Doğanay, H., Özcan, N.A., 2005, s.195). Karapınar İlçe merkezinin 2000 yılı nüfus piramidine baktığımızda toplam nüfus içindeki en büyük payı 0-4 yaş grubu (% 12,1)

almaktadır. Tabanda bulunan 0-4 yaş grubunun fazla olması doğurganlık oranının henüz azalmadığını göstermektedir (Tablo 18, Şekil 13).

Tablo 18. Karapınar İlçe Merkezinde Şehirsiz Nüfusun Dar Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)

Yaş Grubu	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
00-04	2 206	51,6	2 062	48,4	4 268	12,1
05-09	1 936	51,1	1 851	48,9	3 787	10,7
10-14	1 962	51,9	1 819	48,1	3 781	10,7
15-19	1 878	49,4	1 926	50,6	3 804	10,8
20-24	1 667	49,5	1 702	50,5	3 369	9,5
25-29	1 433	46,9	1 622	53,1	3 055	8,7
30-34	1 417	49,7	1 436	50,3	2 853	8,1
35-39	1 291	50,5	1 264	49,5	2 555	7,2
40-44	875	47,5	967	52,5	1 842	5,2
45-49	845	48,1	911	51,9	1 756	5,0
50-54	609	50,7	593	49,3	1 202	3,4
55-59	381	40,6	448	50,4	829	2,3
60-64	378	47,4	420	52,6	798	2,2
65-69	284	46,5	326	53,4	610	1,7
70-74	184	45,2	223	54,8	407	1,2
75-79	85	43,8	109	56,2	194	0,5
80-84	37	38,5	59	61,5	96	0,3
85+	26	37,1	44	62,9	70	0,2
Bilinmeyen	4	44,4	5	55,6	9	0,03
TOPLAM	17 498	49,6	17 787	50,4	35 285	100

Kaynak : D.İ.E. 2000 Yılı Nüfus Sayımı

Şekil 13: Karapınar İlçe Merkezinin Nüfus Piramidi (2000)

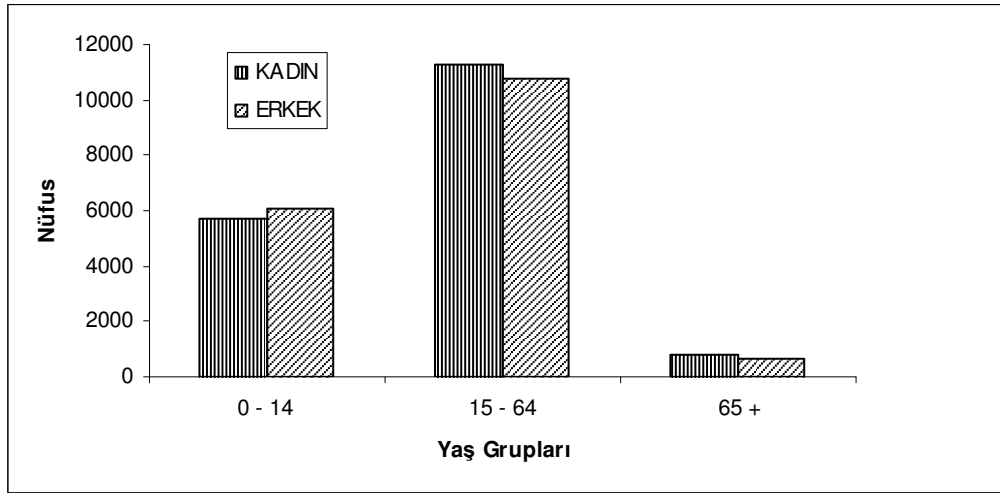
Nüfus pramidinde 0-14 yaşları arasında erkek nüfusu kadın nüfustan fazladır. 15-19 yaş grubunda erkek nüfusun, belirgin bir şekilde azaldığı görülmektedir. Bunun nedeni, bu yaşlardaki genç erkek nüfusun gerek askerlik, gerekse eğitim ve çalışmak için başka şehirlere göç etmesidir. 85 yaşından sonra da erkek nüfusun kadın nüfustan daha az olduğu göze çarpmaktadır. Bu da bize kadınların erkeklerden daha uzun ömürlü olduklarını gösterir (Tablo 18, Şekil 13)

Geniş aralıklı yaş gruplandırmasına göre, Karapınar İlçe merkezinin nüfusunun % 33,5'i 0-14 yaş grubunda, % 62,5'i, 15-64 yaş grubunda ve % 3,9 kadarı da 65+ yaş grubunda yer almaktadır (Tablo 19, Şekil 14)

Tablo 19. Karapınar'da Şehirselsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)

Yaş Grubu	Erkek Nüfusu	%'si	Kadın Nüfusu	%'si	Toplam Nüfus	%'si
0 – 14	6 104	51,6	5 732	48,4	11 836	33,5
15 – 64	10 774	49	11 289	51	22 063	62,5
65 +	620	45	766	55	1 386	3,9
Toplam	17 498	49,6	17 787	50,4	3 5285	100

Kaynak : D.İ.E. 2000 Yılı Nüfus Sayımı

Şekil 14. Karapınar'da Şehirselsel Nüfusun Geniş Aralıklı Yaş ve Cinsiyet Yapısı (2000)

Bir nüfusta çalışma çağı nüfusunun, toplam nüfus kitlesi içindeki sayı ve oranı ne kadar yüksekse, o ölçüde büyük bir çalışma çağı nüfus kitlesine sahip demektir. 15 – 64 yaş grubu “Aktif Nüfus”, 0 – 14 ve 65+ yaş grubu “Bağımlı Nüfus” olarak ifade edilir. Bağımlılık oranı şu formülle hesaplanır.

$$\text{Bağımlı Nüfus} = \frac{(0 - 14) + (65 +)}{15 - 64 \text{ toplamı}} \times 100 \text{ (Doğanay, H., 1994, s.159)}$$

Bu formülü uyguladığımızda Karapınar ilçe merkezinde nüfusun bağımlılık oranı % 59,92'dir. Bu oran; Konya ilinde % 58,5, Türkiye de ise % 61,5'tir. Buna göre Karapınar ilçe merkezinde bağımlılık oranı, Türkiye ve Konya'nın bağımlılık oranından daha yüksektir.

2.1.2.3.Aile Büyüklükleri

Türkiye nüfus yapısında standart bir aile büyüklüğünden söz edilemez. Gerçi sosyal ve ekonomik amaçlı araştırmalarda aile büyüklüğü olarak 5,5 kişi sabit sayısı esas alınmaktadır. Nüfus yapısındaki aile büyüklüklerinin fazla veya az olması çeşitli nedenlerden ileri gelebilir. Ancak bunlar arasında en önemlileri, ailelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları, gelenek ve görenekleri ile yakından ilgilidir (Doganay, H., 1994, s. 156).

Karapınar İlçe merkezinin nüfusu 2000 yılı nüfusu 36 624, toplam hane sayısı 7 898'dir. Buna göre, Karapınar ilçe merkezinin ortalama aile büyüklüğü 4 kişidir. Bu değer, ilçe merkezinde mahallelere göre değişiklik göstermektedir. Kent merkezinde yer alan mahallelerde bu değer daha düşüktür. Kenar mahallelere doğru gittikçe bu değer yükseldiği yapılan anketlerle tespit edilmiştir. Bunun nedeni ise kent merkezinde yer alan mahallelerde daha çok memur ve işçi kesiminin oturması, ailelerin eğitim ve kültür düzeylerinin, diğer mahallelere göre daha yüksek olmasıdır.

Karapınar İlçe merkezinin 2000 yılı nüfus sayımına göre hane halkı büyüklüğünde en fazla hane sayısı, 8 885 hane ile 5 kişilik ailelere aittir. Bunu 7 772 hane ile 4 kişilik aileler izler en az hane sayısı ise 218 hane ile 1 kişiden oluşan hanelere aittir (Tablo 20).

Tablo 20. Karapınar İlçe Merkezinde Hane Halkı Büyüklüğüne Göre Hane Halkı Sayısı (2000)

Hane Halkı Büyüklüğü	Hane Sayısı	Yerleşik Nüfus
1 kişi	218	218
2 kişi	759	1 518
3 kişi	1 040	3 120
4 kişi	1 943	7 772
5 kişi	1 777	8 885
6 kişi	1 124	6 744
7 kişi	556	3 892
8 kişi	241	1 928
9 kişi	87	783
10+ kişi	153	1 530
Toplam	7 898	36 624

Kaynak : D.İ.E. 2000 Yılı Nüfus Sayımı

2.1.2.4 Nüfusun Eğitim Durumu

Nüfusun eğitim durumu denilince, okur-yazar olan ve olmayan nüfus anlaşılmaktadır. Ancak nüfusun eğitim düzeyi sadece okur-yazarlık oranı ile ölçülemez (Doğanay, H., 1994, s.163). Günümüzde ülkeler okur-yazarlık oranları ile değil, üniversite mezunu olan nüfuslarının oranı ile gelişmişliklerini ispatlamaktadır. Bu yüzden herhangi bir şehirdeki öğrenim durumu hakkında edinmiş olduğumuz veriler, o şehir hakkında pek çok yargıya varmamızı sağlar.

Karapınar ilçe merkezinde okuma – yazma oranı her geçen yıl artmaktadır (Tablo 23). 1980 yılında nüfusun % 71’i okuma – yazma bilirken, 2000 yılında bu değer % 89,1 oranına yükselmiştir. Okuma-yazma bilmeyenler ise, 1980 yılında % 29 iken, 2000 yılında % 10,9 ’a kadar düşmüştür (Tablo 21).

Tablo 21. Karapınar’ın İlçe Merkezinde Sayım Yıllarına Göre Nüfusun Öğrenim Durumu (1980-2000)

Sayım Yılı	Okuma Yazma Bilmeyenler	%’si	Okuma Yazma Bilenler								Toplam Nüfus
			İlkokul Mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Üniversite Mezunu	Bir Okul Bitirmeyen	Toplam	%’si	
1980	5 671	29	8 237	-	948	306	456	3 634	13 906	71	19 577
1985	4 130	19	13 989	-	1 040	493	236	4 289	17 704	81	21 848
1990	3 984	17,1	12 593	-	1 215	625	374	3 979	19 120	82,9	23 068
2000	3 281	10,9	11 304	679	1 707	2 286	828	6 806	26 934	89,1	30 215

Kaynak : D.İ.E. 2000 Yılı Nüfus Sayımı

Nüfustaki okur-yazarlık oranı şehir ve köy yerleşmeleri ile cinsiyete göre değişiklik göstermektedir. Karapınar ilçe merkezinde 2000 yılında okuma-yazma bilmeyenlerin oranı % 10,9 civarındaydı, okuma-yazma bilmeyenlerin % 20,8’ini erkekler, % 79,2’sini de kadınlar oluşturmaktadır. Okuma-yazma bilenler, nüfusun % 89,1’ini oluşturur. Okuma-yazma bilenlerin % 52,8’ini erkekler, % 47,2’sini kadınlar oluşturur (Tablo 22).

Tablo 22. Karapınar İlçe Merkezi’nde Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu (2000)

Öğrenim Durumu		Toplam Nüfus	%’si	Erkek Nüfus	%’si	Kadın Nüfus	%’si
Okuma YazmaBilmeyen		3 281	10,8	682	20,8	2 599	79,2
Okuma Yazma Bilenler	İlkokul Mezunu	13 989	46,2	6 640	47,5	7 349	52,5
	İlköğretim Mezunu	679	2,2	369	54,4	310	45,6
	Ortaokul Mezunu	1 758	5,8	1 249	71	509	29
	Lise Mezunu	2 868	9,4	1 909	66,5	959	33,5
	Üniversite Mezunu	828	2,7	601	72,5	227	27,5
	Bir okul Bitirmeyen	6 812	22,5	3 445	50,5	3 367	49,5
	Toplam	26 934	89,1	14 213	52,8	12 721	47,2
TOPLAM		30 215	100	14 895	49,3	15 320	50,7

Kaynak : D.İ.E. 2000 Yılı Nüfus Sayımı

Okuma yazma bilen nüfusu, mezun oldukları okula göre inceleyecek olursak şu değerlere ulaşırız (Tablo 22);Okuma yazma bilenlerin % 22.5'ini herhangi bir okul bitirmeyenler oluşturur. Herhangi bir okul bitirmeyenlerin % 50.5'ini erkekler, % 49.5'ini kadınlar teşkil eder. Okuma yazma bilen nüfusun % 46.2'si ilkokul mezunu (bunların % 47.5'inin erkekler, % 52.5'ini kadınlar oluşturur). % 2.2'si ilköğretim mezunu (bunların % 54.4'ünü erkekler, % 45.6'sının kadınlar oluşturur), % 5.8'ini ortaokul mezunu (bunların % 71'ini erkekler, % 29'unun kadınlar oluşturur), % 9.4'ü lise mezunu (bunların % 65.5'ini erkekler, % 34.5'ini kadınlar oluşturur), % 2.7'sini üniversite mezunu (bunların % 72.5'ini erkekler, % 27.5'ini kadınlar oluşturur)'dur. Görüldüğü gibi ortaokuldan yüksek öğretime doğru kadın ve erkek nüfus arasındaki eğitim seviyesi farkı erkek nüfus lehine büyümektedir.

Karapınar'da kadın ve erkek nüfusunda, okur-yazarlık oranındaki fark kırsal kesimlerde daha belirgindir. Araştırma sahasında uygulamış olduğumuz anket sonuçlarına göre, kırsal kesimlerde okuma-yazma oranı erkek nüfusta daha fazladır. İlkokuldan sonra kadın ve erkek nüfusu arasındaki okur-yazarlık farkı kadınlar aleyhine hızla büyümektedir. İlkokuldan mezun olan nüfus içerisinde kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olduğu, ortaokuldan yükseköğretime doğru erkek nüfusun kadın nüfustan daha fazla olduğu görülmektedir. Bunda ailelerin kız çocuklarını okuma yazma öğrenecek kadar okutmaları ve geleneklerin etkisi görülmektedir. Sekiz yıllık zorunlu eğitim ve son yıllarda halkın daha fazla bilinçlenmesiyle bu oran giderek artmaktadır.

Öğrenim durumunda önemli olan bir diğer husus ise okur-yazarlık oranının kırsal kesimde kadın nüfus içinde çok daha az olmasıdır. Özellikle okulların bulunmadığı kırsal yerleşim alanlarında kadın nüfus içinde okur-yazar oranı çok düşüktür. Ayrıca kadın nüfusta özellikle 20'li yaşlardan sonra okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı, aynı yaştaki erkek nüfustan fazla olmuştur. Yaş ilerledikçe bu farkın arttığı tespit edilmiştir.

2000 yılı nüfus verilerine göre, Karapınar İlçe merkezinde okuma-yazma bilenlerin oranı % 89,1, Konya İl merkezinde ise % 92,7'dir. Karapınar İlçe merkezinde okuma-yazma bilmeyenlerin oranı, % 10,9, Konya İl merkezinde ise % 7,3'tür. Bu değerlerden anlaşıldığına göre okuma-yazma bilenlerle bilmeyenlerin oranı, Karapınar İlçe merkezi ile Konya İl merkezi birbirine paraleldir.

Karapınar'da eğitim-öğretimin temelleri çok eskiye dayanmaktadır. Karapınar yeni kurulduğunda II. Sultan Selim Külliyesi içinde medreseler mevcuttu. Dolayısıyla zamanın bir kültür merkezi olduğu bilinmektedir. Eğitim açısından köklü bir geçmişe sahip olan

Karapınar’da eğitim–öğretimin önemi halka anlatılarak okumaya karşı ilginin artması sağlanmaktadır

Tablo 23 : Karapınar İlçesi’ndeki Okul, Derslik, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (2004)

Okulun Adı	Okul Sayısı	Derslik	Öğretmen Sayısı	Öğrenci
Karapınar Lisesi	1	22	27	690
Duran Sezer Lisesi	1	11	10	146
İmam Hatip Lisesi	1	4	8	81
METEM (Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi)	1	24	52	329
Anadolu Lisesi	1	17	7	243
H.O.Arı Sağlık Meslek Lisesi	1	10	9	85
Kayalı Çok Programlı Lisesi	1	12	12	127
Halk Eğitim Merkezi	1	3	3	1349
İlköğretim	47	250	291	8178
Okul Öncesi Eğitim	----	18	12	221
TOPLAM	40	371	431	11441

Kaynak: Konya İl Valiliği, İl Plan. ve Koordinat. Müd.,2005

Karapınar’da 2004 yılı verilerine göre; İlçe merkezinde (15) İlköğretim okulu, (2) Genel Lise, (1) Çok Programlı Lise, (1) Kız Meslek Lisesi ve (1) Çıraklık Eğitim Merkezi birleşmesiyle METEM (Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi) olduğu, (1) 50 yatak pansiyonlu İmam Hatip Lisesi, (1) Halk Eğitim Merkezi, (4) Özel Öğretim Kurumu, (1) Sağlık Meslek Lisesi, (1) Anadolu Lisesi ile Süper Lise mevcuttur. Anadolu Lisesi 2001-2002 eğitim-öğretim yılında kendi binasına taşınmıştır. Süper Lise ise Karapınar Lisesi bünyesinde eğitim-öğretime devam etmektedir (Tablo 23).

Ayrıca Kayalı Kasabası’nda 1 adet Çok Programlı Lise, kasaba ve köylerimizde toplam 32 adet İlköğretim Okulu mevcuttur. Bu okullarımızın 23 adedinde tam eğitim ve öğretime devam edilmekte olup, 9 adedinin 1, 2, 3. sınıflarda eğitim ve öğretim yapılmakta ve 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıfları ise taşınalı sistemdedir. Okulu kapalı olan köy ve yaylalardan 27 yerleşim merkezinden 6 merkeze toplam 980 öğrenci taşınmaktadır.

İlçemizde Selçuk Üniversitesi’ne bağlı Karapınar Aydoğanlar Meslek Yüksek Okulu 28.09.1993 tarihinde eğitime başlamıştır. Şu anda Süt ve Süt Ürünleri, Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı ile Et Endüstrisi normal öğretim ve Et Endüstrisi 2. Öğretim olmak üzere 4 bölümü vardır (Konya Valiliği İl Plan. ve Koordinat. Müd. İlçe Brifingi, 2005).

2.1.2.5. Nüfusun Sağlık Durumu

İlçe sağlık hizmetleri nitelik olarak son yıllarda mesafe katetmiştir. Devlet-Vatandaş işbirliği ile gerçekleştirilen Devlet Hastanesi modern cihazlarla donatılmış ve birçok ameliyatın gerçekleştirildiği bir seviyeye getirilmiştir. Şu anda 50 yatak kapasiteli Devlet Hastanesi mevcuttur. Ayrıca Sağlık Bakanlığına bağlı 1991–1992 Öğretim yılında eğitime açılan Sağlık Meslek Lisesinde 34 adet erkek öğrenci ve 51 adet kız öğrenci olmak üzere toplam 85 adet öğrenci, 9 öğretmen ile kendisine ait binada eğitim ve öğretime devam etmektedir.

Merkezde 2, Kayalı, Hotamış, İslık ve Yeşilyurt kasabalarında birer olmak üzere toplam 6 adet Sağlık Ocağı, 12 adet Sağlıkevi bulunmaktadır. Sağlık ocaklarında doktor mevcuttur.

Hastanede; (2) Genel Cerrahi Uzmanı, (2) Dahiliye Uzmanı, (2) Diş Hekimi, (11) Pratisyen Doktor, (5) Hemşire, (5) Ebe, (6) Laboratuar Teknisyeni, (4) Röntgen Teknisyeni, (5) Anestezi Teknisyeni, (8) Sağlık Memuru , (1) Şef, (4) Memur, (1) Teknisyen, (1) Teknisyen Yardımcısı, (1) Ambar memuru, (2) Şoför, (5) Hizmetli, olmak üzere (65) personel mevcuttur. Ayrıca Acil 112 kurtarma servisi B tipi olarak Devlet Hastanesi bünyesinde hizmet vermektedir.

Bunun dışında Göz Hastalıkları Uzmanı, Kadın Doğum Uzmanı, Çocuk Hastalıkları Uzmanı, Ortopedi, Nöroloji, KBB Uzmanı ile Eczacı, Ebe ve Hemşire ihtiyacı vardır.

2005 yılı Haziran ay'ı sonuna kadar, ilçemizde bulunan Devlet Hastanesi ve Sağlık Ocaklarında toplam; 71.589 adet hasta muayene edilmiş, 4.766 adet hasta başka hastanelere sevk edilmiş, 731 adet adli rapor verilmiş olup, Devlet Hastanesinde; 39 adet büyük ameliyat, 97 adet orta ameliyat ve 101 adet de küçük ameliyat yapılmıştır. Ayrıca ilçede 01.03.2005 tarihinde Özel Pınar Tıp Merkezi açılarak faaliyete başlamıştır (Konya Valiliği, İl Plan. ve Koor. Müd. İlçe Brifingi, 2005).

2.1.2.6. Nüfusun İşgücü Durumu

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün ölçütlerine göre 12-64 arasındaki nüfus çalışabilir, Birleşmiş Milletler ölçütlerine göre ise 15-64 yaş arası nüfus çalışabilir (faal) nüfus sınıflandırmasına girmektedir (Atalay, İ., 2000, s.217) .İş gücü ve nüfusun sektörel dağılımını incelerken DİE verileri kullanıldığından 12-64 yaş çalışan nüfusu olarak inceleme yapacağız.

Karapınar ilçe merkezinde 2000 yılı sayımına göre faal olması gereken 12-64 yaş arası nüfus, 25 682 kişi ile toplam nüfusun % 72,7'sini oluşturur. Ama bunun hepsi faal değildir. Faal olan nüfus 8 420 kişi ile % 32,8'lik bir orana , faal olmayan nüfus ise 17 262 kişi ile % 67,2'lik bir orana sahiptir (Tablo 24).

Tablo 24. Karapınar İlçe Merkezinde Faal Olan ve Olmayan Nüfus Miktarı (12-64+ Yaş arası) (2000).

Nüfus	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
Faal Olan Nüfus	7 655	91,0	765	9	8 420	32,8
Faal Olmayan Nüfus	4 887	28,3	12 375	71,7	17 262	67,3
Bilinmeyen	-	-	-	-	-	-
12 – 64 yaş Arası Nüfus	12 542	100	13 140	100	25 682	100

Kaynak: D.İ.E. 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları

Faal olan nüfusun cinsiyete göre dağılımına baktığımızda % 91'ini erkek (7 655) nüfus, % 9'unu kadın (765) nüfusun oluşturduğu görülmektedir.

Faal olmayan nüfusun cinsiyete göre dağılımına baktığımızda ise; bu nüfusun % 28,3'ünü erkek (4 887) nüfus, % 71,7'sini kadın (12 375) nüfus oluşturmaktadır (Tablo 24).

Faal olmayan nüfusun; % 6,3'ünü iş arayanlar, % 22,3'ünü öğrenci, % 60,2'sini ev kadınları, % 5,8'ini emekliler, % 4,3'ünü irad sahipleri, % 0,7'sini diğerleri oluşturmaktadır (Tablo 25). Bu dağılımda 12-64 yaş arasındaki nüfus dikkate alınmıştır.

Faal olmayan nüfusun, ilçe merkezinin toplam nüfustaki oranına göre dağılımını yaparken 0-11 yaş grubuna da yer verebiliriz. Çünkü, 0-11 yaş grubu çalışma çağıının altında kalır. Karapınar ilçe merkezindeki 0-11 yaş grubunun nüfusu, 9 603'tür. Bu miktarı 12-64 yaş grubundaki faal olmayan nüfusa ekleyerek (17 262+ 9 603=26 865) ilçe merkezi toplam nüfusu içinde faal olmayan nüfusu 26 865 kişi olarak buluruz.

Tablo 25. Karapınar İlçe Merkezinde Faal Olmayan Nüfusun Gruplandırılması (12-64+ Yaş Arası), (2000)

Faal Olmayan Nüfus	Erkek	Kadın	Toplam	%
İş arayıp son üç ayda iş arama kanalı kullanmayanlar	905	191	1 096	6,3
Öğrenci	2 217	1 633	3 850	22,3
Ev kadını	-	10 403	10 403	60,2
Emekli	937	81	1 018	5,8
İrad sahibi	695	62	757	4,3
Diğerleri	133	5	138	0,7
Toplam	4 887	12 375	17 262	100,0

Kaynak: D.İ.E. 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları

Faal olan nüfus içinde çalışan nüfusun ve işsiz olan nüfusun oranları da ekonomik açıdan oldukça önemlidir. Faal olan nüfusun (8 420 kişi) % 77,8'ini (6 552 kişi) çalışan nüfus, % 22,2'sini (1 868 kişi) işsiz nüfus oluşturmaktadır. Çalışan nüfusun (6552 kişi), % 92'sini (6059 kişi) erkek nüfus, % 8'ini (493 kişi) kadın nüfus oluşturmaktadır. İşsiz nüfusun ise, % 85'ini erkek (1596 kişi) nüfus % 15'ini kadın (272 kişi) nüfus oluşturmaktadır. Karapınar ilçe merkezinde toplam nüfus içersinde çalışan nüfusun oranı % 26,9, işsiz nüfusun oranı ise % 7,7'dir (Tablo 26).

Tablo 26. Karapınar İlçe Merkezinde Nüfusun İşgücü Durumuna Göre Dağılımı (2000)

Yaş Grubu	Toplam			Toplam		İstihdam		İşsiz		İş Gücünde Olmayan	
	T	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
12 – 14	2233	1148	1085	72	13	55	4	17	9	1076	1072
15 – 19	3804	1878	1926	755	153	521	72	234	81	1123	1773
20 – 24	3369	1667	1702	1222	176	874	104	348	72	445	1526
25 – 29	3055	1433	1622	1167	141	905	99	262	42	266	1481
30 - 34	2853	1417	1436	1206	92	975	68	231	24	211	1344
35– 39	2555	1291	1264	1090	63	898	49	192	14	201	1201
40 – 44	1842	875	967	700	49	578	37	122	12	175	918
45 – 49	1756	845	911	622	36	531	26	91	10	223	875
50 – 54	1202	609	593	382	18	328	15	54	3	227	575
55 - 59	829	381	448	169	9	146	7	23	2	212	439
60 -64	798	378	420	151	11	142	10	9	1	227	409
65 +	1377	616	761	118	4	105	2	13	2	498	757
TOPLAM	24305	11926	12379	7655	765	6059	493	1596	272	4887	12375

Kaynak: D.İ.E. 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları

Çalışan nüfusun ekonomik faaliyetlere göre dağılımı, bir yerin aynı zamanda gelişmişlik derecesinin göstergesidir. Özellikle tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışanların oranları bu tespiti yapmada yardımcı olur. Tarım sektöründe çalışanların oranının diğer sektörlerle göre fazla olduğu yerlerin gelişmişlik düzeyinin, sanayi ve hizmet sektörü çalışanların oranının fazla olduğu alanlara göre daha düşük olduğunu görüyoruz (Atalay, İ., 2000 , s.217).

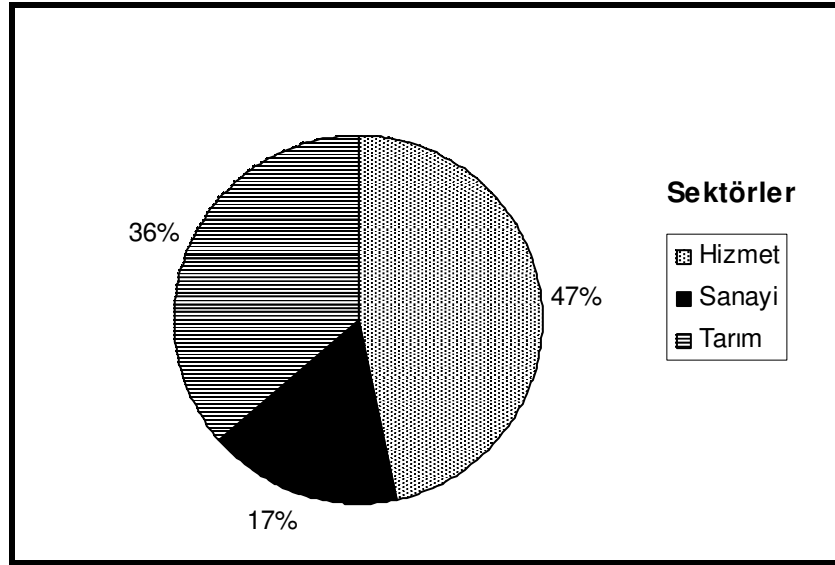
Karapınar'da çalışan nüfusun sektörel dağılımına bakacak olursak; hizmet sektörü % 46,7'lik oranla (3 057 kişi) ilk sırada yer alır. Bunu % 36'luk oranla (2 384 kişi) tarım ve % 17'lik oranla (1 105 kişi) sanayi sektörü izler (Tablo 27, Şekil 15).

Tablo 27. Karapınar İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı (2000)

Sektörler	Çalışan Nüfus Sayısı	%'si
Hizmet	3 057	46,7
Sanayi	1 105	16,8
Tarım	2 384	36,4
TOPLAM	6 546	100

Kaynak: D.İ.E. 2000 Yılı Genel Nüfus Sayım Sonuçları

Karapınar Kenti'nde çalışan nüfusun ekonomik faaliyete göre dağılışında tarım sektörü % 36,4'lük oranla (2 384 kişi) birinci sırada yer alır. Buna göre Karapınar'da hala tarım önde gelen geçim kaynağıdır. Bunu sırasıyla; % 28,3'lük oranla (1 855 kişi) toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler, % 11,4'lük oranla ticaret, lokanta ve oteller, % 10,3'lük oranla imalat sanayi, % 6,1'lik oranla inşaat, % 4,5'lik oranla ulaştırma ve haberleşme, % 2,3'lük oranla mali kurumlar, % 0,3'lük oranla elektrik, gaz ve su, % 0,04'lük oranla madencilik ve taş ocakçılığı gelmektedir.

Şekil 15: Karapınar İlçe Merkezinde Çalışan Nüfusun Sektörel Dağılımı

Karapınar'da nüfusun ekonomik yönünü genel olarak şu şekilde değerlendirebiliriz: Karapınar'da faal olması gereken nüfusun tamamının çalışmadığı görülmektedir. Bunda faal olan nüfusun bir kısmının eğitimini sürdürmesi, bir kısmının işlerinden emekli olması ve bir daha çalışmaması ayrıca ilçede çalışma alanlarının az olması gibi etkenler ilk sırada yer alır.

Çalışan nüfusun cinsiyete göre dağılımına baktığımızda, erkek nüfusun kadın nüfusa oranla daha fazla olduğunu görüyoruz. Çalışma hayatında kadınların oranının az olmasında gelenekler önemli bir faktördür. Ayrıca Karapınar'da iş imkanlarının genel olarak kısıtlı olması kadın nüfusun çalışma hayatındaki yerinin az olmasındaki en önemli etkidir.

2.1.3. Nüfus Hareketleri

Nüfus miktarındaki değişime yol açan faktörler doğumlar, ölümler ve göçlerdir.

2.1.3.1. Doğum ve Ölüm Oranları

Ülke veya bölge nüfusunda 15-49 yaş dilimlerindeki toplam kadın nüfustan 1000 kadına düşen yıllık doğum sayısına, genel doğum oranı denir (Tümertekin, E.1978, s.87). bunu formülle şu şekilde gösterebiliriz;:

$$\text{Genel Doğum Oranı} = \frac{\text{Doğumlar Toplamı}}{15-49 \text{ yaş arası kadın nüfusu}} \times 1000$$

Karapınar İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre; 2000 yılı içerisinde Karapınar'da, 1 835 doğum gerçekleşmiştir. 2000 yılında 15-49 yaşları arasındaki kadın nüfusu ise 9 828'dir. Buna göre, Karapınar'da genel doğum oranı ‰ 186.7'dir. Bu değer 1985-1990 yılları arasında Türkiye'de ‰ 28 olarak belirlenmiştir (Doğanay, H., 1994,s.153). Görüldüğü gibi, Karapınar'ın genel doğum oranı, Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. Daha sonraki yıllara ait doğum miktarlarına baktığımızda bu değerlerin 2001 yılında 1 742, 2002 yılında 639, 2003 yılında 1 183, 2004 yılında 1 242, 2005 yılında 1 231 kişi olduğunu görüyoruz. Karapınar'da doğum miktarları, her yıl bir öncekine göre azalma gösterse de doğum oranı yüksektir.

Nüfus bilgileri içinde her yaştan nüfus toplamında 1000 nüfus başına düşen yıllık ölüm sayısına, genel ölüm oranı denilmektedir. Bunu şu formülle hesaplayabiliriz.

$$\text{Genel Ölüm Oranı} = \frac{\text{Ölümler Toplamı}}{\text{Genel Nüfus}} \times 1000$$

Karapınar İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden elde ettiğimiz verilere göre; 2000 yılında Karapınar'da 267 kişi ölmüştür. Aynı yıl içerisinde toplam nüfus da 55 734'tür. Ölen kişi sayısına toplam nüfusa oranladığımız zaman 2000 yılında, Karapınar'da genel ölüm oranının ‰ 4.8 olduğunu görüyoruz. Bu oran, 2005 yılında(ölümler toplamı 162, toplam

nüfus 61 666) ‰ 2.6'ya düşmüştür. Bu durum, bize ölümlerin her yıl azaldığını göstermektedir. Bunun nedeni sağlık koşullarındaki ve hayat şartlarındaki iyileşmelerdir.

Karapınar'da 2000-2005 yılları arasında gerçekleşen doğum ve ölüm sayılarını inceleyerek, bu unsurların genel nüfus artışını nasıl etkilediğini ortaya koyabiliriz. 2000 yılında doğum sayısı 1 835, ölüm sayısı 267'dir. Doğum sayısından ölüm sayısının çıkaracak olursak doğum ve ölüm sayısına göre nüfusun 1 568 kişi arttığının görürüz. Bu artış 2005 yılında da (doğum:1 231, ölüm:162) devam etmiştir. 2005 yılında nüfus 1 069 kişi artmıştır. Bu değerlerin azalması, doğum miktarında ki düşüşe bağlıdır. Genel olarak doğum ve ölüm sayısı nüfusun artışı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

2.1.3.2. Göçler

Karapınar'da göç; iç göç ve dış göç olmak üzere 2 grupta toplanır. İç göç köyden kent merkezine olmaktadır. Genel olarak bütün köylerden göç öncelikle ilçe merkezine olmaktadır. Daha sonra il merkezine ve büyük şehirlere göç olarak sıralanmaktadır. Köylerdeki eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin sınırlı olması kente olan göçü arttırmaktadır.

İlçemizde açılan Karapınar Meslek Yüksek Okulu eğitim ve öğretime dayalı göçleri önlemekle birlikte ilçe merkezinin dışardan göç almasında önemli bir etken olmuştur. Yine ilçe merkezinde bulunan süt ve süt ürünleri fabrikası, un fabrikası, yem fabrikası, tekstil fabrikası ilçeden dışarıya olan göçü azaltıcı etkiye sahiptir.

Karapınar'ın doğusunda bulunan Yeşilyurt, Oymalı gibi tarım arazisi dar olan yerlerde dışarı olan göç daha fazladır. Diğer bir sebep ise kasaba yada köylerde tarım ve hayvancılık dışında uğraşılacak bir ekonomik faaliyetin olmamasıdır. Dolayısıyla insanlar köylerden büyük şehirlere yada yurtdışına göç etmektedir. Karapınar'dan yurtdışına olan göçler genellikle Avrupa ülkelerine olmuştur. Bunlar hakkında kesin kayıtlar yoktur.

Karapınar'dan dışarıya olan göçler yurtiçine ve yurtdışına olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Sahada yapmış olduğumuz mülakat sonuçlarına göre; yurtiçine yapılan göçlerde en fazla göç edilen il, İzmir'dir. Bunu sırasıyla, Konya, İstanbul ve Ankara izler. Yurtdışına yapılan göçlerde ise en fazla göç edilen ülke, Almanya'dır. Bunu sırasıyla; Hollanda ve Avustralya izler. Karapınar'dan dışarıya olan göçlerde en önemli etken işsizliktir. İnsanlar çalışmak amacıyla yurt içindeki diğer illere ve yurtdışına göç etmişlerdir. Bu göçlerde etkisi olan diğer önemli faktör ise; eğitimidir. Bu yüzden genç nüfus eğitimlerine devam edebilmek için Karapınar dışına göç etmektedir.

2.1.4. Nüfusun Dağılışı ve Nüfus Yoğunlukları

Karapınar'da nüfusun her yerde eşit oranda dağılmadığı görülmektedir. Bunda yerleşim yerinin fiziki özellikleri ve uğraşılan ekonomik faaliyet türü en önemli etkenlerdir. Buna bağlı olarak en fazla nüfuslanan yer ilçe merkezidir. Nüfusun % 63,3'ü şehir merkezinde yaşamaktadır. Özellikle ilçe merkezinde sağlık ve eğitim hizmetlerinin köylere göre çok daha iyi olması nüfusu çeken önemli bir husustur. İlçe merkezlerinden sonra en fazla nüfusa sahip yerler kasaba merkezleridir. Belediye örgütlü yerleşmeler olduğu için köylere göre daha fazla nüfuslanmıştır. En fazla nüfusa sahip kasaba Kayalı daha sonra sırası ile; Hotamış, Yeşilyurt ve İslık gelmektedir.

İlçenin kuzey kesiminde köy yerleşmesi yoktur. Tamamını yaylaların oluşturduğu bu saha nüfusun en tenha olduğu yerdir. Köyler Karapınar ilçe merkezinin batısı, güneyi ve doğusunda yer almaktadır. Dolayısıyla nüfus buralarda toplanmıştır. Karapınar İlçesi'nin en güneyinde bulunan Çiğil köyü (87 kişi) en az nüfuslanmış köydür. Bir ova köyü olmasına rağmen topraklarının verimli olmaması ve sulama sorunu az nüfuslanmasında etkili olmuştur. En fazla nüfusa sahip köyü ise Sazlıpınar'dır.

Karapınar'ın 2000 yılı verilerine göre aritmetik nüfus yoğunluğu 26 kişi/km²'dir.

2.2. YERLEŞME

2.2.1. Yerleşme Tarihi

Karapınar M.Ö. 2000–3000'li klasik devirlerin “Hyde” adlı tanınmış bir kasabası üzerinde kurulmuş, Hitit, Truva Krallığı, Frigler, Asurlular, Lidyalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlıların hakimiyetine girmiş bir yerleşim merkezidir (Gündüz, İ., 1993, s.10).

Karapınar ve çevresi 1071 Malazgirt savaşından sonra 1076–1077 yıllarında Selçuklular'ın eline geçmiştir. Karapınar 1308 yılında Selçuklu Devletinin yıkılışı ile Karamanoğulları'na, daha sonra ise Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde, bir yerin şenlendirilmesine karar verildiğinde başta, konar-göçerler olmak üzere, iskan edilecek yerin özelliğine göre değişik mesleklerden insanları aileleriyle birlikte oraya getirip yerleştirirlerdi. XVI. yüzyıldan sonra tehlikeli geçit yerlerine devlet eliyle derbent köyleri kurulması yönüne gidilmiştir. O devirde jandarma ve polis teşkilatı bulunmadığından geçitlerin güvenliği; derbent köylerine yerleştirilen ve derbentçi adı verilenlerle sağlanmaya çalışılmıştır (Orhonlu, C, 1990).

Ancak bazı derbent köyü halkı, bulundukları, köyü topluca terk ederek yaşam şartları daha iyi olan yerlere kaçmışlardır. Bu olumsuz gelişmelerden dolayı ana yollar

üzerindeki tehlikeli yerlerin güvenliğini sağlamada zorlanan devlet, oldukça kötü şartlar içinde bulunan bu köylere iskanı özendirmek, orada ekonomik ve sosyal hayatı canlandırmak maksadıyla külliye inşaatı yaptırmıştır. Bunu için idari ve mali yönden bağımsız bir kurum konumunda olan vakıflar kurmuş, külliye inşaatı için kasabayı, bölgenin cazibe merkezi haline getirmiştir (Küçükdağ, Y., 2001, s.9)

Yavuz Sultan Selim'den sonra Karapınar'ın tekrar ihyası için çalışmalar, Kanuni Sultan Süleyman döneminde Şehzade II. Selim'in Konya Valiliği sırasında başlamıştır. Karapınar Sultan Selim Külliyesi'nin inşaatı bir taraftan sürerken diğer taraftan Şehzade Selim, bazı önlemler alarak konar-göçerleri Karapınar'a yerleşmeleri için teşvik etmiş, burada oturmayı kabul eden halktan bir kısmını vergiden muaf tutarak burayı canlandırma yönüne gitmiştir. Bunun için Kanuni'ye gönderdiği mektupla Karapınar'a gelip oturanların "avarızdan ve ticalifden muaf olmasını ilam" etmiştir. Bunun üzerine 24 Recep 967 / 20 Nisan 1560 ve 18 Şaban 967 / 14 Mayıs 1560 tarihli iki hükümle (Belge1,2) Karapınar'a gelip yerleşenlerden 120 hane kadarının avarız ve tekalif-i örfiyeden muaf olmaları bildirilmiştir (Küçükdağ, Y., 2001, s.12).

I.Süleyman külliye inşaatı sürerken 1562'de bir temlikname ile oğlu, Şehzade II. Selim'e Konya ovasında çok sayıda köy, mezra ve yaylağı Karapınar'daki imarete vakfetmek üzere vermiştir. 1566'da ise "Atçeken Yurdunu" vakfetmesi hususunda hüküm-i şerif ihsan etmiştir (Borkan, Ö. L., 1942, s.355).

Karapınar Sultan Selim Külliyesi, Osmanlı Devletinde vakıfları en zengin, dolayısıyla geliri en çok hayır kurumlarından biri oluyordu. Bu vakfın gelirleri, gelip geçen yolculara imarete yedirip içirmek, külliye onarmak ve burada çalışanlara ücret olarak vermek üzere Karapınar'a getiriliyor ve harcanıyordu (Küçükdağ, Y., 2001, s.10).

XVII. yüzyıl ortalarında kaleme alınmış bazı eserlerde Karapınar bir köy manzarası olarak arz ediliyordu. XIX. Yüzyılın ilk yarısında da Karapınar, dört yüz kadar evi ihtiva eden küçük bir kasaba durumunda idi (Hamilton, Konyalı, Aksaray Tarihi I, s.67). XIX. Yüzyıl sonlarında şehir merkezindeki nüfusun hala XVI. Yüzyıldaki gibi, 4000 kadar olması nüfusun istenen derecede artmadığının bir göstergesidir.

Osmanlı devleti, dönemin iskan politikası, çerçevesinde yol güvenliğini sağlamak için bazı köyleri surla çevirmiştir (Orhanlı. derbent Teşkilatı). Geniş bir düzlüğün kenarında, dışarıdan gelecek saldırılara açık bir yerde kurulan Karapınar'ın çevresine de I. Selim tarafından sur yaptırılmıştır. Ancak XIX. Yüzyılda bakımsız ve terk edilmiş durumda olan surun duvarları XX.yüzyıl başlarında tamamen ortadan kalkmıştır (Küçükdağ, Y., 2001, s.10).

Osmanlı Devleti, Karapınar Kasabasını kalkınmada öncelikli bölge kabul etmiş, burayı kalkındırmak için yapılması gereken tüm ekonomik önlemleri aldığından başka iskanı özendirmek için kasabada oturanları her türlü vergiden muaf tutmuştur (Küçükdağ, Y., 2001, s.10). Tüm bu çabalara rağmen Karapınar’da istenen ekonomik ve sosyal hareketlilik sağlanamamıştır. Küçük bir Anadolu kasabası olmaktan ileriye gidememiştir.

İlçenin merkezinde Ali Tepesi, güneyinde Ketir denen küçük tepeler ve doğusunda Karacadağ etekleri ilk yerleşme merkezleri olmuştur. Karapınar’ın güneyinde bulunan “Ali Tepesi” tarihin en eski çağlarından itibaren insanların üst üste yerleşme kurdukları bir höyük olup, burada sırasıyla Eski Bronz, Demir Çağı, Helenistik Dönem ve Roma döneminde yerleşmenin varlığını ispatlayan izler bulunmuştur. Şu halde Karapınar yakınındaki bu tepecik hiç değilse M.Ö. ikinci bin yılı başlarından itibaren üzerinde insanların yaşadığı bir iskan merkezidir (Eyice, S., 1965, s.119).

Karapınar İlçesi, ulaşım şartlarının doğurduğu bir ihtiyaçtan dolayı, çeşitli fiziki şartların olumsuzluğuna (su yokluğu, kuraklık, kum rölyefi) rağmen Osmanlılar tarafından kurulmuştur. Özellikle batıdan gelen yolları Konya üzerinden Gülek Boğazıyla Çukurovaya ve Basra Körfezine bağlayan en kısa hat üzerinde bulunması yerleşmenin önemini artırmıştır (Gümüşçü, O., Yılmaz, M., 2001, s.66).

Karapınar, Osmanlı ordusunun doğu seferlerinde konaklama yeri olmuştur. Kasabada Sultan Selimin eserleri görülünce buraya Sultaniye ismi verilmiştir (Küçükdağ, Y., 1997, s.25).

1868 yılında çıkarılan bir fermanla ilçe olmuş, 1882 yılında belediye teşkilatı kurulan Karapınar 1934 yılında Sultaniye ismi Karapınar olarak değiştirilmiştir. Ali Tepesi Hüğü’nün bitişiğinde kurulan, yakınında bulunan ve zaman zaman suyu kesildiği için “kara” denildiği tahmin edilen pınardan dolayı buraya Karapınar adı verilmiştir (Küçükdağ, Y., s.7). 1968 yılında ise Konya’ya bağlı bir ilçe olmuştur.

2.2.2. Yerleşme Şekilleri

Araştırma sahasındaki yerleşmeleri, yerleşme coğrafyası açısından şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- 1- Kırsal Yerleşmeler (Köy Yerleşmeleri, Belediye Örgütlü Köy Yerleşmeleri, Köy Altı Yerleşmeleri).
- 2- Kentsel Yerleşmeler.

Karapınar’da 2005 yılında 1 kent, 4 (Belediye örgütlü) belde olmak üzere 19 köy, 158 yayla yerleşmesi vardır.

2.2.2.1. Kırsal Yerleşmeler

2.2.2.1.1. Köy Yerleşmeleri

Köy, ekonomik yapısı büyük ölçüde tarıma dayanan kendine özgü toplumsal ilişkileri bulunan, belirli bir yerleşme bölgesi sınırlarına sahip, en küçük idari üniteyi teşkil eden ve nüfusu 2000'e kadar olan yerleşmedir (Doğanay, H., 1994, s. 246).

Karapınar'da 4 belediye örgütlü olmak üzere 19 köy vardır. Karapınar'daki köylerin belli başlı özellikleri göz önünde bulundurularak şu başlıklar altında sınıflandırabiliriz.

2.2.2.1.1.1. Kuruluş Yerlerine Göre Köyler

Köylerimizi, konumlarına göre sınıflandırmanın esasını morfolojik özellikler, yani topoğrafik durum teşkil eder (Doğanay, H., 1994, s.251).

Araştırma sahamız olan Karapınar, doğusunda bulunan Karacadağ ve kuzeyinde bulunan Üzecek Dağı dışında oldukça düz bir alandır. Yükselti bakımından 1000 – 1050 m arasında bulunan bir yerleşim birimidir. Dolayısıyla buradaki köylerin kurulmuş oldukları yerlere göre en fazla 3 kategoriye ayırabiliriz (Tablo 28).

Tablo 28. Karapınar'daki Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Sınıflandırılması

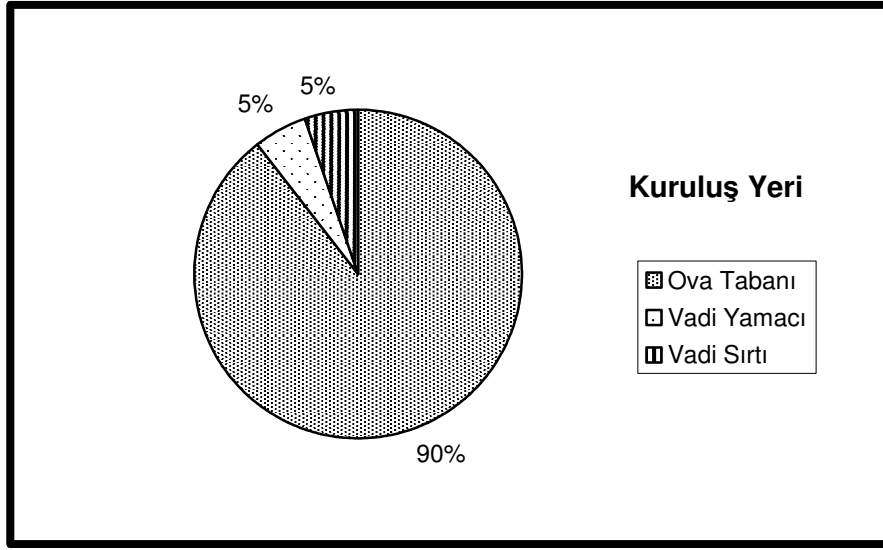
Kuruluş Yeri	Yerleşme Sayısı	% 'si
Ova Tabanı	17	89,4
Vadi Yamacı	1	5,3
Vadi Sırtı	1	5,3
Toplam	19	100

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2005

Ova tabanında kurulan köylerimizi şu şekilde sıralayabiliriz; Akçayazı, Akören, Çiğil, Hazanoba, Hotamış (B), İslık (B), Karakışla, Kayalı (B), Kayacık, Kazanhüyükü, Kesmez, Küçükaşlama, Ortaoba, Şabanlı, Sazlıpazar, Yağmapınar ve Yenikuyu köyü.

Vadi yamacında sadece 1 köyümüz vardır. Oymalı Köyü, Karacadağ'ın güneydoğu eteğinde kurulmuş bir köydür. Vadi sırtında ise bir belde olan Yeşilyurt kurulmuştur.

Köyleri kuruluş yerlerine göre sınıflandırılmasına baktığımızda ova tabanında kurulan köylerin % 89,4'lük oranla (17 köy) birinci sırada yer aldığını görmekteyiz. Sadece 2 köy ova tabanı dışında kurulmuştur. Bunlardan bir tanesi % 5,3'lük oranla (1 köy) vadi yamacı diğeri ise yine % 5,3'lük oranla (1 köy) vadi sırtında kurulmuş köylerdir (Tablo 28) .

Şekil 16. Karapınar'daki Köylerin Kuruluş Yerlerine Göre Dağılımı

2.2.2.1.1.2. Yükselti Basamaklarına Göre Köyler

Karapınar'da köylerin kurulmuş oldukları yükselti basamaklarına baktığımızda genel olarak birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Araştırma sahasındaki birinci yükselti basamağı olan 1000-1050 m. yükselti basamağı arasında yer alan köyler; Akçayazı, Akören, Çiğil, Hasanoba, Hotamış (B), İslık (B), Karakışla, Kayalı (B), Kayacık, Kazanhüyükü, Kesmez, Küçükaşlama, Ortaoba, Şabanlı, Sazlıpınar, Yağmapınar ve Yenikuyu köyüdür. 17 köy 1000-1050 m.'ler arasındaki yükseltilerde kurulmuştur. Bu köyler, sahadaki toplam köy yerleşmelerinin % 89,4'ünü oluşturur (Tablo 29, Şekil 17).

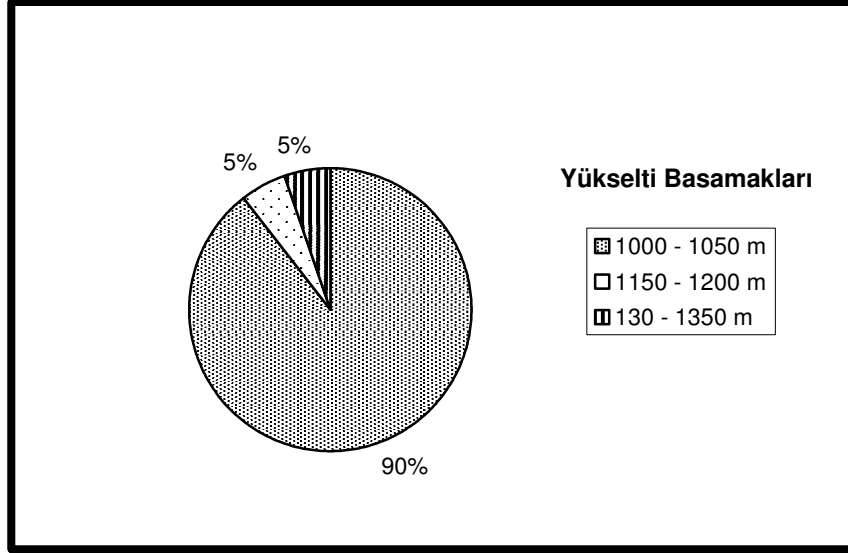
İkinci yükselti basamağı olan 1150-1200 m'ler arasında, 1 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Oymalı köyü bu yükselti basamağında yer alır. Üçüncü yükselti basamağı olan 1300-1350 m.'ler arasında da, 1 köy yerleşmesi (Yeşilyurt) bulunmaktadır. Bu yükselti basamağında bulunan köylerde sahadaki toplam köy yerleşmeleri içerisinde % 5,3'lük bir paya sahiptir.

Yükseltinin daha az olduğu yerlerde köy oranının fazla olması burada verimli tarım arazilerinin daha çok olmasından kaynaklanmaktadır. Yükseltinin arttığı yerlerde ise tarım daha az, hayvancılık daha çok yapılmaktadır.

Tablo 29. Karapınar'daki Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılımı

Yükselti Basamağı (m)	Yerleşme Sayısı	%'si
1000 – 1050	17	89,4
1150 – 1200	1	5,3
1300 – 1350	1	5,3

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2005

Şekil 17. Karapınar'daki Köy Yerleşmelerinin Yükselti Basamaklarına Göre Dağılışı

2.2.2.1.1.3. Yerleşme Dokularına Göre Köyler

Araştırma sahasındaki köy yerleşmeleri genellikle toplu yerleşmeler şeklinde olup yer yer gevşek dokulu yerleşmelere rastlanmaktadır.

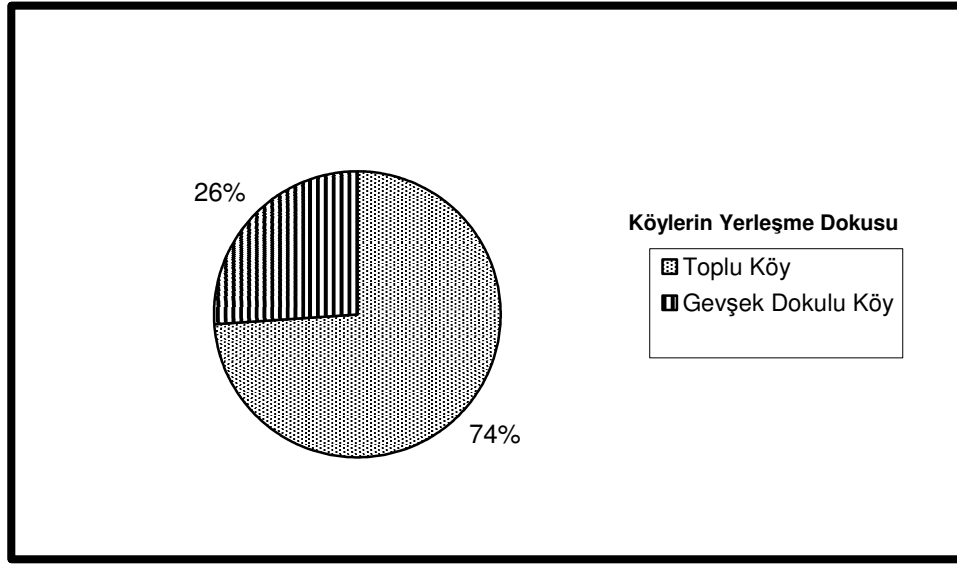
Toplu köylerin sayısı 14 olup, % 74'lük bir orana sahiptir. Akçayazı, Sazlıpınar, Küçükaşlama, Kayacık, Ortaoba, Karakışla, Çiğil, Hotamış (B), İslık (B), Şabanlı, Kesmez, Kazanhüyükü, Yağmapınar, Kayalı (B)'dır. Araştırma sahasında toplu yerleşmelerin hakim olmasında su kaynaklarının az olması en önemli faktördür.

Gevşek dokulu köyler az sayıda olup (5 tane), % 26'lık bir paya sahiptir. Bu köyler; Yeşilyurt (B), Oymalı, Akören, Yenikuyu, Hasanoba'dır. Dağlık sahaların yakınlarında kurulan köylerde evler diğer köylere göre birbirine biraz daha uzaktır. Dolayısıyla gevşek dokulu yerleşmeye örnek oluşturmaktadır (Tablo 30, Şekil 18).

Tablo 30. Karapınar'daki Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı

Köylerin Yerleşme Dokusu	Köy Sayısı	%'si
Toplu Köy	14	74
Gevşek Dokulu Köy	5	26
Toplam	19	100

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2005

Şekil 18. Karapınar'daki Köy Yerleşmelerinin Yerleşme Dokularına Göre Dağılışı

2.2.2.1.1.4. Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Köyler

Karapınar'da bulunan köylerin ekonomik faaliyetleri tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ancak bazı köylerde tarım ilk sırada bazı köylerde ise hayvancılık ilk sırada yer almaktadır. Buna göre bir değerlendirme yapacak olursak; 2 köy yerleşmesinin temel ekonomik geçim kaynağı tarımdır.

Bu yerleşmeler, % 10,5'lik bir paya sahiptir (Tablo 31, Şekil 19). Bu köylerimiz; Yenikuyu ve Şabanlı'dır. Bu yerleşmeler, daha çok yükseltinin az olduğu düz ovalık alanlarda yer aldığı için tarım ön plana çıkmıştır.

Tablo 31. Karapınar'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı

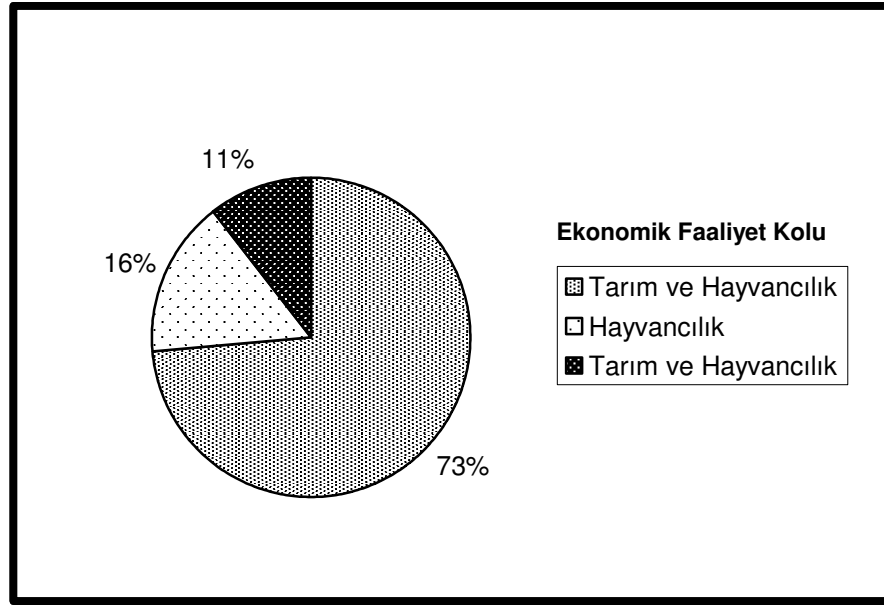
Ekonomik Faaliyet Kolu	Köy Sayısı	%'si
Tarım	2	10,5
Hayvancılık	3	15,7
Tarım ve Hayvancılık	14	73,6

Kaynak: Arazide Yapılan Gözlemler, 2005

Araştırma sahasında temel ekonomik geçim kaynağı hayvancılık olan 3 köy yerleşmesi vardır ve % 15,7'lik bir paya sahiptir (Tablo 31). Bu yerleşmeler; Oymalı,

Yeşilyurt (B) ve Yağmapınar'dır. Bu köyler etrafına göre daha yüksekte kurulduğu için hayvancılık ön plana çıkmıştır.

Araştırma sahasında tarım ve hayvancılığın eşit oranda yapıldığı 14 köy yerleşmesi tespit edilmiştir (% 73,6). Bunlar; Akçayazı, Akören, Çiğil, Hasanoba, Hotamış (B), İslık (B), Kayalı (B), Karakışla, Kayacık, Kazanhüyükü, Kesmez, Küçükaşlama, Ortaoba ve Sazlıpınar'dır.

Şekil 19. Karapınar'da Köy Yerleşmelerinin Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılışı

Araştırma sahasındaki köylerde; tarım ve hayvancılık bir arada yapılmaktadır. Bazı köylerde ise kuruldukları fiziki şartların etkisine bağlı olarak tarım ve hayvancılıktan biri ön plana çıkmaktadır.

2.2.2.1.2. Belediye Örgütlü Köy Yerleşmeleri (Kasaba)

Araştırma sahasında 4 tane Belediye örgütlü köy yerleşmesi vardır. Bunlar içerisinde Yeşilyurt Kasabası 1993 yılında Bakanlar Kurulunun aldığı kararla, Salur, Sırçalı, Bağdaylı ve Güzelkışla köyleri ile birleşerek Belediye teşkilatı kurulmuştur. Bu yüzden 1990 Genel Nüfus Sayımındaki nüfusu yoktur. 2000 yılı genel nüfus sayımına göre nüfusu 2 941'dir. İmar planı mevcut olup, önemli bir yatırımı yoktur. Yolu asfalt olup, önemli sorunlarından bir tanesi altyapı tesisinin olmayışıdır.

Kayalı Kasabası, 1989 yılında yapılan mahalli seçimler ile tüzel kişiliğine kavuşmuştur. Nüfusu diğer kasabalara göre en fazladır (4 654 kişi). Bu kasabanın da imar planı mevcut olup, önemli bir yatırımı yoktur. Önemli sorunu altyapı tesisinin olmayışıdır.

1991 yılında Taşpınar ismi ile belediye teşkilatı kurulmuştur. 1993 yılında Hotamış olarak ismi değiştirilmiştir. 2000 yılı Genel Nüfus Sayımına göre nüfusu 3 068'dir. İmar planı mevcut olup, önemli bir yatırımı yoktur. En önemli sorunu altyapı tesisinin olmayışıdır. Yolu asfalttır.

İslık, 1991'de Belediye teşkilatı kurulmuş bir kasabadır. 2000 yılı; Genel Nüfus Sayımına Göre nüfusu, 2 232'dir. Kasabanın imar planı mevcut olup, önemli bir yatırımı yoktur. Altyapı tesisinin olmayışı önemli sorunlardan biridir. Yolu asfalttır.

2.2.2.1.3. Köy Altı Yerleşmeleri

Araştırma sahasında en önemli köyaltı yerleşmesi yaylalardır. Merkez, kasaba ve köylerine bağlı 158 adet yayla yerleşmesi vardır. Köylerimize bağlı 31 yayla bulunmakta olup, buralarda sürekli ikamet edilmekte ve evler kerpiç olup, üzerleri toprakla örtülmektedir (İlçe'de yapılan mülakat çalışmaları sonucu elde edilen bilgiler) (Foto 15).

Araştırma sahasında günümüzde aktif olarak kullanılan yayla adları ve hangi köye ait oldukları Tablo 32'de gösterilmiştir. Buna göre köyaltı yerleşmeleri daha çok ilçenin kuzey kesiminde yoğunlaştıkları görülmektedir (Tablo 32).

Tablo 32. Karapınar'da Yayla Yerleşmelerinin Bağlı Olduğu Köyler (2005)

Yerleşmenin Adı	Yaylası
Kayalı (B)	Kadirli, Tilkili, Lokman, Yeni, Kepez, Kuzukuyu, Keremca, Kulalı, Ağılözü
Yeşilyurt (B)	Kürtül, Nasuhpınarı, Çayır, İmki kuyu
Hotamış (B)	Fakrana, Karadere, Kapıtaş, Hazım
Akçayazı	Merdivenli, Derbent, Kuzukuyu, Çukurkuyu
Oymalı	Ören, Tokan, Gümüşçay, Gömme, Basın, Kargın
Akören	Şabanlı, Yeşilyurt, Cabir, Çiçek

Kaynak : Araştırma sahasında yapılan mülakat çalışmalarına göre düzenlenmiştir.

Hayvancılığın en önemli ekonomik faaliyet olduğu Obruk Platosu ve Karapınar civarında “yaylacılık” başlı başına önemli bir konudur ve yayla yerleşmeleri özel bir görüntü arz eder (Gümüştepe, F., 1992, s.243).

Ülkemizde yatay doğrultuda gerçekleşen yaylacılık faaliyetine Konya – Karapınar çevresi en güzel örnektir. Bu sahada yayla diye; köy yerleşmeleriyle aynı yükseklikte , köylerden uzak, basit bir çoban kulübesi ve çevresindeki otlak alanları akla gelir. Bunların fonksiyonu, bir çobanın denetiminde, yazları hayvan sürülerini köyden uzaklaştırmış olmaktan ibarettir (Doğanay, H., 1994, s.272).

Araştırma sahasındaki ova köylerinin yaylaları dağlık alanlarda değildir. Bunlar ovada veya Obruk Platosu üzerinde bulunurlar. Bir çoğu köy topraklarının hemen bitişiğinde yer alır. Buralarda mera hayvancılığı yapılmaktadır. Küçükbaş hayvan

üretimini fazla olduğu bu yörede, step bitkilerinin bulunduğu geniş bozkırlar, bu hayvanların başlıca yayılma sahalarıdır (Foto 16).

Her yayla bir veya iki ailenin malıdır. Bazı yaylalarda aile sayısı artmasına rağmen, bunlar genelde akrabalar olmaktadır. Mart ayından itibaren yaylalara çıkan hayvan sahipleri , 1 Mayıs–25 Ekim tarihleri arasında koyunlarına bakacak bir çoban tutarlar. Buna “yaz çobanı” denir. Yaylada oturanlar, bu süre boyunca yaylanın biraz uzağındaki tarlalarında ziraat yaparlar. Yaz mevsiminde yaylada kalan hayvanın, tarlaya zarar vermesini önlemek için bu yol seçilmiştir. Örneğin “Gözlü” yaylasında hemen her hanenin 100–120 dekar tarlası mevcuttur. Bu ürünün geliri ve hayvan ürünleri ile kışlık geçimlerini sağlamaktadırlar (Gümüštepe, F.,1992, s.246).

Karapınar civarında bulunan yaylaların bir kısmında köylü yaz-kış devamlı oturur. Hatta camisi ve okulu olanlar bile vardır. Fakat resmen köy olmadıkları için adları hala yayla olarak geçmektedir; Aktaş, Höyük, Cadı, Yağmapınar, Ören, Tilkil, Kepez, Kokarkuyu, Ortaoba, B. Sığnak, K.Sığnak, Çukurkuyu, Yeniyayla, Kutburun, Kuzin, Barin, Halilyurdu, Ekşi, Bucak, Kuzukuyu yaylası devamlı iskan edilen yerlerdir (Gümüštepe, F., 1992, s.246). Yörede bazı yaylalar ise çeşitli sebeplerden dolayı terkedilmiştir. Sahada bulunan Kındam yaylası, rüzgar erozyonunun yaşam şartlarını olumsuz etkilemesi sebebiyle terkedilmiş bir yayla yerleşmesidir (Foto 17).

Araştırma sahasında bulunan bir diğer yerleşme şekli ise “Tol”dur. Zirai amaçla yapılmış olan “Tol” ler ise, kısaca ekinlik evi olarak tabir edilen bir köy altı iskan şeklidir. Köyden uzakta tarlası olan kişilerin, tarlaya günlük gelip gidişlerinin zor olmasından dolayı genelde yakın bulunan bir kuyunun başına yapılan meskenlerdir. Tol’de aynı köy evlerinde olduğu gibi çeşitli bölümlerden oluşur: a) Ailenin oturduğu asıl kullanım alanı, b) Eklentiler. Tol yapılarının büyüklüğü, eklentilerinin çokluğu köylünün ekonomik yapısı ile orantılıdır (Gümüštepe , F., 1992, s.246).

2.2.2.2. Kentsel Yerleşme

Kent teriminin neyi ifade ettiği konusunda henüz araştırmacıların üzerinde hem fikir oldukları, ortaklaşa kabul edilmiş bir tanım yapılmamıştır (Doğanay, H., s.407). Köy-kent ayrımında kullanılan kriterleri şu şekilde açıklayabiliriz;

Kent yerleşmelerinde nüfus, kırsal yerleşmelere göre çok daha fazladır. Nüfus kriteri göz önüne alındığında; Türkiye’de D.İ.E.’nin değerlendirmeleri de dahil nüfusu 10.000 ve üzerinde olan yerler kent (şehir) olarak kabul edilmiştir (Doğanay, H., 1994).

Bazı araştırmacılar ise köy-kent ayrımında nüfus kriterinin tek başına yeterli olmadığını düşünmektedir. Yerleşme coğrafyası açısından bir yerleşmenin kent özelliği

taşıyabilmesi için nüfusun 10 000'den fazla olmasının yanı sıra halkın çoğunluğunun geçimini tarım dışı ekonomik etkinliklerden sağlaması gerekir. Bu ölçüt dikkate alındığında bazı ilçe merkezlerini kent olarak nitelendirmek mümkün değildir (Şahin, C., Doğanay, H., Özcan, N.A., 2005, s.338).

Bazı araştırmacılar, Belediye teşkilatının kurulmuş olduğu yerleşmelerinde kent sayılabilmesi için sadece Belediye teşkilatının olması yeterli değildir. Bu taktirde, belediye teşkilatı kurulmuş köylerin de kent sayılması gerekir ki, bu mümkün değildir (Doğanay, H., 1994, s.408-409). Buna göre, araştırma sahasında Karapınar kent merkezi haricinde 4 adet Belediye örgütlü köy yerleşmesi vardır. Bu Belediye örgütlü köy yerleşmelerinin şehir kabul edilmesi bilimsel açıdan uygun değildir.

İmar yasasına göre, nüfusu 5 000'i aşan yerlerde imar planı uygulama yükümlülüğü de köy-kent ayrımında bir ölçüt olarak kullanılabilir. Buna göre D.İ.E. bütün ilçe merkezlerini şehir kabul etmektedir. Dolayısıyla D.İ.E.'nin bu yaklaşımı gerçekleri yansıtmaktan uzaktır (Kadioğlu, Y., 2003, s.152)

Kent yerleşmesinin ileriye dönük planlaması yapılmış yerler olduğunu savunan araştırmacılar vardır. Kentlerin artan nüfusuna karşılık alt yapı hizmetleri, sanayi, ticaret, ulaşım ve mesken fonksiyonlarının da nüfusa orantılı bir şekilde büyümesi kenti ayırıcı bir özellik teşkil eder (Foto 18).

Köy-kent ayrımında kullanılan tüm kriterler göz önüne alındığında; araştırma sahasında kent özelliği gösteren tek yer, Karapınar kent merkezidir.

2.2.2.2.1. Karapınar Şehri

2.2.2.2.1.1. Şehrsel Fonksiyonlar

Şehrsel fonksiyonlar, bir şehrin varlığını ve gelişimini mümkün kılan, devamı için gerekli alt yapıyı sağlayan kaynaklardır (Tümertekin, E., 1973, s.41). Bir şehrin genel karakterini, fonksiyonların özellikleri belirler.

Çok değişik sosyal, ekonomik ve kültürel fonksiyonlarıyla köy yerleşmelerinden ayrıldığı kabul edilen kentler, bugün beşeri eserlerin en görkemlilerinden biri olarak göze çarparlar. Ancak “kent yada şehir” in neyi ifade ettiği araştırmacıların ortaklaşa kabul ettiği bir tanım yapılamamıştır (Doğanay, H., 1994, s.407).

Şehirlerin, oluşmasında birden fazla fonksiyon etkili olur. Karapınar Şehrinde en fazla hizmet fonksiyonu, daha sonra tarım ve en son sanayi fonksiyonu gelişmiştir.

2.2.2.2.1.1.1. Hizmet Fonksiyonu

Karapınar şehrinde faal nüfusun büyük bir kısmı hizmet sektöründe çalışmaktadır. 3 057 kişi olan faal nüfusun % 46,7'si kısmı hizmet sektöründe yer alır.

2.2.2.2.1.1.2. Yönetim Fonksiyonu

Karapınar şehri, 4'ü Belediye örgütü olmak üzere 19 köy yerleşmesinin bağlı olduğu bir ilçe yönetim merkezidir. Karapınar, 1868 yılında ilçe olmuş, 1882'de Belediye teşkilatı kurulmuş ve 1934 yılında Sultaniye ismi yerine Karapınar ismi kabul edilmiştir (Konya Valiliği İl Plan. ve Koord. Müd. Brifingi.2005). 1868 yılından günümüze kadar yönetim fonksiyonu sürekli bir gelişme göstermiştir.

Karapınar Şehri'nde ilçe teşkilatında bulunması gereken zorunlu kamu kurum ve kuruluşlarını hepsi mevcuttur. Bunların dışında çeşitli odalar (Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Ticaret Odası gibi), kooperatifler, parti, sendika, dernek ve vakıf temsilcikleri de yönetim fonksiyonuna girmektedir.

Yönetim fonksiyonunda belediyenin önemi büyüktür. Çünkü Belediye halka pek çok alanda hizmet götürür (Çevre temizliği, ulaşım ve altyapı vs. gibi).

2.2.2.2.1.1.3. Ticaret Fonksiyonu

İlçe ticareti genel olarak Esnaf ve Sanatkar ağırlıklıdır. Nakliyecilik, celepçilik, küçük sanayi kolları ilk sırada yer almaktadır.

- Şöför ve Nakliyeciler Odasına Kayıtlı; 1 551 üye
- Esnaf ve Sanatkarlar Odasına Kayıtlı ; 1 271 üye
- Ticaret ve Sanayi odasına kayıtlı 457 üye mevcuttur

Karapınar'da 2005 verilerine göre 457 ticari işyeri bulunmaktadır. Bunlar içerisinde ilk sırayı % 35'le nakliyecilik almaktadır. Celepçilik % 25 ile ikinci sıradadır. İlçede tarım önemli bir geçim kaynağı olduğu için üçüncü sırayı % 15'le hububat ticareti almaktadır. Karapınar çoğunluğu büyük şehirlere olmak üzere canlı hayvan, hayvansal ürünler ile tarımsal ürünler pazarlamaktadır. Bunlar ilçenin gelir getiren en önemli kalemleri durumundadır. Sırasıyla diğer işyerleri; Hırdavat-Züccaciye-Sarraf (% 10), Toptan ve Perakende Bakkaliye (% 6), Akaryakıt Bayii (% 4), Elektrikli Ev Aletleri (% 2), İnşaat Malzemeleri (% 2), Mobilyacılık (%1),'tır. Ayrıca Ticaret Borsası da ilçede ticari aktivitelerin artmasını sağlayan önemli bir kuruluştur.

İlçe genelindeki ticari aktivite zamana ve mekana bağlı değişimler göstermektedir. Cuma Günleri ilçe pazarı kurulduğu için Karapınar'ın bütün köylerinden, çevre ilçe ve köylerinden çok sayıda nüfus şehir merkezine gelmektedir. Köylüler hem haftalık ihtiyaçlarını karşılamakta, ticari bağlantılar yapmakta ve hem de acil olmayan sağlık meselelerini, idari işlemlerini çözümlemektedir.

2.2.2.2.1.1.4. Sağlık Fonksiyonu

Karapınar Şehri'nde sağlık hizmetleri, 1 Devlet Hastanesi, 2 Sağlık Ocağı tarafından yürütülmektedir.

Bu sağlık kurumları içerisinde en önemlisi, 50 yatak kapasiteli Karapınar Devlet Hastanesi'dir. Bünyesinde (2) Genel Cerrahi Uzmanı, (2) Dahiliye Uzmanı, (2) Dış Hekimi, (11) Pratisyen Doktor, (5) Hemşire, (5) Ebe, (6) Laboratuvar Teknisyeni, (4) Röntgen Teknisyeni, (5) Anestezi Teknisyeni, (8) Sağlık Memuru , (1) Şef, (4) Memur, (1) Teknisyen, (1) Teknisyen Yardımcısı, (1) Anbar memuru, (2) Şoför, (5) Hizmetli, olmak üzere (65) personel mevcuttur. Ayrıca Acil 112 kurtarma servisi B tipi olarak Devlet Hastanesi bünyesinde hizmet vermektedir.

Bunun dışında Göz Hastalıkları Uzmanı, Kadın Doğum Uzmanı, Çocuk Hastalıkları Uzmanı, Ortopedi, Nöroloji, KBB Uzmanı ile Eczacı, Ebe ve Hemşire ihtiyacı vardır.

Karapınar Şehri'nde Devlet Hastanesi dışında 2 tane de sağlık ocağı bulunmaktadır. Bu sağlık ocaklarında doktor mevcuttur. Ayrıca 2005 tarihinde açılan Özel Pınar Tıp Merkezi ilçedeki sağlık kuruluşlarındadır.

Karapınar Şehri'nde bulunan sağlık kuruluşları halkın ihtiyaçlarını karşılayacak durumdadır. Tedavisi yapılamayan hastalar, S.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesine sevk edilerek tedavisi burada yapılmaktadır.

2.2.2.2.1.1.5. Kültürel Fonksiyonlar

Karapınar Şehri'ndeki kültürel fonksiyonlar içerisinde eğitim kurumları başta gelir. Şehir merkezinde (15) İlköğretim okulu, (8) Lise, (1) Çıraklık Eğitim Merkezi birleşmesiyle METEM (Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi), (1) Halk Eğitim Merkezi, (4) Özel Öğretim Kurumu vardır.

Ayrıca Kayalı Kasabası'nda 1 adet Çok Programlı Lise, kasaba ve köylerimizde toplam 32 adet İlköğretim Okulu mevcuttur. Okulu kapalı olan köy ve yaylalardan 27 yerleşim merkezinden 6 merkeze toplam 980 öğrenci taşınmaktadır.

Karapınar'da Selçuk Üniversitesi'ne bağlı Karapınar Aydoğanlar Meslek Yüksek Okulu 28.09.1993 tarihinde eğitime başlamıştır. Şuanda Süt ve Süt Ürünleri, Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı ile Et Endüstrisi normal öğretim ve Et Endüstrisi 2. Öğretim olmak üzere 4 bölümü vardır. Karapınar Aydoğanlar Meslek Yüksek Okulu'nda toplam 292 öğrenci öğrenim görmektedir.

Karapınar'da 1 halk kütüphanesi, 1 tane de Meslek Yüksek Okulu'nun kütüphanesi olmak üzere iki tane kütüphane vardır. Bu kütüphanelerden öğrenciler rahatlıkla faydalanabilmektedir.

Karapınar'da Sinema ve Tiyatro imkanları yoktur. Zaman zaman turne kapsamında özel tiyatrolar oyun sergilemektedir.

2.2.2.2.1.1.6. Tarım Fonksiyonu

İlçemiz ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Karapınar Şehri'nde faal nüfus içerisinde 2 384 kişi tarımla uğraşmaktadır. % 36,4'lük bir orana sahip olan tarım fonksiyonu Karapınar ekonomisinde önemli bir paya sahiptir.

Karapınar İlçesi'nde, 1 911 844 dekar tarım arazisinin, yaklaşık 420 000 dekarlık bölümünde sulu tarım yapılabilmektedir. Bu oran arttığında ilçenin ekonomisine katkısı daha çok artacaktır.

İlçede yaklaşık 836 000 dekarlık sahada mera hayvancılığı yapılmaktadır. Özellikle küçükbaş hayvancılık yaygındır. Step bitki örtüsünün yaygın olması, küçükbaş hayvancılığın yapılmasında büyük etkiye sahiptir. Ayrıca su kaynaklarının da sınırlı olması da bir diğer etkidir. Küçükbaş hayvan sayısı 300 000 (değişken) iken büyükbaş hayvan sayısı 19 500 (değişken)'dir.

Karapınar Şehri'nde, hayvancılık faaliyetleri daha önceki yıllara oranla azalmıştır. Günümüzde şehir yaşamının gereği olarak tarımla uğraşan aileler, hayvancılığı yavaş yavaş azaltmıştır.

2.2.2.2.1.1.7. Sanayi Fonksiyonu

Karapınar Şehri'nde sanayi sektörü fonksiyonu % 16,8'lik oranla Hizmet ve Tarım sektöründen sonra üçüncü sırayı almaktadır. Sanayi tesisleri küçük atölyeler şeklindedir. Sanayi gelişmemiştir. Mevcut sanayi tesisleri daha çok tarıma dayalı sanayi kuruluşlarıdır.

İlçede Süt mamulleri, Yem, Karasör, Tuğla-Briket imalathaneleri mevcuttur. Ayrıca tekstil ve et entegre tesisleri bulunmaktadır. Sanayinin gelişme eğilimi göstermesiyle, ilçede organize sanayi çalışmaları başlatılmıştır.

2.2.2.2.3 Yerleşmede Mesken Tipleri

2.2.2.2.3.1. Köy Meskenleri

Araştırma sahasındaki, köy meskenleri üzerinde, coğrafi faktörler ile insanların sosyo-ekonomik etkileri görülmektedir. Kırsal yerleşmede kullanılan yapı malzemesi, tabii çevre şartlarıyla yakından ilgilidir. Nitekim, ilçede kerpiç (toprak), taş ve kerpiçle taşın yarı yarıya kullanıldığı meskenler çoğunluktadır. Karacadağ civarındaki kırsal alanlarda

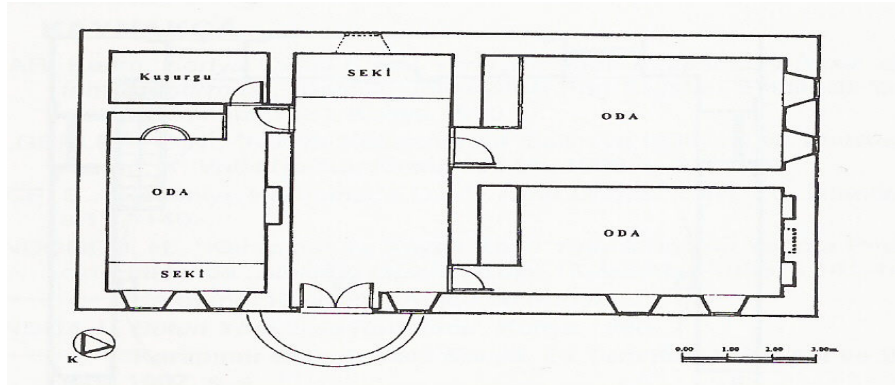
volkanik taşlardan hatta Karapınar ilçe merkezindeki evlerin bir kısmında volkanik cüruftan yapılmış tuğlalardan faydalandığı görülür (Gümüštepe, F., 1992, s.115-128).

Karapınar ve çevresinde en yaygın kırsal mesken tipleri arasında kerpiç meskenler dikkati çekmektedir. Kerpiç konutlu köylerimizin, sayı ve oranca bu ölçüde yaygın olması, kuşkusuz coğrafi çevrenin sağladığı doğal yapı gerecinin konutlara yansımış olmasından başka bir şey değildir. Kırsal bölgelerde mesken yapmak için çevreden sağlanan en ucuz ve en bol malzeme, kerpiç toprağıdır. Tahıl tarımından dolayı, katkı maddesi olarak kullanılacak samanda boldur. Bunlar kerpiç mesken yapımını teşvik etmiştir. Ayrıca ailelerin ekonomik ve kültürel seviyeleri de mesken tipi üzerinde oldukça etkilidir (Doğanay, H., 1994).

Taş evlerde Karapınar’da yaygın sayılır. Şehre 1-2 km uzaklıktaki taş ocaklarından elde edilen taşlar mesken yapımında kullanılmaktadır.

Araştırma sahasında bulunan 19 köy yerleşmesinin 17’sinde evler kerpiçtir. Oymalı ve Yeşilyurt (B)’ta ise evler taş malzemeden yapılmıştır. Bunda köyün kurulmuş olduğu yerin önemi büyüktür. Karacadağ’ın sırt ve etek kesiminde bulunan iki köy yerleşmesinde meskenler taştan yapılmıştır. Bunların dışında araştırma sahasındaki dini yapıların hepsi daha sağlam olmaları için taştan yapılmışlardır. Ancak bazı köylerde sonradan yapılan evler betonarmedir. Ekonomik duruma bağlı olarak evlerin yapı malzemesi iyileşmektedir.

Köylerde evler genellikle tek katlıdır. Bazı çift katlı evlere de rastlanmaktadır. Köyde uğraşılan ekonomik faaliyete bağlı olarak eklentilerde değişmektedir. Bir duvar ile çevrilmiş avlu içerisindeki tek katlı evlerin üzeri çalı ve saz ile örtülmüştür. Eve ilk girilen yer hol (mabeyin)’dür. Odalar mabeyine açılmaktadır. Güney-Kuzey doğrultusundaki mabeynin doğusunda iki batısında bir oda vardır. Kuzeybatı köşede bir sandık odası (Guşurğu) yer alır. Odalardan biri mutfak ve kiler olarak kullanılır. Ahır ve samanlık gibi eklentiler ise evin yanına yapılır. Evin büyüklüğüne göre oda sayısı fazlalaşabilir (Şekil 20).

Şekil 20. Karapınar Köylerinde Mesken Planı (Reşadiye Mahallesi).

2.2.2.2.3.2. Şehir Meskenleri

Araştırma sahasında ilçe merkezinde yer alan evlerin özellik olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Daha eski yapıların olduğu yerlerde konutlar; yığma taş ve kerpiç olarak yapılmaktadır. Pencere ısı izolasyonunu sağlamak için küçük ve çift camlı yapılmaktadır.

İlçe merkezinde betonarme binalarda son yıllarda artış görülmektedir. Özellikle yapı kooperatiflerinin kurulması ile daha sağlıklı konut üretimine başlanmıştır. Genel olarak merkezde bulunan binalar 5, 3 veya 2 katlıdır. Genelde 2 oda, 1 salon şeklinde inşa edilmiş daireler mevcuttur. Kenar mahallelere doğru gittiğimizde tek katlı evlerin daha yaygın olduğu görülmektedir. Buralardaki evler kırsal yerleşmelerde ki evlere görünüm olarak oldukça benzer.

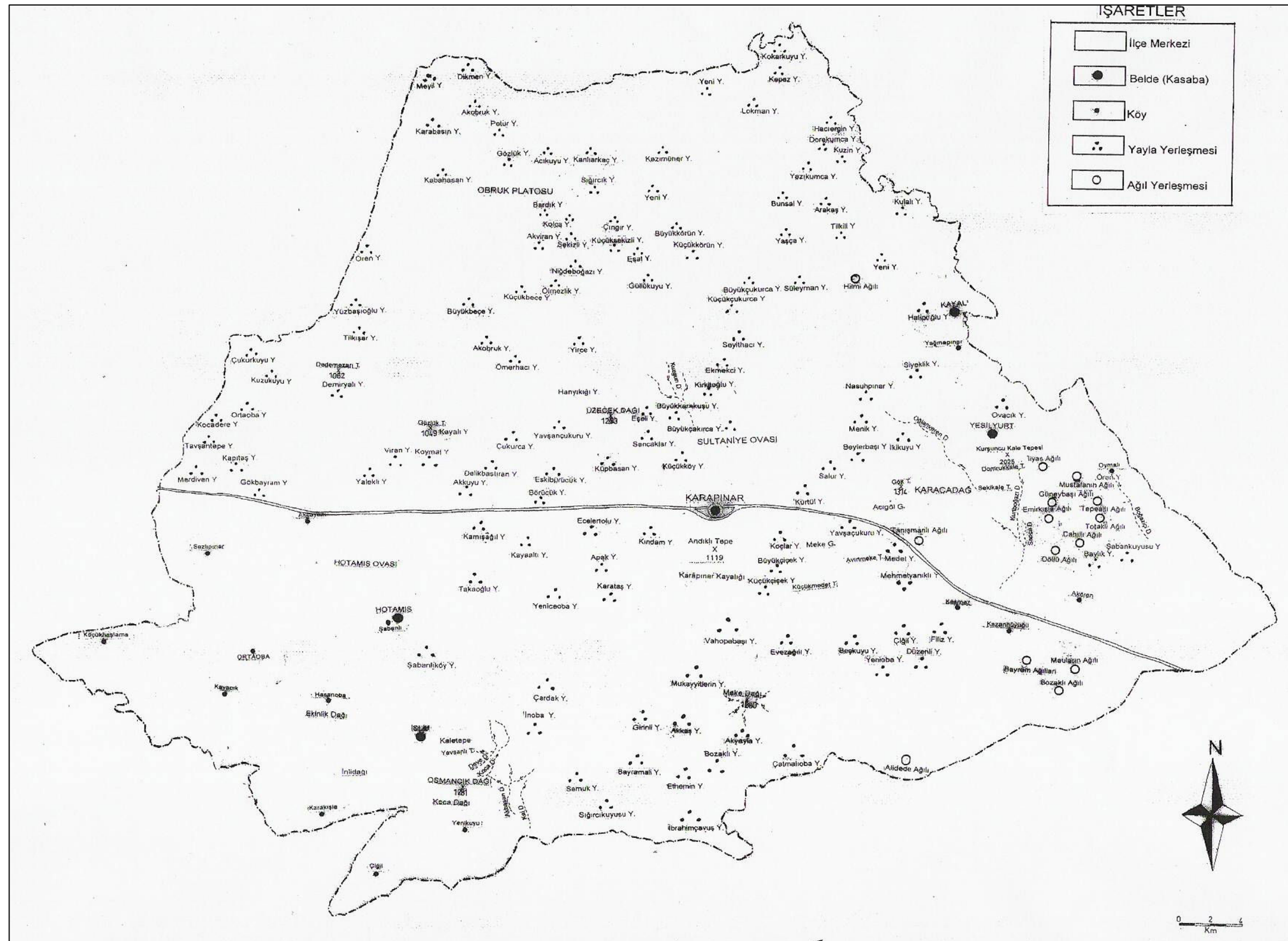
2.2.2.2.4. Yerleşmelerin Eski ve Yeni Adları

Yerleşmelerin adları genel olarak bulunmuş olduğu sahanın coğrafi özellikleri hakkında bilgi verir. Özellikle eskiden yerleşmenin bulunduğu yerdeki en önemli özelliğe göre isim verilirdi. Buda bize o yerin geçmişteki durumu ile ilgili doğru bilgiler verir.

Örneğin “Pınarbaşı” denilen yerden çıkan, Karasu kaynağından Karapınar bu günkü ismini almıştır. Daha önceki ismi olan Sultaniye’de yine bu saha ile ilgili bilgi vermektedir, çünkü bu alanda Sultan Selim pek çok eser yaptırmıştır. Bu eserler görülünce buraya “Sultaniye” ismi verilmiştir.

Araştırma sahasındaki köy yerleşmelerinin adlarını incelediğimiz zaman bazı köy yerleşmelerinin geçmişte aldıkları isimlerinin zamanla değiştiğini görüyoruz.

Köy yerleşmelerinin isimleri genellikle o yörenin coğrafi özelliklerine uygun olarak verilmiştir. Örneğin; Sazlıpınar’da çıkan su kaynağının etrafında sazlıklar yetiştiği için bu isimle anılmaya başlanmıştır. Yeşilyurt (B)’un bu ismi almasında etrafına göre daha yüksekte bulunan Karacadağ vadi sırtında kurulması ve yağışın daha fazla olmasından dolayı, yeşil olması etkili olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

3.1. Tarım

3.1.1. Genel Bakış

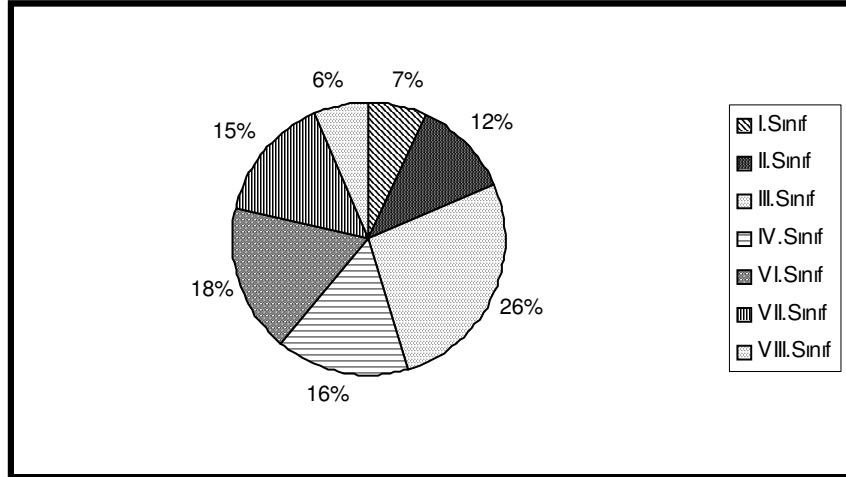
Karapınar ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ekilebilir arazinin geniş olmasına rağmen miras yolu ile parçalanması, sulu tarımın yeterince yapılamayışı ve toprakların verimsiz olması gibi sebeplerle verim oldukça düşüktür.

Araştırma sahasında arazinin verimlilik durumunu incelediğimizde, sahanın % 38,7'sini (97 157 ha.) tarıma uygun olmayan VI, VII ve VIII. sınıf arazilerden oluştuğunu görüyoruz (Tablo 33, Şekil 22).

Tablo 33. Karapınar'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı (2004)

Tarıma Elverişlilik Derecesine Göre Toprak Sınıfları	Yüzölçümü (Hektar)	% 'si
I.Sınıf	17 253	6,9
II.Sınıf	29 318	11,7
III.Sınıf	66 498	26,6
IV.Sınıf	39 568	15,8
V.Sınıf	----	----
VI.Sınıf	43 894	17,5
VII.Sınıf	37 398	14,9
VIII.Sınıf	15 865	6,3
Toplam	249 794	100,0

Kaynak; Konya Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü (2005)

Şekil 23. Karapınar'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılımı (2004)

Şekil 22. Karapınar'da Arazinin Verimlilik Sınıflarına Göre Dağılışı (2004)

Tarıma uygun olan I. II. III. ve IV. sınıf araziler, sahanın % 61'ini (152 637 ha.) oluşturur. Bu sonuçlara bakılarak tarıma uygun olan arazinin, tarıma uygun olmayan araziden daha fazla olduğu görülmektedir. (Tablo 33, Şekil 22).

Karapınar’da arazi kullanım şekline baktığımızda; mera arazisinin % 46,8’lik (116 864 ha.) oranla en fazla alana sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırayla % 44,2’lik (110 365 ha.) oranla tarım alanları izler. Diğer arazilerin oranları sırasıyla şöyledir; % 2,7’lik (6 640 ha.) oranla çayır arazisi, % 1’lik (2 616 ha.) oranla fundalık arazi, % 1,7’lik (1 831 ha.) oranla yerleşim alanları, % 4,9’luk (12 315 ha.) oranla su yüzeyi, ve diğerleri % 0,9 (2 163 ha.) (Tablo 34).

Tablo 34. Karapınar’da Arazi Kullanım Şekli (2004)

Kullanım Durumu	Alanı (ha)	%’si
Kuru tarım (Nadas)	85 528	34,2
Sulu Tarım	20 651	8,3
Yetersiz Sulu Tarım	3 748	1,5
Bağ (kuru)	230	0,09
Bahçe (kuru)	-	-
Bahçe (sulu)	208	0,08
Çayır Arazisi	6 640	2,7
Mera Arazisi	116 864	46,8
Orman Arazisi	-	-
Fundalık Arazisi	2 616	1,0
Yerleşim Alanı (yoğun)	1 387	0,5
Yerleşim Alanı (Az yoğun)	444	1,2
Sanayi Alanı	-	-
Diğer	2 163	0,9
Su Yüzeyi	12 315	4,9
TOPLAM	249 794	100,0

Kaynak: Konya Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü, (2005)

Araştırma sahasında Karacadağ ve Üzecek Dağı’ndan başka büyük bir engebe yoktur. Arazinin büyük bir kısmı düz ova ve dalgalı bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla tarla tarımını etkileyecek olumsuz fiziki koşullar yoktur. Burada buğday, arpa, şeker pancarı, yulaf ve çavdar en fazla yetiştirilen tahıl ürünlerdir. Bunların yanı sıra fasulye, nohut, yeşil mercimek tarımı da yapılmaktadır. Tarıma uygun olmayan yerlerde ise meralarda hayvancılık yapılmaktadır. İlçe’de köy yerleşmeleri daha çok güney kesimde yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla bu kesimlerde tarım daha yoğun yapılmaktadır. Araştırma sahasının kuzeyi tarım için müsait değildir.

Araştırma sahasındaki 1 911 844 dekar tarım arazisinin yaklaşık 410 000 dekarı kooperatiflere ve özel şahıslara ait kuyulardan sulanmaktadır. Devlet Su İşleri sorumluluğunda 30 adet sulama kooperatifi bünyesinde mevcut 499 kuyudan 249 000 dekar arazi, özel şahıslara ait 3 000 civarında kuyudan 171 000 dekar arazi olmak üzere kooperatif ve özel şahıs kuyuları ile toplam 420 000 dekar arazi sulanmaktadır. Ayrıca 1.000.000 dekar arazi sulanabilir özellikte olup sulamayı beklemektedir. Yaklaşık 244.000

dekar arazi de sulanamaz özelliktedir. Her yıl ekilebilen alanların yaklaşık 600.000 dekarı nadasa bırakılmaktadır (Konya İl Valiliği, İl Plan. ve Koord. Müd., 2005).

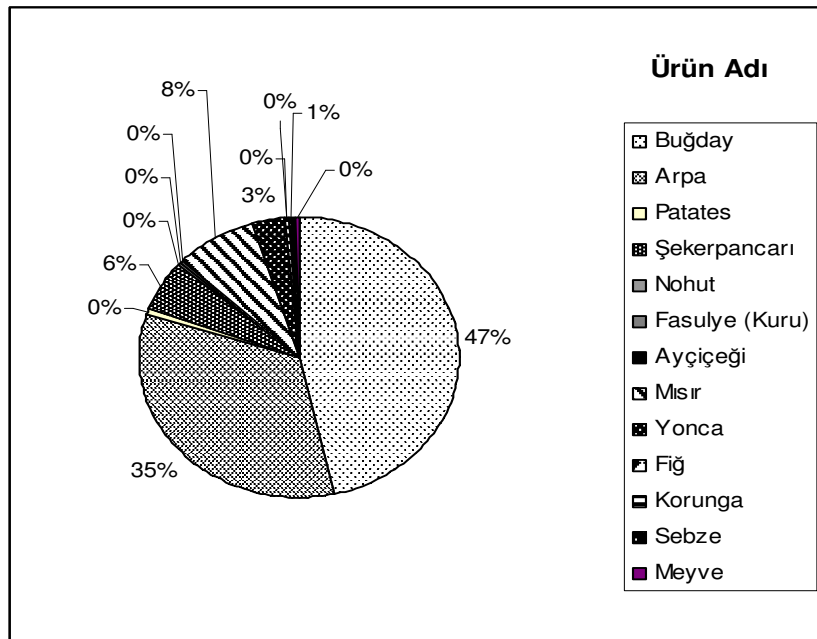
3.1.2. Araziden Yararlanma Durumu

Araştırma sahasındaki tarım alanlarının % 87,7'si (76 000 ha.) tahıllara; 13,9'u (12 070 ha.) endüstri bitkilerine; % 1,3'ü (1 148 ha.) sebze ve meyvelere; % 3,6'sı (3 192 ha.) yem bitkilerine ayrılmıştır. Tarım ürünleri içersinde % 46,3'lük (40 000 ha.) payla en çok buğday yetiştirilir. Bunu % 33,6'lık (29 000 ha.) payla arpa izler. Endüstri bitkilerinden mısır % 8,1'lik (7 000 ha.) payla üçüncü sırada yer alır (Tablo 35, Şekil 23).

Tablo 35. Karapınar'da Ekili – Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2005)

Ürün Adı	Alanı (ha)	%'si
Buğday	40 000	46,3
Arpa	29 000	33,6
Patates	400	0,4
Şekerpancarı	5 060	5,8
Nohut	400	0,4
Fasulye (Kuru)	400	0,4
Ayçiçeği	10	0,01
Mısır	7 000	8,1
Yonca	3 000	3,4
Fiğ	32	0,03
Korunga	160	0,18
Sebze	828	0,9
Meyve	320	0,3
TOPLAM	86 610	100,0

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

Şekil 23. Karapınar'da Ekili – Dikili Alanların Ürünlere Göre Dağılımı (2005)

3.1.3. Başlıca Tarım Ürünleri

3.1.3.1. Tahıllar

Karapınar, İç Anadolu Bölgesi'nde en az yağış alan kuşak üzerindedir. Dolayısıyla sulama problemi olan bir sahadır. Sulanamayan alanlarda tahıl tarımı, sulanabilen alanlarda ise şekerpancarı ve fasulye ekimi yapılmaktadır. İklim şartlarından dolayı yöre halkı genelde toprağı 1 yıl nadasa bırakmaktadır. Dolayısıyla iki yılda ancak bir kez ürün alınmaktadır. 2005 yılı verilerine göre 76 000 ha'lık alanda hububat ekilmiştir. Araştırma sahasında tahıl tarımına ayrılan arazinin, toplam tarım arazisi içindeki payı % 87,7'dir (Tablo 36).

Tablo 36. Karapınar'da Tahıl Ürünlerinin Ekim Alanları ve Üretiminin Yıllara Göre Değişimi (1998 – 2005)

Ürün Adı	1998		2000		2002		2005	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Buğday	37 000	77 259	33 000	54 000	30 500	78 750	40 000	103 200
Arpa	39 500	93 381	48 000	102 500	38 500	89 000	29 000	58 850
Nohut	250	200	300	240	1 200	960	400	400
Fasulye (kuru)	550	770	1 040	800	1 800	3 060	400	680
Mısır*	0	0	300	9 000	1 100	24 000	7 000	111 000

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006 * Mısır hem tahıllarda hem de endüstri bitkilerinde gösterilmiştir.

Tahıl üretimi yıllar arasında farklılık göstermektedir. Buğday'ın, 1998 yılında ekim alanı 37 000 ha., üretimi 77 259 ton; 2000 yılında ekim alanı 33 000 ha., üretimi 54 000 ton; 2002 yılında ekim alanı 30 500 ha., üretimi 78 750 ton; 2005 yılında ekim alanı 40 000 ha., üretimi 103 200 ton'dur (Tablo 36). Görüldüğü gibi buğday ekim alanı 1998-2002 yılları arasında azalsa bile üretim düşmemiş aksine yükselmiştir. 2002 yılında daha önceki yıllara göre daha dar alana ekilmesine rağmen üretim en fazla olmuştur. 2005 yılında ise en geniş alana buğday ekilmiş ve üretim en yüksek rakama ulaşmıştır. Bunda tarımda uygulanan metotların modernleşmesi ve tohum ıslahının büyük etkisi vardır.

Arpa'nın 1998 yılında ekim alanı 39 500 ha., üretimi 93 381 ton; 2000 yılında ekim alanı 48 000 ha., üretimi 102 500 ton; 2002 yılında ekim alanı 38 500 ha., üretimi 89 000 ton; 2005 yılında ekim alanı 29 000 ha., üretimi 58 850 ton'dur. Arpa ekim alanı ise 2000 yılından itibaren azalma göstermiştir. Üretimde de bir azalma olduğu gözlenmektedir. Bunda, daha önce arpa ekim sahalarının sulama koşullarının iyileşmesine bağlı olarak buğday ekim sahasına dönüşmesi en önemli etkindir (Tablo 36).

Tahıl ürünleri içerisinde mısırın üretimi de yıllar itibariyle artış göstermektedir. Mısır'ın 2000 yılında ekim alanı, 300 ha., üretimi 9 000 ton iken, 2005 yılında ekim alanı 7 000 ha., üretimi 111 000 ton olmuştur (Tablo 36).

Tahıllarda ekili alan miktarı olarak en geniş alanı 1998, 2000, 2002 yıllarında arpa kaplar. Arpa, buğdaya göre daha az masraflıdır ve kuraklık şartlarına daha dayanıklıdır.

Ayrıca zararlısının az olması ve hayvan yemi olarakta kullanılması daha geniş alanlara ekilmesindeki en önemli etkidir. 2005 yılında bu oran değişmiş ve buğday daha geniş alana ekilmektedir.

3.1.3.2. Endüstri Bitkileri

Araştırma sahasında tarım alanlarının % 13,9'u (12 070 ha) endüstri bitkilerine ayrılmıştır. Endüstri bitkileri içinde ekim alanı ve üretim bakımından ilk sırayı şekerpancarı almaktadır. Ekim alanına baktığımızda 1998 yılında 7 600 ha. ve üretim miktarının 304 000 ton olduğu görülmektedir. 2000 yılında ekim alanı 5 507 hektar'a düşmüş ve daha sonraki yıllarda da biraz azalma göstermiştir. 2005 yılında ise ekim alanı 5 066 ha., üretim miktarı ise 176 884 ton olduğu görülmektedir (Tablo 37).

Yörede yapılan büyükbaş hayvancılık için şekerpancarının posası oldukça gerekli bir tarım ürünüdür. Bu yüzden sulanabilen sahalarda öncelikli olarak şekerpancarı ekimi yapılmaktadır. Ancak Karapınar'da şeker fabrikasının olmaması üretimi olumsuz etkilemektedir.

Endüstri bitkilerinden bir diğeri olan ayçiçeğinin 2005 yılında 10 ha.'lık alanda ekimi yapılmış ve 23 ton üretim sağlanmıştır. Bundan önceki senelerde ekimin yapılmadığı görülmektedir (Tablo 37).

Tablo 37. Karapınar'da Endüstri Bitkilerinin Ekim Alanları ve Üretim Yıllarına Göre Değişimi (1998 – 2005)

Ürün Adı	1998		2000		2002		2005	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Şekerpancarı	7 600	304 000	5 507	220 280	5 925	237 000	5 066	176 884
Mısır	0	0	300	9 000	1 100	24 000	7 000	111 000
Ayçiçeği	0	0	0	0	0	0	10	23

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

3.1.3.3. Yem Bitkileri

Araştırma sahasında yer alan yem bitkilerinin toplam tarım alanları içindeki payı % 3,68 (3 192 ha.)'dır. Yörede en fazla yonca (3 000 ha.) % 3,51'lik oranı ile ilk sırada yer alır. Korunga ise % 0,18'lik (160 ha.) oranla ikinci sırada yer alır. Fiğ ise 32 ha.'lık alanda (% 0,03) ekilmiştir. Araştırma sahasında yem bitkileri hayvancılık faaliyetinin gelişmesine bağlı olarak önem kazanmıştır.

3.1.3.4. Sebzecilik

Karapınar, İç Anadolu Bölgesi'nde karasal iklimin görüldüğü ve yağış miktarı bakımından en kurak yerler arsındadır. Tarımda sulama problemi bulunmaktadır. Tarımda sulama problemi araştırma sahasının en büyük problemidir. Oysa sebze üretimi için

öncelikle sıcaklık ve sulama gereklidir. Sıcaklık koşulları yeterli olmasına rağmen sulama problemi sebze üretiminin çok az olmasına sebep olmuştur. Yörede sebze üretimi İlçenin ihtiyacını karşılayamamaktadır.

Araştırma sahasında en fazla üretilen sebze domatestir. Bundan sonra kavun ve karpuz yetiştiriciliği gelmektedir. Bunları sırasıyla izleyen ürünler ise; bal kabağı, taze fasulye, hıyar, sarımsak, pırasa, biber, soğan (taze) ve ıspanaktır. Bu ürünler geçmişten günümüze kadar sürekli üretimi yapılan sebzelerdir (Tablo 38).

Sebze üretiminde sadece bazı yıllarda üretim yapılmış ancak artık yetiştirilmeyen sebzelerde vardır. Örneğin; kabak (çerezlik), soğan (kuru) ve mantar (kültür).

2005 yılı verilerine göre o yıl üretimi artık yapılmayan sebzeler ise maydanoz, sakız kabağı, patlıcan ve havuçtur.

Araştırma sahasında 2005 verilerine göre; 828 ha.'lık alanda ekimi yapılan ekimi yapılan sebzelerden toplam 16 405 ton üretim elde edilmiştir. Genel olarak baktığımızda geçmiş yıllardan günümüze sebze ekim alanı fazla genişlememesine rağmen üretim miktarının arttığı görülmektedir (Tablo 38).

Tablo 38. Karapınar'da Bazı Sebze Türlerinin Ekiliş Alanları ve Üretim Yıllarına Göre Dağılımı (1998 – 2005)

Ürün Adı	1998		2000		2002		2005	
	Ekilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)
Ispanak	3	15	4	24	5	35	3	21
Pırasa	4	40	5	50	6	60	4	40
Maydanoz	1	1	1	5	1	1	-	-
Sakız Kabağı	1	7	1	7	1	5	-	-
Bal Kabağı	1	25	1	25	17	510	10	300
Kabak (Çerezlik)	-	-	-	-	10	20	-	-
Hıyar	2	16	2	30	4	60	4	60
Patlıcan	2	20	2	30	2	30	-	-
Domates	95	2 090	160	4 000	180	4 500	300	9 000
Biber (Sivri Çarliston)	6	90	20	300	25	45	20	36
Karpuz	85	1 445	80	1 600	55	1 100	70	2 800
Kavun	456	4 560	450	4 050	360	3 600	400	4 000
Fasulye (Taze)	50	350	50	350	40	300	10	70
Sarımsak (Kuru)	-	-	-	-	-	-	5	50
Soğan (Taze)	2	10	2	10	3	15	2	28
Soğan (Kuru)	-	-	-	-	30	450	-	-
Havuç	2	40	3	60	1	15	-	-
Mantar (Kültür)	-	-	-	-	0	15	-	-
Toplam	710	8 709	781	10 541	740	10 761	828	16 405

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

3.1.3.5. Meyvecilik

Araştırma sahası karasal iklim şartlarının hakim olduğu bir alan olduğu için çok çeşitli meyvelerin yetişmesine imkan vermemektedir. Özellikle kış soğuklarına ve yaz sıcaklığına dayanabilecek meyve ağaçları geniş alan kaplamaktadır. Ekim alanında en fazla yetiştirilen meyve 124 ha.'lık alanla elma, en az olanı ise 3 tonluk üretimle ayvadır. Elma, armut, kayısı, üzüm, kiraz ve vişne 2005 yılı verilerine göre üretimi 100 tonun üzerindeki meyvelerdir. Ayva ve şeftali en az üretime sahip olan meyvelerdir. Erik, badem ve ceviz diğer yetiştirilen meyvelerdir.

2002 yılına baktığımızda elma, kayısı, kiraz, vişne gibi meyvelerin ekim alanlarının oldukça fazla arttığı görülmektedir. Özellikle erozyonu önleme sahası çevresinde yer altı suyunun çıkarıldığı yerlerde meyve bahçelerinin alanı oldukça genişlemiştir. Böylece hem görünüm olarak güzel, hem de meyve üretimi bakımından ilçenin ihtiyacını karşılayacak seviyeye gelinmiştir.

2005 yılı itibarıyla en fazla üretimi yapılan meyve elmadır (620 ton). Bunu sırasıyla kayısı (302 ton), armut (291 ton), kiraz (201 ton), üzüm (140 ton), vişne (110 ton), erik (39 ton), badem (23 ton), ceviz (10 ton), şeftali (5 ton) ve ayva (3 ton) izler (Tablo 39).

Tablo 39. Karapınar'da Meyve Türlerine Göre Ağaç Sayısı ve Üretim Miktarlarının Yıllara Göre Değişimi (1998 – 2005)

Meyve Türü	1998		2000		2002		2005	
	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
Armut	34	300	34	301	34	333	34	291
Ayva	-	1	-	3	-	3	-	3
Elma	97	1 186	80	882	135	487	124	620
Erik	-	3	-	3	-	18	-	39
Kayısı	44	106	44	248	104	250	104	302
Kiraz	21	186	21	208	21	216	21	201
Şeftali	5	32	5	41	5	52	-	5
Vişne	7	77	7	141	7	123	7	110
Badem	-	-	-	-	-	-	5	23
Ceviz	-	1	-	1	25	1	25	10
Dut	-	-	-	-	-	-	-	-
Üzüm	-	805	-	520	-	260	-	140
Toplam	208	2 697	191	2 348	331	1 743	320	1 744

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

3.2. Hayvancılık

3.2.1. Genel Bakış

Hayvancılık, ilçemizde mera sahasının geniş olmasından dolayı ailelerin temel geçim kaynaklarından biri olmuştur. Tarla tarımından sonra ikinci gelir kaynağı hayvancılık ve hayvan ürünleridir.

Karapınar'da geçmişten günümüze gelene kadar hayvancılıkta önemli değişimler olmuştur. 1950–1970 yılları arasında hayvancılık küçükbaş besi hayvancılığı şeklinde yapılmıştır. O yıllarda günde yaklaşık 2 000 baş küçükbaş besi hayvanının ilçe dışına satıldığı belirtilmektedir. 1950'li yıllarda 8-10 milyon olan küçükbaş hayvan sayısı günümüzde yaklaşık 200 bin civarına düşmüştür.

Küçükbaş hayvan sayısının düşmesinde mera kalitesinin düşmesi ve 1971 yılında toprak komisyonunun toprak dağıtmasının rolü büyüktür. Buna bağlı olarak 1975 yılından sonra büyükbaş besi hayvancılığı yaygınlaşmaya başlamış, şeker şirketi de faizsiz sözleşmeli besicilik yaptırarak hayvan yetiştiriciliğini teşvik etmiştir (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Karapınar İlçe Müdürlüğü, 2005).

Daha sonraki yıllarda özellikle 1980'li yılların ikinci yarısından sonra küçükbaş damızlık-besi, büyükbaş damızlık-besi hayvancılığı yapılmaya başlanmıştır. Geçen zaman içerisinde meraların kalitesinin iyice düşmesi çiftçilerin damızlık büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönlendirmiştir. 1990'lı yıllardan sonra büyükbaş hayvan sayısında önemli artışlar olmuş gerek çiftçilerimizin bilinçlendirilmesi, gerekse Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri aracılığıyla kültür ırkı damızlık sığırlarda önemli artışlar olmuştur. Verimi düşük yerli ırklar ise elden çıkarılmıştır (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Karapınar İlçe Müdürlüğü, 2005).

Araştırma sahasında meraların kalitesinin düşmesi, çiftçilerimizi yem bitkisi üretimine teşvik etmiştir. 1960'lı yıllarda yem bitkisi (yonca) ekilmeye başlanmış, ancak sulanabilir arazinin az olmasından dolayı üretim istenen seviyeye ulaşmamıştır.

İlçede hayvancılık istenen seviyede değildir. Özellikle meraların yetersiz olması, yem bitkilerinin yetersiz olması, bakım ve beslemede hataların olması, İlçede et ürünleri üreten bir işletmenin olmaması, süt ve süt ürünleri üreten mandıraların yetersiz olması hayvancılıktan elde edilen geliri önemli ölçüde azaltmaktadır.

3.2.2. Küçükbaş Hayvancılık

Araştırma sahasında 2005 verilerine göre, 213 235 baş küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Küçükbaş hayvanların % 98,4'ünü (209 993 baş) koyunlar, % 1,5'ünü (3 242 baş) keçiler oluşturur.

Keçi, beslemesi daha masrafsız bir hayvan türüdür. Ancak 1958'den günümüze kadar sayı olarak oldukça azalmıştır. Kıl keçisi sayısı giderek düşmüştür. Tiftik keçisinden elde edilen ürünler ise daha değerli olduğu için giderek tiftik keçisi yetiştirmeye doğru bir kayma vardır.

Karasal iklim şartlarının hakim olduğu Karapınar'da küçükbaş hayvancılık çok eskiden beri insanların en önemli geçim kaynağı olmuştur. Ancak mera hayvancılığı şeklinde yapılan küçükbaş hayvancılık son yıllarda eski önemini yitirmiştir. Küçükbaş hayvan sayısının düşmesinde mera kalitesinin düşmesi ve 1971 yılında toprak komisyonunun toprak dağıtmasının rolü büyüktür. Meraların verimsizleşmesinden dolayı hayvanlar yaz ayında bile ot ihtiyacını karşılayamamaktadır.

Tablo 40. Karapınar'da Küçükbaş Hayvan Varlığının Türlerle Göre Dağılımı (1998 – 2005)

Hayvan Türü	1998	2000	2002	2004	2005
Koyun (Yerli+Diğer)	287 800	230 700	197 500	195 995	209 993
Keçi Toplam	8 540	4 010	3 250	3 695	3 242
TOPLAM	296 340	234 710	200 750	199 690	213 235

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

Karapınar'da geçmiş yıllara göre küçükbaş hayvan sayısında düşme olmuştur. 1998'de 287 800 olan koyun sayısı, 2000 yılında 230 700'e düşmüştür. 2002 yılında 197 500 iken 2004 yılında 195 995'e kadar düşmüştür. 2005 yılına baktığımızda 209 993'e yükselmiştir. 2005 yılındaki artışın genel düşüşü değiştirecek oranda olmadığı görülmektedir. Araştırma sahasında keçi sayısının da sürekli düştüğü görülmektedir. Yörede tiftik ve kıl keçisi beslenmektedir. Her iki tür de 1998 yılından 2005 yılına kadar sürekli azalmıştır. Keçi sayısı 1998 yılında 8 540 iken yarı yarıya azalarak 2000 yılında 4 010'a kadar düşmüştür. Daha sonraki yıllarda da sürekli azalmıştır. 2005 yılında keçi sayısı 3 242'ye düşmüştür (Tablo 40) .

3.2.3. Büyükbaş Hayvancılık

Araştırma sahamızda meraların kalitesinin düşmesi çiftçilerin damızlık büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönlendirmiştir. 1990'lı yıllardan sonra sayısı artmıştır. Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri aracılığıyla kültür ırkı damızlık sığırlarda önemli artışlar olmuş, verimi düşük yerli ırklarda ise azalma olmuştur.

Karapınar'da 2005 verilerine göre, saf kültür sığır 6 869 baş, kültür melezi sığır 3 209 baş ve yerli sığır 751 baş olmak üzere toplam 10 829 adet büyükbaş hayvan mevcuttur. Büyükbaş hayvan içerisinde saydığımız, genel olarak işgücünden yararlanmak amacıyla kullanılan tek tırnaklı (at, eşek, katır) hayvan sayısı ise 75 adettir.

Büyükbaş hayvan içerisinde en yüksek oran % 63,4 ile saf kültür sığırının, kültür melezi sığır % 29,6'lık oranla ikinci, % 6,9'luk oranı ile yerli sığır en az olan sığır türüdür.

Büyükbaş hayvancılık içinde yerli sığır sayısı 1998 yılında 4 120 iken verimi fazla olmadığı için 2000 yılında 700'e düşmüştür. Bunun yerine saf kültür sığırının sayısı artmıştır. 1998 yılında 3 400 olan saf kültür sığır, 2005 yılında 6 869'a kadar yükselmiştir. Kültür melezi sığır sayısı ise 2000-2002 yıllarında en fazla sayıda (6 700 baş) olan sığır türü olmuştur. Ancak son yıllarda sayısı azalarak 2005 yılında 3 209'a düşmüştür. Bunda saf kültür sığırından daha fazla ürün elde edilmesi etkili olmuştur (Tablo 41).

Tablo 41. Karapınar'da Büyükbaş Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (1998 – 2005)

Hayvan Türü	1998	2000	2002	2004	2005
Sığır (Saf kültür)	3 400	4 600	6 100	5 994	6 869
Sığır (Kültür melezi)	3 100	6 700	6 005	2 800	3 209
Sığır (Yerli+ diğer)	4 120	700	450	655	751
Büyükbaş Toplamı	10 620	12 000	12 555	9 449	10 829
At	1 210	170	230	25	25
Katır	-	-	-	-	-
Eşek	1 370	450	530	42	50
Tek Tırnaklı Toplamı	2 580	620	760	67	75

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

Büyükbaş hayvancılıkta iş gücünden yararlanmak amacıyla at, eşek ve katır yetiştirilmektedir. Bu hayvanlara genel olarak tek tırnaklılar denilmektedir. Tek tırnaklıların büyükbaş hayvanların içindeki payı, % 0,6 (75 baş)'dır. Tek tırnaklılar içerisinde atın payı, % 33,3 (25 baş) ve eşeğin payı ise % 66,6 (50baş)'dır (Tablo 41).

3.2.4. Kümes Hayvancılığı

Araştırma sahasında kümes hayvancılığında geçmişten günümüze doğru geldikçe gerileme olduğu görülmektedir. Zaten ilçede bu alanda kurulmuş herhangi bir işletme de yoktur. Köylerde ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve fazla olanları pazarda satmak amacıyla yapılan bir hayvancılık koludur.

Tablo 42. Karapınar’da Kümes Hayvancılığının Türlere Göre Dağılımı (2002 – 2005)

Hayvan Türü	2002	2003	2004	2005
Tavuk	25 000	25 750	9 850	9 850
�rdek	200	100	80	80
Kaz	2 000	1 800	1 200	120
Hindi	3 000	2 250	1 580	1 580
Toplam	30 200	29 900	12 710	11 630

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

Kümes hayvanları olarak tavuk, ördek, kaz ve hindi yetiştirilmektedir. Kümes hayvanlarının sayısı 2002 yılında 30 200 iken, 2003 yılında 29 900 olmuş, 2004 yılında 12 710’a inmiş, 2005 yılında ise 11 600 olmuştur. Kümes hayvanlarının yıllar arasında sayı olarak azalmasındaki en büyük sebep bazı yıllarda meydana gelen hastalıkların kümes hayvanları arasında çok çabuk yayılmasıdır.

2005 verilerine göre kümes hayvanları içersinde % 84,7’lik (9 850) oranla en çok tavuk yetiştirilir. Bunu sırasıyla % 13,6 (1 580) ile hindi, % 1,1’lik (120) oranla kaz, % 0,7’lik (80) oranla ördek izlemektedir (Tablo 42).

3.2.5. Arıcılık

Araştırma sahasında arıcılık faaliyeti 3 köyde yapılmaktadır. Yeni usul kovan sayısı 2001 yılında 11 iken, 2002 yılında 120, 2003’te 250 ve 2005’te ise 300’e çıkmıştır. Bununla birlikte bal miktarı da oldukça artmıştır. Bal miktarı ise 2001’de 2 750 kg iken, 2005’te 6000 kg olmuştur (Tablo 43).

Tablo 43. Karapınar’da Arıcılık Verileri (2001-2005)

.	2001	2002	2003	2005
Yeni Usul Kovan S.	11	120	250	300
Bal (kg)	2 750	3 000	5 000	6 000
Arıcılık Yapan Köy S.	3	3	3	3
Kovan Toplamı	110	120	250	300

Kaynak: Konya Tarım İl Müdürlüğü, 2006

3.2.6. Ormancılık

Araştırma sahası ormanlık arazinin en az olduğu yerler arasındadır. 2001 yılında 4 670 ha. olan orman alanı 2005 yılında da aynı miktardadır. Dolayısıyla ormanlık arazinin

genişlemediği görülmektedir. Sahada yapılan ağaçlandırma çalışmalarının sulamanın tam anlamıyla yapılamamasından dolayı ağaçların büyümeden kurummasına sebep olmaktadır.

3.5. Sanayi

Karapınar'da sanayi pek gelişmemiştir. İlçede 1980'li yıllardan sonra başlayan sulu tarım kısa dönemde önemli aşamalar kaydederek, tarıma dayalı sanayi anlayışı müteşebbislerin ilgisini çekmeye başlamıştır.

İlçe'de 1984 yılında fiili üretimine başlayan hayvan yemi imalinde Kar-Yem A.Ş. ürünlerinde S.S. Karapınar Tarımsal Kalkınma Kooperatifine ait fabrika ilk sanayi kuruluşlarıdır.

Bugün ilçede 20 ton/saat kapasiteli Kar – Yem fabrikası, 20 ton/saat kapasiteli Adana – Yem fabrikası, 7 ton/gün kapasiteli Meke-Süt Fabrikası, 15 ton/gün kapasiteli Rensan-Süt Fabrikası, 120 ton/gün kapasiteli Kemer Yatırım Beydere Un Fabrikası, 45 ton/gün kapasiteli Pınar Un Fabrikası (gayri faal), 3000 ton/gün kapasiteli Volkan Tuğla fabrikası, 2500 ton/gün kapasiteli Anıl Çamaşırları Fabrikası, 800 ton/gün kapasiteli Et Entegre tesisi sanayi tesisi olarak mevcuttur.

Bu tesislerimizden, Kar-Yem fabrikasında 29, Anıl Çamaşırları Fabrikasında 80, Beydere Un fabrikasında 37, Volkan tuğla fabrikasında 3, Adana-Yem fabrikasında 14, Et Entegre Tesisinde 185, Meke Süt Fabrikasında 4, Rensan Süt Fabrikasında 12 işçi çalışmaktadır (Konya Valiliği, İl Planlama Koordinasyon Müdürlüğü, 2004).

Sanayinin ilçede gelişme eğilimi göstermesi, ilçede 40'a yakın müteşebbisin bulunması ve çevre faktörlerinin olumlu gelişimi üzerine Organize Sanayi çalışmaları başlatılmıştır. Tarım aletlerine olan ilgiden dolayı 1969 yılından önce çarşı içerisinde ve sağlıksız yerlerde sanatlarını icra eden sanatkarları bir araya toplamak için Karapınar Belediyesi tarafından ilçenin doğusunda bulunan eski sanayi sitesi olarak adlandırılan yerin temeli atılarak 1973 yılında tamamlanmıştır. Bu sanayi sitesi de ihtiyaca cevap veremez hale gelince 1979 yılında Küçük Sanayi Yapı Kooperatifi kurularak çalışmalara başlanmış işyerleri 1990 yılında tamamlanarak ilçenin batı kısmında, Konya yolu üzerinde olan yeni sanayi sitesi ikinci bölüm inşaatı 60 işyeri olarak bitirilmiştir. Küçük sanayi sitesinde her türlü meslek dalında hizmet veren esnaf mevcuttur.

3.6. Ulaşım

Karapınar, Konya-Adana devlet karayolu üzerindedir. Karapınar'ın tarih boyunca İpek Yolu olarak adlandırılan en şanslı bir durak ve ikmal noktası olduğu bilinmektedir.

Karapınar İlçesi Konya üzerinden Isparta ve Afyon'a bağlantılıdır. Konya'yı Çukurova ve Amik ovaları ile Kahramanmaraş ve Gaziantep'e ulaştırır. İlçe, Konya'ya 98

km, Ankara'ya 335 km, Adana'ya 241 km, Mersin'e 236 km, Afyon'a 316 km, İstanbul'a 765 km ve Karaman'a 77 km mesafededir.

İlçede hava ve demiryolu bağlantısı yoktur. İlçeye bağlı köylerin yolları 3 grup üzerinde yoğunlaşmıştır. Bütün köyler ile ulaşım sağlanmaktadır. Köy yollarının tamamı asfalttır. Sayı olarak oldukça fazla olan yerleşim birimlerinden olan yayla yolları ise stabilize edilmiştir.

Karapınar şehir merkezinde ulaşım belediye otobüsleriyle sağlanmaktadır. Köylerden şehir merkezine ulaşım minibüslerle sağlanmaktadır. Elektriksiz ve yolu yetersiz köyümüz yoktur.

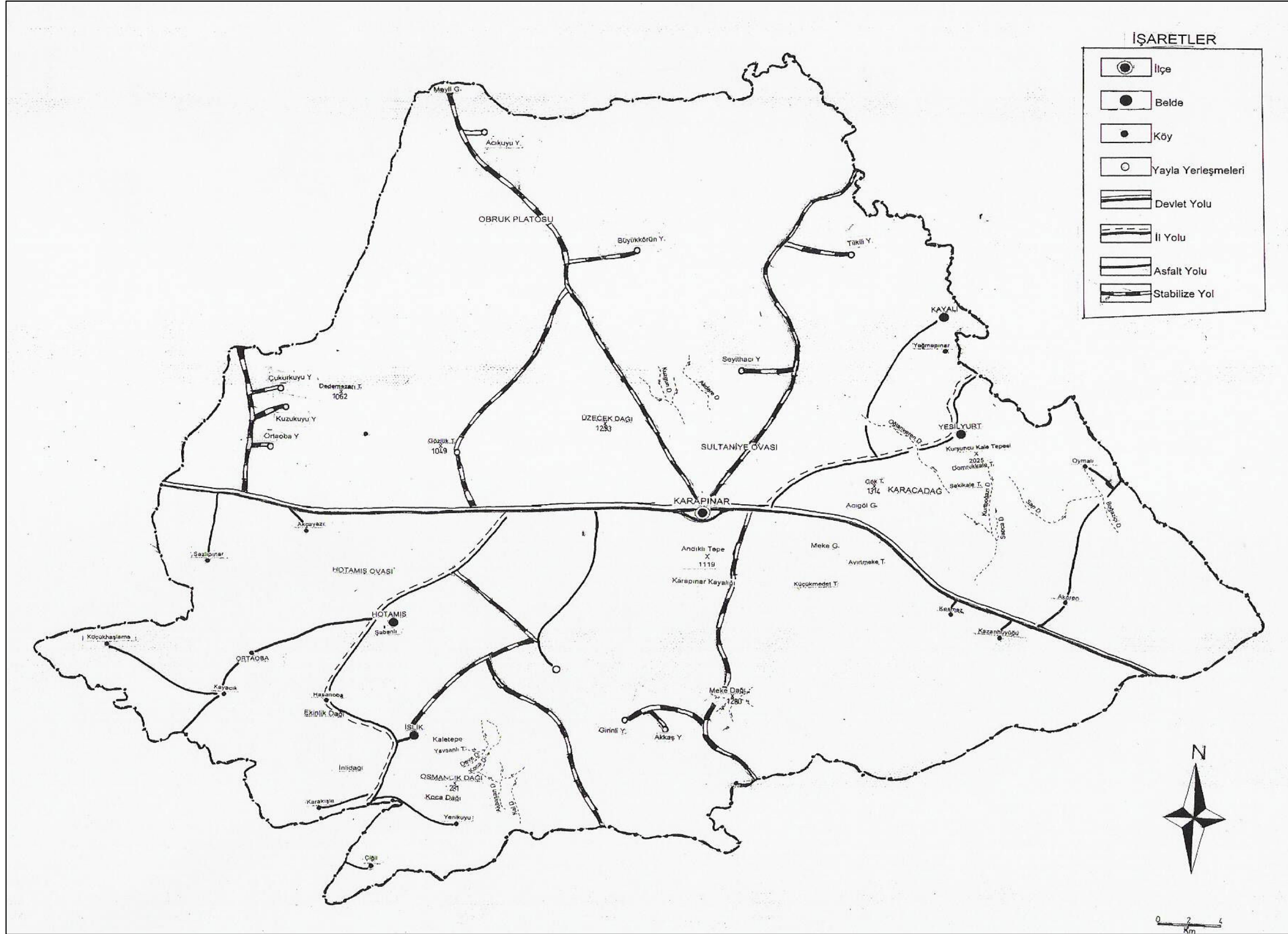
3.7. Ticaret

Karapınar ekonomisi genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İlçede ticaret pek canlı değildir. Ticarete celepcilik, nakliyecilik ve küçük sanayi kolları ilk sıralarda gelmektedir.

İlçede Şoför ve Nakliyeciler odasına kayıtlı 1 551 üye, Esnaf ve Sanatkarlar odasına kayıtlı 1 571 üye, Ticaret ve Sanayi odasına kayıtlı 457 üye bulunmaktadır.

İlçenin ekonomik özelliklerine bağlı olarak canlı hayvan ticareti, kamyon nakliyeciliği, karayolu ile şehirler arası yolcu taşımacılığı en önemli gelir getiren iş kollarıdır. İlçe'de küçük el sanatları yaygın değildir. Ancak çeyiz amaçlı halı, kilim, yastık, yolluk v.b. dokumacılık yapılmaktadır.

İlçe genelindeki ticari canlılık Cuma günü kurulan pazarın etkisiyle kendisini göstermektedir. Buraya gelen çevredeki köylüler gerek kendi ürünlerini satarak gerekse de ihtiyaçlarını alarak ticaretin canlanmasında etkiye bulunurlar. Bunun dışında ilçede ticaretle ilgili bahsedebileceğimiz önemli bir aktivite yoktur.

Şekil 25. Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası (T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Konya İli, Hizmet Haritasından Faydalanılmıştır).

3.8. Turizm

Karapınar doğal ve tarihi konumu itibariyle adeta bir açık hava müzesidir. Selimiye Camii ve Külliyesi, Krater gölleri ve Obruklar turistlerin ilgisini çeken önemli yerlerdir.

Karapınar, çevresindeki karstik, volkanik ve kumul yerşekillerinin bir arada bulunduğu turizm potansiyeli yüksek bir ilçedir. İlçenin kuzeybatısında bulunan obruklar, dünyada ender rastlanan yer şekilleridir. Meyil, Çıralı, Akören, Dikmen, Yunus, Kangallı. Yılan obruğu bunlardan bazılarıdır.

Tarihi öneme sahip olan Sultan Selim Camii ve Külliyesi, Yağmapınar Camii, Hürrem Sultan Hamamı gibi eserler gezilip görülmesi gereken önemli eserlerden bir kaçıdır.

Saha turizminde önemli yeri olan Acı göl, eşi bulunmaz bir krater gölüdür. Göl eteklerinde tabii plaj ve suyunun cilt hastalıklarına karşı şifalı bulunması yerli ve yabancı turistleri yöreye çekmektedir.

Meke Tuzlası'ndaki göl, oluşum bakımından dünyada ender rastlanan göllerden biridir. Çünkü göl çifte zamanlı krater gölüdür. Birinci patlamada oluşan kraterde göl meydana gelmiş ikinci patlama sonunda da gölün ortasındaki volkanik meke tepesi oluşmuştur.

Türkiye'deki tek çöl alanına örnek teşkil eden Karapınar'ın güneyinde bulunan kumul tepeleri de ilginç yapıları sebebiyle turizm açısından önemli bir sahadır.

Yöre turizm açısından oldukça zengin bir yapıya sahip olmasına rağmen yeterince tanıtımın yapılmayışı, Karapınar'ın turizm açısından hak ettiği yerde olmasını engellemektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Karapınar İlçesi sınırları içerisinde kalan sahada Tersiyer ve Kuvaterner'e ait formasyonlar yer almaktadır. Bu formasyonlar üzerinde Hersinien Orojenezi etkide bulunmuş ve Alp Orojenezi ile esas şeklini almıştır.

Araştırma sahasının ana morfolojik ünitelerini dağlık, ovalık sahalar ve aşınım yüzeyleri (platolar) oluşturmaktadır. İlçe'nin doğusundaki Karacadağ ile kuzeybatısında yer alan Obruk Platosu arasındaki alanda denizden ortalama 1000 m. yükseltisi olan Sultaniye Ovası yer almaktadır. Kabaca çevredeki yüksek kesimlerle ova tabanı arasındaki nispi yükselti farkı ortalama 1000 m. civarındadır.

Yörede iklim özellikleri açısından Karasal iklim hüküm sürmektedir. Yazları çok sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Karapınar ve çevresinde yıllık ortalama sıcaklık 10.1 °C; yıllık ortalama yağış 285,2 mm. olarak tespit edilmiştir. Ayrıca yörede yarı kurak, su fazlası olmayan ve karasal şartlara yakın (DB1 db13) iklim tipi görülmektedir.

Araştırma sahası hidrografik açıdan Türkiye'nin en fakir sahalarından biridir. Yağışların az olması ve akarsuların azlığı ile dikkati çeken bir alandır. Yerüstü sularına baktığımızda mevsimlik akarsular ve küçük göller yer almaktadır. Kuzgun D., Ak D., Kayalı D., Oğlanveren D. ve Andıklı dereleri kış ve bahar aylarında akış gösterirken, yaz mevsiminde tamamen kurumaktadır. Bu sahada dikkati çeken volkanik yapıya sahip, Acı göl ve Meke gölü ile Meyil ve Çıralı Obruk gölleri bulunmaktadır.

Karapınar İlçe'sinin kuzey ve kuzeybatısında Obruk Platosu'nun içine girdiği oldukça geniş bir alanda kahverengi topraklar; Karacadağ'ın yamaçlarında ve vadi tabanlarında alüvyal topraklar, İlçe'nin güney ve güneydoğusunda regoseller yaygındır.

Araştırma sahasının ovalık kesimlerinde step, dağlık ve tepelik alanlarda bozulmuş çalı ve fundalıklar dikkati çekmektedir.

Karapınar'da 2000 yılı nüfus verilerine göre; toplam nüfus, 55 734'tür. Bu nüfusun 35 285'ini şehir nüfusu, 20 449'unu da kırsal nüfus oluşturur. Şehirsel nüfus 1935'ten günümüze kadar sürekli olarak artmıştır.

Karapınar'da 2000 yılı nüfus verilerine göre; nüfusun % 49,7'sini (27 696 kişi) erkek nüfusu, % 50,3'ünü (28 038 kişi) kadın nüfusu oluşturur. Nüfusun cinsiyete göre dağılımında, 1980-1985 döneminde erkek nüfusu belirgin bir şekilde azalmıştır. Bunda o dönemde erkek nüfusun bir kısmının yurt dışına çalışmak için göç etmesi etkili olmuştur. Araştırma sahasında genel olarak cinsiyet dağılımında kadın nüfus her zaman erkek nüfustan daha fazla olmuştur.

Karapınar ilçe merkezinde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımında 0-14 yaş grubu toplam nüfusun % 33,5'ini (11 836 kişi), 15-64 yaş grubu toplam nüfusun % 62,5'ini (22 063 kişi), 65+ yaş grubu ise toplam nüfusun % 3,9'unu (1 386 kişi) oluşturur. Yani toplam nüfusun % 59,9'u bağımlı nüfustur. Bu sonuç faal nüfusun bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısının oldukça yüksek olduğunu gösterir.

Karapınar ilçe merkezinde 2000 yılı nüfus verilerine göre, nüfusun % 89,1'i (26 934 kişi) okuma-yazma bilmekte, % 10,9'u (3 281 kişi) okuma-yazma bilmemektedir. Okuma-yazma bilmeyenlerin % 20,8'ini erkekler, % 79,2'sini de kadınlar oluşturmaktadır. Okuma-yazma bilenlerin % 52,8'ini erkekler, % 47,2'sini kadınlar oluşturur. Karapınar'da kadın ve erkek nüfusunda, okur-yazarlık oranındaki fark kırsal kesimlerde daha belirgindir. Bunda ailelerin kız çocuklarını okuma yazma öğrenecek kadar okutmaları ve gelenekler en büyük etkindir.

Karapınar'da nüfus daha çok ovalık alanlarda yoğunlaşmıştır. Dağlık ve platoluk sahalar ise az nüfuslu sahalardır. Bunda tarım alanlarının dağılışı, yer şekilleri, iklim, geçim kaynakları etkili olmuştur.

Karapınar ilçe merkezinde faal olan nüfusun , % 46,7'si hizmet sektöründe (3 057 kişi), % 36'sı (2 384 kişi) tarım ve % 17'si (1 105 kişi) sanayi sektöründe çalışmaktadır. Bu sonuçlar bize Karapınar'da şehirsal fonksiyonların geliştiğini ve ekonomik hayat üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Karapınar'da tarıma ayrılan arazi 110 365 hektardır. Bu toplam alanın % 44,2'sini oluşturur. Fakat tarım arazisinin büyük bir kısmında (85 528 ha.) kuru tarım yapıldığı için verim düşüktür. Ekili-dikili alanlarının ürünlere göre dağılımında, buğday (40 000 ha.) birinci sırada yer alır. Bunu arpa, mısır ve şekerpancarı izler.

Karapınar'da 1 devlet hastanesi, 1 özel tıp merkezi, merkezde 2, Kayalı, Hotamış, İslık ve Yeşilyurt kasabalarında birer olmak üzere toplam 6 adet sağlık ocağı, 12 adet sağlık evi bulunmaktadır. Sağlık ocaklarında doktor mevcuttur. Devlet hastanesinde Göz Hastalıkları Uzmanı, Kadın Doğum Uzmanı, Çocuk hastalıkları uzmanı, Ortopedi, Nöroloji, KBB Uzmanı ile Eczacı, Ebe ve Hemşire ihtiyacı vardır.

Karapınar doğal ve tarihi konumu itibariyle adeta bir açık hava müzesidir. Selimiye Camii ve Külliyesi, krater ve obruk gölleri turistlerin ilgisini çeken önemli yerlerdir.

Araştırma sahası tarihi ve doğal güzellikler açısından Türkiye'de sayılı yerlerden olmaya adaydır. Meke gölü ve obruklar doğal anıt niteliğinde olmasına rağmen yeterli tanıtım yapılmadığından turizm açısından hak ettiği yerde değildir. Yörede zengin doğa

turizmi potansiyelini yaygın bir tanıtım ile yurt ekonomisine katkı sağlayabilecek seviyeye getirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Karapınar'a ait köylerin ve yaylaların en önemli sorunu alt yapının olmamasıdır. Alt yapıya yönelik çalışmaların başlatılarak, kırsal alanda yaşayan insanların hayat şartları iyileştirilmelidir.

Karapınar İlçesi'nde tarım ve hayvancılığa dayalı sanayinin yetersiz olması yöredeki ekonominin gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu konuda yerli ve yabancı sermayenin bölgeye çekilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Karapınar'da geçmişte en önemli ekonomik faaliyet olan hayvancılık giderek önemini yitirmeye başlamıştır. Bunun en önemli göstergesi geçmiş yıllardan günümüze, hayvan sayısındaki azalmadır. Bu konuda yöre halkına yeterli destek verilerek hayvancılığın yörede tekrar önemli bir ekonomik faaliyet kolu haline getirilmesi sağlanmalıdır.

Yöre halkının önemli geçim kaynaklarından bir diğeri olan tarımın geliştirilmesi için, sahadaki en önemli problem olan tarımın geliştirilebilmesi için, sahadaki en önemli problem olan sulama sorununun çözülmesine çalışılmalıdır.

Araştırma sahasında eğitim veren, İlköğretim seviyesindeki okullar taşınmalı eğitime geçerek, kırsal kesimde yer alan bir takım problemlerin önüne geçilmiştir. Bugün eğitim-öğretim veren tüm okullar donanım, fiziki altyapı bakımından yeterli hale getirilmelidir.

Karapınar ekonomisini canlandırılabilir büyük sanayi tesisleri olmadığı için işsizlik yöre halkının en büyük problemidir. Bu yüzden genç nüfusun büyük illeri göç etmesine neden olmaktadır. Bu olumsuz şartları ortadan kaldırmak için küçük ve orta ölçekli işletmelere gerekli desteğin verilerek istihdam alanlarının artırılması gerekmektedir.

Araştırma sahasında yer alan kumulların çevresinde oluşturulan bitki örtüsü erozyonu engellemede büyük etkiye sahiptir. Burada yapılan çalışmaların etkisinin uzun süreli olabilmesi için kontrollerin sıklaşması gerekir. Özellikle sulama yoluyla oluşturulan meyve ağaçları daha geniş alana yaygınlaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akkuş, A., 1995, Jeomorfolojiye Giriş., Öz Eğitim Yay. No: 2, Konya.
- Ardos, M., (1986-1987), Hotamış Bataklığı (Konya) ve Yararlanma İmkanları, İst. Üniv. Fen Edb. Fak. Coğ. Böl. Coğ. Dergisi Sayı: 2, İstanbul.
- Alagöz, C.A., 1944: Türkiye’de Karst Olayları, Türk. Coğr. Kur. Yay. Sayı: 1, Ankara
- Atalay, İ., 1992, Türkiye Coğrafyası., Ege Üniv. Basımevi, İzmir.
- Atalay, İ., 2000, Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği., Ege Üniv. Basımevi, İzmir.
- Atalay, İ., 2002, Türkiye’nin Ekolojik Bölgeleri, Ege Üniv. Basımevi, İzmir.
- Ayhan, A. ve diğ., 1986, Karapınar-Ereğli (KONYA) ve Ulukışla (NİĞDE) Civarının Jeolojisi, R. 746, M.T.A. Gen. Müd., Jeoloji Etütleri Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Bozyiğit, R. ve İnan, N., 1998, Klimatoloji Uygulamaları, S.Ü. Yay., Konya.
- Biricik, A.S., 1992, Obruk Platosu ve Çevresinin Jeomorfolojisi, Marmara Üniv. Yayın no: 531, İstanbul.
- Bağcı, Y. ve diğ., 1996, Konya-Karapınar Bölgesinin Vegetasyonu, S. Ü. Fen-Edb. Fak., Fen Dergisi, Sayı: 13., Konya.
- Buldur, A. Doğan, 2001, Karapınar’ın (Konya) Coğrafi Özellikleri, Karapınar Sempozyumu, Konya.
- Çetik, A. R., 1985, Türkiye Vegetasyonu:1, İç Anadolu’nun Vegetasyon ve Ekolojisi, Selçuk Üniv. Yayınları: 7, Fen-Edb Fak. Yay. No:1, Konya.
- Çevik. B., 1998, Türkiye’de Rüzgar Erozyonu ve Çölleşme Sorunu, Tema Vakfı Yay., No:16, İstanbul.
- Doğanay, H., 1994, Türkiye Beşeri Coğrafyası., Gazi Büro Kitabevi., Ankara.
- Erol, O., 1979, Dördüncü Çağ (Kuvaterner), Ankara Üniv. D.T.C.F. Yay., No:289 Sayı:68, Ankara.
- Erol, O., 1991, Konya-Karapınar Kuzeybatısındaki Obrukların Jeomorfolojik Gelişimi ile Konya ve Tuz Gölü Pleyistosen Pluvial Gölleri Arasındaki İlişkiler., İ. Ü. Deniz Bilimleri ve Coğ. Enst. Bül. Sayı:7, İstanbul.
- Erinç, S., 1960, Konya Bölümünde ve İç Toros Sıradağlarında Karst Şekilleri, T. Coğr. Dergisi, Sayı:20, İstanbul.
- Erinç, S., 1963, İç Anadolu Karapınar Çevresindeki Kum Relief Hakkında, İst. Coğ.. Enst. Derg. VII. No:13, İstanbul.

- Erinç, S., 2000, Jeomorfoloji 2, Der. Yayınevi, İstanbul.
- Gümüştepe, F., 1994, Konya Ovası'nda Geçici Kır Yerleşmeleri ve Yayla Yaşamı, Türk Coğrafya Dergisi, Sayı: 29, İstanbul.
- Gündüz, İ., 1980, Bütün Yönleriyle Karapınar, Damla Mat., Konya.
- Gündüz, İ., 1994, Yeşeren Çöl Karapınar'da Erozyon, Damla Mat., Konya.
- Göçmez, G. ve diğ., 2001, Yeni Oluşan Obruk, Karapınar Sempozyumu, Konya.
- İnan, N., 1988, Konya Ovasının İklimi, (S.Ü. Sos. Bil. Enst. Coğ. Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya.
- İzbırak, R., 1986, Coğrafya Terimler Sözlüğü, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- İzbırak, R., 1996, Türkiye I, II, Milli Eğitim Basımevi, Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul.
- Karadoğan, S., 2001, Karapınar Çevresindeki Farklı Jeomorfolojik Şekiller, Özellikleri ve Turizm Potansiyelleri, Karapınar Sempozyumu, Konya
- Koçman, A., 1993, Türkiye'nin İklimi, Ege Üniv. Ed. Fak. Yay. No:72, İzmir.
- Küçükdağ, Y., 1997, Karapınar Sultan Selim Külliyesi, Damla Mat., Konya.
- Lahn, E., 1940, Konya Mıntıkasındaki Karst Hadiseleri ve Bunların Ziraat Bakımından Ehemmiyeti, M.T.A. Enst. Mec. Sayı:4/21, Ankara.
- Mater, B., 1998, Toprak Coğrafyası, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Özgüner, A.M. ve diğ., 1993 Konya Karapınar Ovası Jeolojisi ve Tuzlu Su Seviyelerinin Sodyum Sülfat Açısından Değerlendirilmesi, R.649, M.T.A. Genel Müdürlüğü, Jeoloji Etütleri Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Sungur, K.A., 1970, Konya-Ereğli Havzası'nda Volkanik Faaliyetler ve Volkanik Şekiller, İst. Üniv.Coğ.Enst.Der.Cilt 9, Sayı: 17, İstanbul.
- Sür, Ö., 1971, "Karapınar-Ereğli ve Aksaray, Arasında Kalan Mıntikalarda Üst Pliyosen Kuaterner Volkanizması", Ank. Üniv. D.T.C.F. Fak. Coğ. Araştırmaları Dergisi,3-4, Ankara.
- Sür, Ö., 1972, Türkiye'nin Özellikle İç Anadolu'nun Genç Volkanik Alanlarının Jeomorfolojisi, Ank. Üniv. D.T.C.F. Fak. Yay. No:223, Ankara.
- Sür, Ö., 1994, Türkiye'de Volkanizma ve Volkanik Yerşekilleri, Tür. Coğ. Araştırma ve Uygulama Mer. Der. Sayı:3, Ankara.
- Şahin, C. ve diğ., 2005, Türkiye Coğrafyası (Fiziki, Beşerdi, Ekonomik ve Jeopolitik), Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

- Tümertekin, E., 1978, Beşeri Coğrafya ya Giriş, İst. Üniv. Yay. No:2464, Coğrf. Enst. Yay. No: 100, İstanbul.
- Tümertekin, E., 1994, Beşeri Coğrafyaya Giriş, İst Üniv. İletişim Fak. Basımevi, İstanbul.
- Tümertekin, E., Özgüç, N., 1995, Ekonomik Coğrafya, Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Türkeş, M., 1990, Türkiye’de Kurak Bölgeler ve Önemli Yıllar (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İst.Üniv., Deniz Bil. Ve Coğr. Enst., İstanbul.
- Yaman, A., 2001, Karapınar Ovası’nda Rüzgar Erozyonunun Nedenleri, Erozyonla Mücadelenin Dünyü-Bugünü, Karapınar Sempozyumu, Konya.

BÜLTENLER ve RAPORLAR

- D.İ.E., 1965**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1970**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1975**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1980**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1985**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1990**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1997**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 1997**, 1997 Köy Envanteri, (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.İ.E., 2000**, Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Konya), T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları, Ankara
- D.M.İ.G.M., 2002**, Meteoroloji Bülteni, Ankara
- Konya Valiliği İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü, 2005**, İlçe Brifingi
- Konya Köy Hizmetleri Müdürlüğü, 2005**, Konya İli Arazi Kullanım Durumu (2004)
- Konya İl Tarım Müdürlüğü, 2006**, 2005 Faaliyet Raporu.
- Karapınar İlçe Kadastro Müdürlüğü, 2006**, 2005 Faaliyet Raporu
- Karapınar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2006**, 2005 Faaliyet Raporu
- Karapınar İlçe Nüfus Müdürlüğü, 2006**, 2005 Faaliyet Raporu
- Karapınar İlçe tarım Müdürlüğü, 2006**, 2005 Faaliyet Raporu

FAYDANILAN HARİTALAR

Harita Genel Komutanlığı, 1966, 1/100 000 Ölçekli Türkiye Topoğrafya Haritasının M 30. M 31 Paftaları

T.C. Başbakanlık Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 1967, 1/200 000 Ölçekli Konya Paftası, Hidrojeoloji Haritası, Ankara.

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1988, Konya İli Hizmet Haritası (Konya İli), Ankara.

T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1992, 1/100 000 Ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Haritası (Konya İli Arazi Varlığı), Ankara

T.C. Başbakanlık Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, 2002, 1/500 000 Ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası, Konya Paftası, Ankara.

FOTOĞRAFLAR

Foto 1. Yeni Oluşmaya Başlayan Bir Obruk

Foto 2. Giderek Genişleyen Averen Obruğunun Dik Yamaçları

Foto 3. Araştırma Sahasındaki Zincancı Obruğu

Foto 4. Araştırma Sahasındaki Obruk Göllerinden, Meyil Gölü

Foto 5. Araştırma Sahasındaki Obruk Göllerinden, Çıralı Gölü

Foto 6. Araştırma Sahasının Kuzeydoğusunda Yer Alan Karacadağ.

Foto 7. Araştırma Sahasının Kuzeybatısındaki Üzecek Dağı.

Foto 8. Araştırma Sahasının Güneyindeki Ketir Tepesi

Foto 9. Araştırma Sahasında Kum Röllyef Şekillerinden Bir Barkan

Foto 10. Araştırma Sahasındaki Meke Tuzla'sının Kuzeyden Görünüşü (<http://www.fotograf.net>).

Foto 11. Karapınar'ın 8 km.Doğusunda Yer Alan Acıgöl

Foto 12. Acıgöl'ün Kıyı Kesimlerindeki Traverten Oluşukları

Foto 13. Obruk Platosu'nda Step Bitki Örtüsüne Ait Formasyonlar

Foto 14. Obruk Platosu'ndaki Kil ve Kireç Oranı Yüksek Verimsiz Topraklar

Foto 15. Araştırma Sahasında Büyük  ıralı Yaylasındaki Meskenler

Foto 16. Zincancı Obruğu Kuzeyindeki Büyük ve Küçük  ıralı Yaylaları.

Foto 17. Erozyon Sahasındaki Terk Edilen Kındam Yaylası

Foto 18. Karapınar'ın Ali Tepesi'nden Görünüşü